

RODNA GRUDA

REVILJA SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE

7-8 ■ 1964

RODNA GRUDA

Med nami so
Predsednik Tito je obiskal
Finsko

E. P.

Zgodovinska obletnica
v Zasavju

M. LIPOVŠEK
MILENKO ŠOBER

Obiščite Medijske toplice
Jugoslavija, dežela sonca
in voda

F. STELE

Danes barje, jutri plodna
ravnica

J. VETROVEC

Po domači deželi
Nova radiopostaja v Kopru
Izseljenski teden 1964

Izseljenci pri podpredsedniku
Republike Aleksandru
Rankoviću

Veselo srečanje na pikniku
v Beli krajini

Kulturni zapiski

GREGOR STRNIŠA

Dom

JANA MILČINSKI
BREDA SMOLNIKAR

Mlada pisateljica Breda

Otročki, življenje teče
dalje

MARKO ŽVOKELJ

Športni park
Stanka Bloudka

MARICA BENKO

Mladi pomorščaki iz Kopra

Otroci berite

STANA VINSEK

Nova mama

Dr. LEV SVETEK

Naši ljudje po svetu

O vštevanju zaposlitev
v tujini

Vprašanja in odgovori

PO IVANU TAVČARJU

Visoška kronika

SLIKA NA NASLOVNI
STRANI:
STANE LENARDIČ

Na sprejemu pri podpredsedniku
Republike Aleksandru
Rankoviću

SLIKA NA DRUGI
STRANI OVITKA:
E. SELHAUS

Mrs. Mezget iz Clevelanda

Letos je našo deželo v velikem številu obiskala naša druga, na ameriških tleh rojena generacija. V vseh skupinah smo segali v roke tem našim ljudem, ki so daleč na tujem rojeni, ki se jim pretaka po žilah poleg naše slovenske že mnogokdaj tudi kri očeta in matere druge narodnosti. Daleč od nas so pognali korenine, rasli in dorasli. Tam imajo svoje domove in svoje družine — našo tretjo generacijo. Mnogi so jih pustili doma, mnogi pa so jih tudi pripeljali s seboj. Tako so prišli iz daljnih dežel k nam prvič, lahko pa tudi že drugič, tretjič. Prišli so, ker jim je srce zapovedalo. Ker je v njem svetel spomin na pripoved matere ali očeta, babice ali deda ukresal živ ogenj in ukazoval: pojdi in poglej ter pozdravi domače gore, doline, hoste, studenček in tisto kajžico, kjer sem se rodil.

Prišli so in zdaj so med nami. Želimo, da bi jim bilo pri nas lepo, da bodo odnesli s seboj številne lepe spomine zase, za svoje otroke, za svoje vnuke.

ILUSTRIRANA

REVIJA

SLOVENSKE

IZSELJENSKE

MATICE

V

LJUBLJANI

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanajstkrat na leto. Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poštnina plačana v gotovini. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica

ZIMA VRSCAJ

Urednica in tehnična urednica Ina Slokan. Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Nenaročenih rokopisov in slik ne vračamo. Čekovni račun pri KB 600-11/608-51. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani

pišejo nam

STANE VRSTOVŠEK IZ KANADE

Lepo se vam zahvaljujem za poslane RODNE GRUDE. Veseli me, da ste za piknik ameriških Slovencev izbrali Vinomer pri Metliki. Bela krajina je zelo lepa in imam nanje lepe spomine, ker sem služboval v tistih krajih. Prehodil sem vse, od vasi do vasi in lahko rečem, da tako gostoljubnih ljudi še nisem srečal drugod po Sloveniji, še manj pa v svetu. Želim vsem, ki gredo letos na piknik, da se razveselijo ob vinomerski dobri kapljici!

MARIJA POGAČ IZ JUGOSLAVIJE

Lepo se zahvaljujem za vaše pismo in vam pošiljam naslov svojega brata v Nemčiji s prošnjo, da mu začnete redno pošiljati RODNO GRUDO. Vem, da bo z vašo revijo zelo zadovoljen in da mu bo tešila domotožje, ki ga muči.

MARIJA HUIČ IZ ŠVICE

Prejmite vsi skupaj v domačem kraju srčne pozdrave. Najlepše se vam zahvaljujem za redno pošiljanje RODNE GRUDE, ki jo z veseljem prebiram. Upam, da mi boste tudi v bodoče tako redno pošiljali to zanimivo lepo čtivo.

MARY MATYAZICH IZ ZDA

Danes, 29. maja, ko pišem to pismo, je petintrideset let, ko sem se prvič podala z ladjo na pot čez »veliko lužo« v negotovo bodočnost. V teh letih, posebno prvih deset, petnajst let sem veliko prejkala in pretrpela. A vse je hitro minilo in kar verjeti ne morem, da smo že v letih. No, duh je še vedno mlad! Čas pa terja svoje. Tudi na matici imate nekaj sprememb. Zelo me je prizadela vest, da je umrl »naš očka« Jože Hercog. Danes je tudi rojstni dan našega pokojnega predsednika Kennedyja, in prav danes so izšle poštné znamke njemu v spomin. Tudi s tem se ne moremo sprijazniti, da ga ni več. Veste, prijatelji moji, tudi v veliki bogati Ameriki je še dosti revščine. Če površno gledaš, jo ne opaziš, a mnogi ljudje še trpijo pomanjkanje, posebno zdravljenje je silno drago. Prav zdaj je v bolnici vaša naročnica Mrs. Veselova. V čisto majčkenni sobici sta dve bolnici, a dnevna oskrba znaša trideset dolarjev, seveda se plača zdravnika in zdravila, vsak aspirin še posebej.

Tako, malo sem se izklepetala, zdaj pa še lepa hvala za koledar, imam vse letnike in sem prav zadovoljna. Poslala sem vam tudi naročnino za RODNO GRUDO in koledar, prilagam pa še darilo RODNI GRUDI v spomin na pokojnega blagajnika Hercoga.

SILVESTRA POŽENEL IZ ŠVICE

Zelo sem se razveselila RODNE GRUDE. Revija mi je zelo všeč in ob prebiranju teh dragih vrstic iz domovine preživim prav lepe večerne ure. Poslala sem vam naročnino za revijo in za vaš koledar, ki je tudi zanimiva, lepa knjiga. Pet frankov je pa za tiskovni sklad. Vesela bom, če mi boste ob priliki poslali še kakšno slovensko knjigo, saj mi je vsaka knjiga iz naše zlate domovine nad vse draga.

ANTHONY BABICH IZ ZDA

Pošiljam vam naročnino za RODNO GRUDO. Ob tej priliki iskreno čestitam novi predsednici Slovenske izseljenske matice Zimi Vrščajevi. Kličem ji: uspešno naprej še mnoga leta! Dobro bi bilo, če bi imeli veliko takih žena. Vse pri matici lepo pozdravljam in vam želim mnogo novih naročnikov RODNE GRUDE in SLOVENSKEGA IZSELJENSKEGA KOLEDARJA. Publikaciji sta mi zelo všeč in bi mi brez njih bilo zelo dolgčas.

VODNIK
PO
PRAVNIH
PREDPISIH
ZA
JUGOSLOVANSKE
IZSELJENCE

II. IZDAJA

dobite pri

SLOVENSKI
IZSELJENSKI MATICI

Ljubljana,
Cankarjeva 1/II

Stroški odpreme in poštne 200 dinarjev

Spoštovani!

Sporočamo vam, da si preko Slovenske izseljenske matice lahko nabavite

barvne diapozitive

(Dia Souvenir Slides) v Eastmancolor tehniki. Za zdaj razpolagamo s sedmimi različnimi serijami, od katerih ima vsaka po dvanajst slik v standardnih okvirih. To so krasni barvni posnetki iz Celja, Logarske doline, Ljubljane, z Bleda, iz Bohinja, Slovenskega Primorja, Postojnske jame in Kranjske gore.

Nabavite si lahko preko nas tudi

dia črno-bele in barvne filme

ki imajo 20 do 45 posnetkov z različno vsebino, od pokrajinskih, strokovnih, kulturno-umetniških zanimivosti do slovenskih pravljic. Filmi so opremljeni z opisom krajev oziroma zgodbe, ki jo prikazujejo.

Povejte prijateljem in znancem, svojim otrokom, članom vaših društev in drugim, da si preko barvnih diapozitivov in dia-filmov lahko pričarajo tudi v tujini košček domače zemlje. V društvenih prostorih priredite lahko zelo prijeten večer s prikazovanjem diapozitivov ali dia-filmov vsem tistim, ki ne morejo obiskati rojstne domovine, vsem tistim, ki jo obiskujejo pa se njihove misli nenehno vračajo v prelepe domače kraje, in vaši mladini, ki jo gotovo zanima, kako izgleda dežela njihovih staršev.

Za vse informacije se obrnite na naslov:

Slovenska L JUBL JANA
izseljenska Cankarjeva 1/II
matica Jugoslavija

Hotel »Slavija« Maribor

Novo zgrajeni hotel SLAVIJA leži ob novi magistrali. Zgrajen je leta 1963. Ima devet nadstropij — moderen komfort — 242 postelj — 146 sob — 90 enoposteljnih sob s tušem — 3 apartmaji — v vseh sobah topla in mrzla voda — centralna kurjava — vsaka soba ima telefon

Restavracija — snack bar — konferenčna soba — klubske sobe — pokrita reprezentančna ogrevana terasa

Mednarodna kuhinja in jugoslovanske specialitete — bogata izbira vseh vrst vin

Pokrit čuvan garažirni prostor za 35 avtomobilov — taxi služba — menjalnica — turistični biro

Kabine za lovske in druge pse

Telefon: 21-197

Teleprinter: 033-41

pišejo nam

STANE VRSTOVSEK IZ KANADE

Lepo se vam zahvaljujem za poslane RODNE GRUDE. Veseli me, da ste za piknik ameriških Slovencev izbrali Vinomer pri Metliki. Bela krajina je zelo lepa in imam nanje lepe spomine, ker sem služboval v tistih krajih. Prehodil sem vse, od vasi do vasi in lahko rečem, da tako gostoljubnih ljudi še nisem srečal drugod po Sloveniji, še manj pa v svetu. Želim vsem, ki gredo letos na piknik, da se razveselijo ob vinomerski dobri kapljici!

MARIJA POGAČ IZ JUGOSLAVIJE

Lepo se zahvaljujem za vaše pismo in vam pošiljam naslov svojega brata v Nemčiji s prošnjo, da mu začnete redno pošiljati RODNO GRUDO. Vem, da bo z vašo revijo zelo zadovoljen in da mu bo tešila domotožje, ki ga muči.

MARIJA HUIČ IZ ŠVICE

Prejmite vsi skupaj v domačem kraju srčne pozdrave. Najlepše se vam zahvaljujem za redno pošiljanje RODNE GRUDE, ki jo z veseljem prebiram. Upam, da mi boste tudi v bodoče tako redno pošiljali to zanimivo lepo čtivo.

MARY MATYAZICH IZ ZDA

Danes, 29. maja, ko pišem to pismo, je petintrideset let, ko sem se prvič podala z ladjo na pot čez »veliko lužo« v negotovo bodočnost. V teh letih, posebno prvih deset, petnajst let sem veliko prejkala in pretrpela. A vse je hitro minilo in kar verjeti ne morem, da smo že v letih. No, duh je še vedno mlad! Čas pa terja svoje. Tudi na matici imate nekaj sprememb. Zelo me je prizadela vest, da je umrl »naš očka« Jože Hercog. Danes je tudi rojstni dan našega pokojnega predsednika Kennedyja, in prav danes so izšle poštné znamke njemu v spomin. Tudi s tem se ne moremo sprijazniti, da ga ni več. Veste, prijatelji moji, tudi v veliki bogati Ameriki je še dosti revščine. Če površno gledaš, jo ne opaziš, a mnogi ljudje še trpijo pomanjkanje, posebno zdravljenje je silno drago. Prav zdaj je v bolnici vaša naročnica Mrs. Veselova. V čisto majčkenni sobici sta dve bolnici, a dnevna oskrba znaša trideset dolarjev, seveda se plača zdravnika in zdravila, vsak aspirin še posebej.

Tako, malo sem se izklepetala, zdaj pa še lepa hvala za koledar, imam vse letnike in sem prav zadovoljna. Poslala sem vam tudi naročnino za RODNO GRUDO in koledar, prilagam pa še darilo RODNI GRUDI v spomin na pokojnega blagajnika Hercoga.

SILVESTRA POŽENEL IZ SVICE

Zelo sem se razveselila RODNE GRUDE. Revija mi je zelo všeč in ob prebiranju teh dragih vrstic iz domovine preživim prav lepe večerne ure. Poslala sem vam naročnino za revijo in za vaš koledar, ki je tudi zanimiva, lepa knjiga. Pet frankov je pa za tiskovni sklad. Vesela bom, če mi boste ob priliki poslali še kakšno slovensko knjigo, saj mi je vsaka knjiga iz naše zlate domovine nad vse draga.

ANTHONY BABICH IZ ZDA

Pošiljam vam naročnino za RODNO GRUDO. Ob tej priliki iskreno čestitam novi predsednici Slovenske izseljenske matice Zimi Vrščajevi. Kličem ji: uspešno naprej še mnoga leta! Dobro bi bilo, če bi imeli veliko takih žena. Vse pri matici lepo pozdravljam in vam želim mnogo novih naročnikov RODNE GRUDE in SLOVENSKEGA IZSELJENSKEGA KOLEDARJA. Publikaciji sta mi zelo všeč in bi mi brez njih bilo zelo dolgčas.

VODNIK PO PRAVNIH PREDPISIH ZA JUGOSLOVANSKE IZSELJENCE

II. IZDAJA

dobite pri

SLOVENSKI
IZSELJENSKI MATICI

Ljubljana,
Cankarjeva 1/II

Stroški odpreme in poštnine 200 dinarjev

Spoštovani!

Sporočamo vam, da si preko Slovenske izseljenske matice lahko nabavite

barvne diapozitive

(Dia Souvenir Slides) v Eastmancolor tehniki. Za zdaj razpolagamo s sedmimi različnimi serijami, od katerih ima vsaka po dvanajst slik v standardnih okvirih. To so krasni barvni posnetki iz Celja, Logarske doline, Ljubljane, z Bleda, iz Bohinja, Slovenskega Primorja, Postojnske jame in Kranjske gore.

Nabavite si lahko preko nas tudi

dia črno-bele in barvne filme

ki imajo 20 do 45 posnetkov z različno vsebino, od pokrajinskih, strokovnih, kulturno-umetniških zanimivosti do slovenskih pravljic. Filmi so opremljeni z opisom krajev oziroma zgodbe, ki jo prikazujejo.

Povejte prijateljem in znancem, svojim otrokom, članom vaših društev in drugim, da si preko barvnih diapozitivov in dia-filmov lahko pričarajo tudi v tujini košček domače zemlje. V društvenih prostorih priredite lahko zelo prijeten večer s prikazovanjem diapozitivov ali dia-filmov vsem tistim, ki ne morejo obiskati rojstne domovine, vsem tistim, ki jo obiskujejo pa se njihove misli nenehno vračajo v prelepe domače kraje, in vaši mladini, ki jo gotovo zanima, kako izgleda dežela njihovih staršev.

Za vse informacije se obrnite na naslov:

Slovenska L JUBLJANA
izseljenska Cankarjeva 1/II
matica Jugoslavija

Hotel »Slavija« Maribor

Novo zgrajeni hotel SLAVIJA leži ob novi magistrali. Zgrajen je leta 1963. Ima devet nadstropij — moderen komfort — 242 postelj — 146 sob — 90 enoposteljnih sob s tušem — 3 apartmaji — v vseh sobah topla in mrzla voda — centralna kurjava — vsaka soba ima telefon

Restavracija — snack bar — konferenčna soba — klubske sobe — pokrita reprezentančna ogrevana terasa

Mednarodna kuhinja in jugoslovanske specialitete — bogata izbira vseh vrst vin

Pokrit čuvan garažirni prostor za 35 avtomobilov — taxi služba — menjalnica — turistični biro

Kabine za lovske in druge pse

Telefon: 21-197

Teleprinter: 033-41

Povezanost izseljencev z našimi narodi ima globoke korenine

Govor podpredsednika SFR Jugoslavije
Aleksandra Rankovića izseljencem na
sprejemu v Zveznem izvršnem svetu v
Beogradu 30. junija letos.

Dragi prijatelji, tovarišice in tovariši!

Ob tej priliki bi se vam rad zahvalil za vaše tople besede in pozdrave in vam povedal, v kolikšno zadovoljstvo nam je, da ste prišli obiskat svoj stari kraj in da sodelujete v jubilejni proslavi Izseljenskega tedna. Tudi letošnjim proslavam, ki jih prirejajo izseljenske društvene organizacije v Jugoslaviji z namenom, da ožive spomin na rojake, ki bivajo v raznih deželah širom po svetu, daje še poseben pomen veliko število prisotnih izseljencev. Zaradi teh vaših obiskov, ki so iz leta v leto številnejši, postajajo te proslave že tradicionalne.

Naši izseljenci so si vedno prizadevali, da s svojim delom doprinesejo k razvoju in napredku dežele, ki jim je nudila svoje gostoljubje ter postala njihova druga domovina. Ob tem pa moramo z veseljem naglasiti, da niso niti za trenutek prekinili vezi s svojo staro domovino, od katere so ločeni že toliko let. Njihova tesna povezanost z domačo deželo je bila zlasti vidna v času druge svetovne vojne, ko so nesebično podpirali borbo naših narodov, nudeč materialno in moralno pomoč, ki je bila v pogojih tistih zgodovinskih dni izredno pomembna in dragocena.

Obisk izseljencev — obisk dragega gosta

Naši narodi globoko cenijo patriotizem, ki so ga izseljenci na ta način in tako vidno dokazovali. V vsakem njihovem obisku v naši deželi vidijo obisk dragega gosta, kadar pa se oni vračajo v svojo rojstno deželo, da na njenih tleh preživijo večer svojega življenja, jih naši ljudje z veseljem sprejemajo. V Jugoslaviji posvečamo iz-

Te vaše pomoči in vaših patriotičnih čustev naši narodi ne morejo pozabiti, zlasti še, ker ste jo nudili v času, ko so se tudi sami z lastnimi silami uprli in borili na življenje in smrt proti fašizmu in tedaj, ko so si po zmagi nad okupatorji z velikimi naperi prizadevali, da obnove in ponovno zgrade svojo novo družbeno skupnost.

To in pa številne akcije naših izseljencev, ki so jih izvedli posamezno ali po svojih organizacijah, dokazuje, da povezanost naših izseljencev z našimi narodi, ki so se borili za svojo nacionalno in socialno osvoboditev, ni bila slučajna in trenutna. Ta povezanost je imela globoke korenine ne samo v čustvu patriotizma do stare domovine, ampak tudi v njihovi želji, da bi bili odpravljeni vsi tisti vzroki, zaradi katerih so bili sami v preteklosti prisiljeni zapustiti svoje domove in iti po svetu, da bi si zagotovili obstoj in boljše življenje. Znano je, da so jim nekateri krogi v tujini, ki jim nova socialistična Jugoslavija ni bila po volji, povzročali težave. Toda zaman so bili njihovi poskusi, da bi našim izseljencem onemogočili njihovo pomoč svojemu ljudstvu ter zrahljali njihovo povezanost z narodom, ki se je v svoji deželi herojsko boril.

seljenskim vprašanjem vso pozornost ter si v okviru možnosti prizadevamo, da izseljenci ugodno rešijo svoje osebne in družinske probleme v zvezi s povratkom in naselitvijo pri nas.

Naše težave, ki jih je bilo kar precej in ki jih v pogojih, v katerih se je znašla naša dežela po osvoboditvi, ni bilo lahko rešiti, so bile včasih

zlonamerno in tendenciozno izrabljene za razna obrekovanja. Toda vse te izmišljotine in neobjektivne informacije smo zmagovali s pomembnimi dosežki in rezultati, katere smo na vseh področjih našega družbenega življenja dosegali z lastnimi silami naših državljanov. Tudi v teh primerih je bil glas naših izseljencev zelo pomemben, ker so s svojo aktivnostjo in prizadevanji, da prodre resnica o novi Jugoslaviji, uspešno razbijali izmišljotine, ki so bile o njej razširjene. S tem so, nedvomno, ustvarili najboljše pogoje sodelovanja in medsebojnih odnosov med njihovo staro in novo domovino.

Drago nam je, da prihajajo naši rojaki na obisk, saj jim je tako mogoče neposredno spoznati resnico o Jugoslaviji, če sami vidijo dobro in slabo. Zelimo jim pokazati vse, kar smo dosegli in kar nameravamo doseči. Prav tako želimo, da se rojaki sami prepričajo, da je materialna pomoč, katero so prispevali za svoj stari kraj, dala vidne dosežke, katere lahko sami najbolje ocenijo. Nekateri naši kraji, zlasti vasi, so še vedno zaostali. Ko pa ocenjujemo velike dosežke, ki so jih dosegli v tem kratkem povojnem obdobju, je

treba upoštevati, kako je bilo prej in kako zaostala je bila vsa naša dežela, ko so njeni državljani odhajali drugam. Lahko že rečemo, da smo z doseženimi uspehi izvršili globoke spremembe tudi na družbeno-gospodarskem področju. Zgrajenih je mnogo kilometrov novih železniških prog in modernih cest, več sto novih tovarn in električnih central, na tisoče novih šolskih objektov in zdravstvenih ustanov itd. Razumljivo je, da so pri tem splošnem napredku zelo napredovale tudi naše vasi, od katerih so bile mnoge še nedaavno zelo zaostale. Nedvomno pa bi bil ta razvoj še mnogo hitrejši, če bi ne bila naša dežela po drugi svetovni vojni tako porušena in opustošena.

Danes predstavlja naša dežela že pomemben faktor na svetovnem tržišču. Prepričani pa smo, da si bodo delovni ljudje Jugoslavije še nadalje prizadevali, da na tem področju dosežejo še nove pomembne uspehe. Pri tej trditvi se opiramo na njihovo zavest graditeljev socializma. Saj je danes odvisno od njih samih, ali bo hitreje ali bolj počasi izpolnjen postavljeni plan, katerega osrednji člen je skrb za delovnega človeka ter za njegov osebni in družbeni standard.

Sodelovanje med vsemi narodi — predpogoj za ohranitev miru

Zavedajoč se težkih posledic, ki bi jih brez-pogojno prinesla vojna in v trdnem prepričanju, da je napredek človeštva in razvoj vsake dežele mogoč samo v pogojih prijateljskega sodelovanja med deželami, je bila socialistična Jugoslavija od prvega dne svojega obstoja in ostaja odločen pobornik politike miru in aktivne koeksistence. Dosledna pri ostvarjanju teh principov v mednarodnem sodelovanju in v mednarodnih odnosih sploh, si naša dežela neprestano prizadeva za enakopravne odnose vseh narodov in njihov svobodni razvoj, za ohranitev miru, za mirno reševanje vseh sporov, za sodelovanje in prijateljske odnose z vsemi narodi in deželami. Človeštvo, ki še pomni strahote komaj minule vojne, je željno miru. Zato lahko z zadovoljstvom povem, da je ta naša politika — politika Titove Jugoslavije — bila in je v svetu z zadovoljstvom sprejeta, ne glede na notranjo družbeno ureditev v posameznih deželah. S svojo dosledno borbo za mir in z doseženimi rezultati pri socialistični graditvi je Jugoslavija v svetu dosegla in uživa zelo velik ugled. Ko naglašamo potrebo borbe za mir, nikoli ne pozabljamo, da so seznanjanja, zblíževanje in konstruktivna sodelovanja med vsemi narodi najzanesljivejši predpogoj za ohranitev svetovnega miru in napredka človeštva. Težnja za ohranitev miru

mora dopolnjevati vsakodnevno dejavnost najodgovornejših političnih voditeljev vsake dežele.

To vprašanje o potrebnosti borbe za mir naglašam pred vami, dragi prijatelji, zato, ker menim, da izseljenci, njihova društva in organizacije z vzdrževanjem in krepitevijo medsebojnih vezi ter sodelovanjem med narodi v njihovi stari in novi domovini lahko prispevajo pomemben delež k humanim težnjam vsega naprednega človeštva. Da pa bodo lahko naši izseljenci k tem plemenitim prizadevanjem prispevali čim več, je predvsem potrebno, da poznajo resnico o svoji stari domovini.

Ko se vrnete v svoje domovine k svojim družinam, prijateljem ter vsem tistim rojakom, ki še niso obiskali svojega starega kraja — nove Jugoslavije, jim sporočite naše tople pozdrave ter jim pripovedujte o vtisih, ki ste si jih nabrali ob svojem obisku.

Vsem vam in drugim izseljencem, ki so prišli na obisk v našo deželo, izrekam priskrbeno dobrodoščilo in prijetno bivanje pri nas. Prepričan sem, da bodo izseljenske matice z veseljem poskrbele, da se boste med svojim bivanjem pri nas čim boljše imeli ter da vam bodo tudi turistične organizacije nudile pomoč v vsem, kar bi moglo vaš obisk v domačem kraju olajšati in ga narediti lepšega in kar najbolj vselega.

Med nami so

V četrtek 28. maja smo na domačih tleh pozdravili prvo letošnjo skupino rojakov od onstran morja. V skupini, ki sicer ni bila številna, smo med drugimi spoznali vnukinjo rojaka Ludvika Medveška iz Žabje vasi, gospo Josiko Mezget, hčerko njegovega najstarejšega sina Jožeta in nečakinjo upravnika Prosvete g. Ludvika Medveška. Drugo skupino, ki je preko Sežane prispela naslednji dan, je pripeljal na rodno grudo direktor Glasbene matice iz Clevelanda, rojak Anton Šubelj. Že vrsto let nam je g. Šubelj obljubljal, da obišče svoj stari kraj, no, končno si je le utegnil pritrpati toliko časa, da je svojo obljubo izpolnil.

Naše Progressivne Slovenke so tridesetletnico svoje organizacije proslavile s tem, da so za članke in prijatelje organizirale izlet v Slovenijo. Odziv je bil prav lep, saj so pripravile kar tri skupine potnikov. V torek 2. junija smo tople pozdravili prvo od teh treh skupin in obenem tudi prvo letošnjo večjo skupino, ki jo je pripeljala čez veliko lužo izkušena vodnica, Ivanka Shiffrerjeva, glavna blagajničarka PSA. V Sežani — prvi postaji na domačih tleh, so jim pripravili prisrčno dobrodošlico predstavniki tamkajšnje podružnice Slovenske izseljenske matice.

Prihod naslednje skupine Progressivnih Slovenk, ki je prispela z letalom dne 5. junija, pa je bil še posebej pomemben dogodek: saj je bila to prva skupina naših ameriških rojakov, ki jo je pripeljal letalo slovenskega podjetja Adria avio promet na naše novo letališče ob vznožju slovenskih gora na Brniku nad Kranjem. Od 54 potnikov, kolikor jih je bilo v skupini, ki jo je vodila glavna tajnica PSA Josie Zakrajškova, je

Prvi objem na domačih tleh. Skupinovodja, glavna tajnica PSA Josie Zakrajšek se pozdravlja s predsednico Slovenske izseljenske matice Zimo Vrščajevo

Predstavniki Slovenske izseljenske matice Jože Plevnik pozdravlja gospo Albino Novakovo iz Chicaga, ki je pripeljala letos iz Amerike 80 rojakov. To je že deveta skupina, ki jo je v zadnjih letih pripeljala k nam gospa Novakova

*Tudi mlade generacije
je kar precej med
letošnjimi obiskovalci*

*Izletniki
slovenskega društva
»Simon Gregorčič«
iz Kanade*

tika in nazaj. Iz Jugoslavije je letalo odpeljalo skupino 64 Jugoslovancev v ZDA, kjer bodo ostali mesec dni. Vodja skupine izseljencev iz Kanade Jože Zidar je dejal, da so bili izletniki s poletom zadovoljni. Vožnja je bila udobna in postrežba prav dobra.

Isti dan je sprejela Slovenija še dve skupini svojih sinov in hčera iz daljne Amerike. Preko Sežane se je pripeljala skupina izletnikov Suhadolnikove potniške pisarne. Vodila jo je rojakinja Frances Kolar. Na zagrebško letališče pa je priletela skupina izletnikov Slovenske dobrodelne zveze, ki jo je vodil glavni tajnik John A. Kodrich.

Dne 17. junija smo se na letališču na Brniku srečali z drugo letošnjo skupino izletnikov Slovenske ženske zveze, ki jo je pripeljala v domači kraj glavna tajnica zveze ga. Albina Novakova. To je že deveta skupina, ki jo je v zadnjih letih pripeljala k nam gospa Novakova. Poleg skupine iz Kanade je ob enem to tudi največja letošnja skupina iz prekomorskih dežel, saj je štela 80 potnikov štirih naših generacij — najstarejši so imeli osem križev in še čez, najmlajši pa osem let. Najmočnejše je bila zastopana naša druga v ZDA rojena generacija. Isti dan smo na zagrebškem letališču pozdravili še tretjo skupino Slovenske ženske zveze, ki je prispela pod vodstvom zvezine odbornice iz Clevelanda Mrs. Josephine Trunkove.

Dva dni kasneje, 19. junija, pa smo na letališču pod domačimi gorami pozdravili tretjo skupino rojakov izletnikov Progresivnih Slovencev, ki so prispeli z vedno nasmejeno vodnico — drugo podpredsednico PSA Tončko Urbančevo iz Chicaga.

V sredo 23. junija sta na zagrebškem letališču pristali s svojo skupino znani društveni delavki Frances Rosenberger in Stella Peltz. Med izletniki sta pripeljali največ naše druge v ZDA rojene generacije, ki je prvič obiskala rodno deželo staršev.

več kot polovico potnikov prvič obiskalo po dolgih letih rodno deželo.

Predsednica Slovenske ženske zveze iz Chicaga ga. Antonia Turek je pripeljala prvo skupino izletnikov te organizacije v torek 9. junija. Izletniki so pripotovali z ladjo.

Kar štiri skupine rojakov so pripotovale v Slovenijo dne 11. junija. Dopoldne se je s potniškim letalom Adria-avioprometa pripeljalo preko Milana na letališče na Brnik 64 upokojencev iz raznih koncev Amerike. Skupino sta vodili rojakinji Kristina Podjavoršek in Vera Faletič. Popoldne pa je štirimotorno potniško letalo Adria-avioprometa pripeljalo naravnost iz Toronta v Kanadi 86 izseljencev. Ta izlet je organiziralo slovensko prosvetno društvo »Simon Gregorčič« iz Toronta. Od Toronta do Ljubljane so se vozili 20 ur, vmes pa so dvakrat pristali. V letošnjem letu je bil to prvi polet letala AA preko Atlan-

S starši je prišel pogledat kraje in ljudi v deželi svojega očeta in matere

Že prvi vtisi so jih navdušili, kakor so nam povedali ob srečanju na ljubljanskem kolodvoru. Seveda s tem še ni odtrgan zadnji list z bogatega koledarja letošnjih obiskov naših rojakov iz dežel tam onstran morja.

Med dragimi obiskovalci smo srečali mnogo znancev iz prejšnjih let in spoznali še več novih. In mladine je tudi kar dosti vmes. Vsi, starejši in mlajši radi prihajajo k nam na matico, da povprašajo to in ono, podaljšajo naročnino za Rodno grudo zase in za prijatelje, naroče prihodnji koledar ali pa kar tako na pomenek. Seveda smo jih iz srca veseli. Nekateri so prišli

na ogled, kakor so včasih pri nas rekli. Pogledali bodo, kako bi se dalo živeti, če bi se za stalno vrnili v domovino. Dobro jih razumemo in jim skušamo pravilno svetovati. Res pa je, da je s 70 ali 100 dolarji mesečne pokojnine v Ameriki težko živeti. Joe Bozich, ki je pred 51 leti dal slovo domovini, se je že odločil. Trdo je delal pol stoletja. Okusil je »majne«, zadnja leta pa je bil »janitor« v neki šoli. Zdaj po ostal doma pri bratu v Strugah na Dolenjskem. Frank Zadnikar iz Girarda, Ohio, je pripeljal s seboj svojega 32-letnega sina Matta, da vidi deželo, kjer se je rodil njegov oče. Matt govori lepo slovensko.

Še o tem in onem rojaku in rojakinji bi lahko spregovorili, toda pustimo to za prihodnjič. Medtem so šli mnogi tudi na priljubljene Kompasove izlete po lepi domači deželi, nekateri pa potujejo kar sami ali pa s sorodniki in prijatelji. Dosti jih je pripeljalo s seboj svoje »kare«, nekateri so si jih najeli pri nas, nekatere vozijo sorodniki. Možnosti za izlete po lepih domačih krajih je res več kakor zadosti.

Ob zaključku naj še naglasimo, da posveča naša javnost rojakom, ki so letos pri nas na obisku, res vso pozornost. Časopisje in radio ter tudi televizija beležijo vse dogodke v zvezi z njimi. Poročajo o prihodih skupin, objavljajo slike, intervjuje itd.

Naš uredniški sodelavec, novinar Dela Stane Lenardič, ki je tudi filmski snemalec, pripravlja s sodelovanjem Slovenske izseljenske matice tudi zanimiv barvni film o letošnjih obiskih naših rojakov. Ima že vrsto posnetkov s prihodov skupin. Dalje bo posnel prizore z izletov za rojake. prireditev, srečanj itd. Tako bo film, ko bo gotov in ga boste gledali v svoji daljni novi domovini, res lep in zanimiv dokument in drag spomin ne le za tiste, ki bodo ob njem podoživljali vse tisto lepo in prijetno kar so oziroma še bodo med nami letos doživeli, temveč za vse rojake.

Skupina upokojevcev iz ZDA, ki je prispela na Brnik 11. junija. Le poglejte jih, kakšna dekleta in fantje so! Izletniki znanega potovalnega urada August Kollander, ki so pripotovali z letali, so bili še posebej prav prijetno presenečeni, ko so jih ob prihodu v Slovenijo Kompasove uslužbenke postregle s stekleničkami domače slivovke — darilo g. Kollandra

Predsednik Tito s soprogo v družbi predsednika finske republike g. Kekkonena in soproge pri ogledu nasadov jabolk severno od Helsinkov. Na sliki zadaj finski premier Reino R. Lehto

Na povabilo predsednika finske republike dr. Urha Kekkonena je predsednik SFRJ Josip Broz Tito s soprogo v začetku junija odpotoval na uradni obisk na Finsko. Spremljali so ga še nekateri predstavniki našega političnega življenja. Predsednik Tito je s tem vrnil obisk predsedniku Kekkonenu, ki je bil v Jugoslaviji lani v začetku maja.

Že pred prihodom je finski tisk toplo pozdravljala ta prijateljski obisk. Listi so objavili številne reportaže o Jugoslaviji, njenem turizmu, gospodarstvu itd. Televizija pa je prenašala nekaj jugoslovanskih dokumentarnih filmov.

Med svojim sedemdnevним obiskom si je predsednik Tito s soprogo ogledal številne kraje lepe in prostrane finske dežele od severa do juga, mnoge turistične zanimivosti, industrijske obrate, kulturne in javne ustanove in se seznanil z življenjem finskih državljanov. Predsednika Tita in njegovo soprogo je na potovanjih spremljal predsednik Finske g. Kekkonen. Z njimi so šli tudi številni finski in tuji novinarji.

Visoke jugoslovanske goste so povsod zelo prisrčno sprejeli. Povsod je bilo vidno živo zanimanje prebivalstva za Jugoslavijo kakor tudi zanimanje poslovnih krogov za razširitev gospodarskega sodelovanja. Jugoslovanski gostje so takorekoč odprli vrata med finsko deželo in Jugoslavijo, saj je isti dan, ko je predsednik Tito stopil na finska tla, začel veljati tudi sporazum o ukinutvi vizumov za turistična potovanja.

Na povratku z uradnega obiska na Finskem se je predsednik Tito s soprogo in člani spremstva zadržal še na kratkem neuradnem obisku v Leningradu kot gost prvega sekretarja CK KPSZ in predsednika ministrskega sveta ZSSR Nikite Hruščova.

Predsednik Tito

na obisku v drugih deželah

»Tudi to srečanje čeprav kratko, je bilo zelo uspešno.« je naglasil predsednik Tito po povratku v Jugoslavijo. Dejal je med drugim: »Imeli smo priložnost, da v štiriurnem pogovoru izmenjamo mnenja o vseh važnih problemih, ki zanimajo obe deželi, bodi kar zadeva bilateralno sodelovanje, bodi mednarodni položaj. Z rezultati teh pogovorov smo zelo zadovoljni, ker se je pokazalo, da imamo ista gledišča v najvažnejših vprašanjih, tako o tistih, ki zadevajo naše nadaljnje sodelovanje kakor tudi o problemih mednarodnega pomena.«

»Skratka,« je ob zaključku poudaril predsednik, »tako naš obisk na Finskem kot tudi obisk v Leningradu sta bila zelo uspešna. Vračamo se domov v prepričanju, da je bil to nov korak naprej in da smo s tem prispevali k boljšemu razumevanju ne le med narodi treh dežel, ampak tudi k boljšemu razumevanju med narodi sploh.«

Dne 25. junija je predsednika Tita in njegovo soprogo s pristno bratsko toplino sprejela Poljska. Na ulicah praznično okrašenega glavnega mesta Poljske, Varšavi, so stotisoči navdušeno vzklikali dragim gostom iz prijateljske dežele. Ves poljski tisk je objavljal obširna poročila in sproti seznanjal bralce o programu sedemdnevnega uradnega obiska predsednika Jugoslavije na Poljskem ter v komentarjih naglašal sodelovanje obeh držav na raznih področjih, kakor tudi o enotnih pogledih na glavna vprašanja sodobnega sveta.

Na letališču sta ob prihodu pozdravila predsednika Tita s soprogo in spremstvom prvi sekretar CK Poljske združene delavske partije Wladislaw Gomulka in predsednik centralnega sveta LR Poljske Aleksander Zawadski. V prisrčni dobrodošlici je prvi sekretar CK poljske partije poudaril, da poljsko ljudstvo goji topla prijateljska čustva do narodov Jugoslavije. Narode obeh dežel je v preteklosti zblížala podobna zgodovinska usoda. Zlasti globoko so se razvila čustva obojestranske solidarnosti in prijateljstva v težkih letih druge svetovne vojne. Gradnja temeljev novega socialističnega življenja, stalni razvoj gospodarstva in kulture obeh držav, boj za najvažnejša vprašanja sodobnosti — za mir, za zmago načel miroljubne koeksistence med državami, za pravico svobode in neodvisnosti vseh narodov — to so danes veliki cilji in naloge, ki povezujejo naše roke in naša srca. Obisk predsednika Tita je vsekakor izredno pomemben za nadaljnjo krepitev tega prijateljstva in še za uspešnejši razvoj sodelovanja med Poljsko in Jugoslavijo.

E. P.

Zgodovinska obletnica v Zasavju

Prvega junija letos so minila štiri desetletja od tiste junijske nedelje, ko so se v srcu zasavskih revirjev delavci odločno uprli izzivanju orjunašev, ki so se zbrali iz vse države, da bi prav tu, sredi Trbovelj, ki so bile takrat središče delavskega gibanja v Sloveniji, razvili svoj prapor. V spopadu je v vrstah delavcev padlo pet žrtev.

Trbovlje so letos obletnico zgodovinskega dogodka, ki so jo združile s svojim občinskim praznikom, svečano proslavile. Od blizu in daleč so prihiteli prebivalci iz Zasavja. Prišli so tisti — ni jih več dosti — ki so te dogodke pred štirimi desetletji doživeli in prihitel je mladi rod, za katerega pa je to že stran zgodovine trde delavske borbe za svoje pravice.

Spominska obletnica trboveljskih dogodkov je živo posegla tudi med naše ljudi na tujem, v francoske in belgijske rudniške revirje, kjer

žive in delajo mnogi zasavski rudarji, ki jih je takratni politični režim pognal na tuje.

Za francosko rudarsko naselbino Sallaumines in naše Trbovlje je bil to še posebej svečan dan. Pobratila sta se. Na matici smo prejeli tudi nekaj pisem, v katerih rudarji izseljenci, ki so bili pričre trboveljskih dogodkov, pišejo o njih. Naj spregovori upokojeni rudar iz Belgije, ki je v zagorskem rudniku delal skupaj s Francem Fakinom.

RUDAR IZ BELGIJE PRIPOVEDUJE

Kot rudniški delavec v Zagorju sem imel za tovariša v letu 1924 Franca Fakina, ki je delal v tem rudniku nekaj mesecev kot priučeni kopač. Rad bi mu v Rodni grudi postavil skromen spomenik ob obletnici krvavih dogodkov v Trbovljah in zato bom kratko spregovoril o njem in njegovi tragični smrti, ki je nas, njegove tovariše, nadvse bridko prizadela.

Franc Fakin je bil prikupen fant in komaj 22 let je imel. Bil je priden delavec in dober, iskren tovariš. Lepo je skrbel za mater in bolešno sestro. Rad je živel, čeprav njegovo življenje ni bilo lahko, a bil je mlad in verjel je v lepše dni za delovnega človeka.

Zadnji teden v maju leta 1924 je zloglasna Orjuna po naših revirjih razobesila plakate, da bo v nedeljo 1. junija v Trbovljah razvitje orjunaške zastave. To je bilo več kakor izzivanje. Rudarjem in delavcem iz revirjev, ogorčenim zaradi izgubljene stavke v preteklem letu, je zavrela kri. Kaj iščejo nacionalistični škrici v delavskih Trbovljah?

Hrastniški steklarji, pa rudarji iz Zagorja in Trbovelj smo se v nedeljo zbrali v Trbovljah. Med njimi je bil tudi Franc Fakin. Orjunaši so se zbrali iz raznih krajev, največ jih je prišlo iz Ljubljane. Bili so v uniformah in do zob oboženi. Naši delavci so pa imeli samo svoje trde zdelane roke.

Ko so orjunaški izzivači prikorakali z godbo in zastavo, je sredi doline prišlo do spopada. Naši so raztrgali zastavo. Orjunaši, ki so napada komaj čakali, so takoj odgovorili s streljanjem. Padle so štiri žrtve, med temi deček, ki je imel komaj 15 let. Ljudje so se razbežali. Na hišah so zastrli okna.

Razdivjani nacisti so ujeli Franca Fakina, ga trdo zvezali in zverinsko mučili. Več ur je moral ležati na pekočem soncu. Po zborovanju so ga

Delegacija zvezne skupščine SFRJ je bila pod vodstvom predsednika Edvarda Kardelja na povabilo belgijskega parlamenta na sedemdnevnem uradnem obisku v Belgiji. Glavni namen tega obiska je bil predvsem, da bi obojestransko podrobno proučili možnosti za bodoče še tesnejše sodelovanje zlasti na gospodarskem področju. Obisk je dosegel svoj namen. Na sliki: (z desne) predsednik belgijskega predstavniškega doma Van Acker, predsednik zvezne skupščine SFRJ Edvard Kardelj in ambasador SFRJ v Belgiji dr. Stane Pavlič

(Telefoto)

*Franc
Fakin,
žrtev
orjunašev*

odvlekli zvezanega v gostilno »na južino«. Obraz so mu potiskali v vrelo juho in se mu posmehovali in ga zasramovali. Nato so ga odvlekli v kamnolom in ga ustrelili. Časopisi so pisali, da je še mrtev stal, naslonjen na steno. Morilcev niso našli, seveda, ker jih tudi iskali niso.

Naslednji dan me je obiskala Francova mati, Bridko je jokala: — Mojega Franceta ni več, kaj bova počeli sami s bolešno hčerko? Globoko

v srce me je pretreslo, saj sem sam žaloval za dragim prijateljem.

Napisal sem droben spomin na prve žrtve jugoslovanskega fašizma ob 40-letnici tragičnega dogodka.

Dragi tovariš Franc, padel si pod streli naših domačih fašistov. Toda dogodki v Trbovljah so tudi krhali in lomili njihovo moč. Letos ob tej pomembni obletnici, bo stal ob tvojem grobu že naš drugi in tretji rod. Nas, ki smo te poznali, ni več veliko. Tudi jaz sem že star, 73 let imam že na grbi in roke so mi okorne od težkega dela in starosti. Iz Belgije ti kličem: Slava tvojemu spominu!

Upokojeni slovenski rudar
Limburg, Belgija

Tudi rojak Ivan Leban, ki živi zdaj v Kotu pri Velikih Laščah, nam je podrobno opisal žalostni dogodek v Trbovljah pred 40 leti in nam poslal Fakinovo fotografijo, katero objavljamo. Rojak Leban pravi v svojem pismu, da je takrat delal v Tržiču, v Trbovljah pa se je tisti dan slučajno mudil na obisku pri nekem prijatelju. Rojak Leban nam prav gotovo ne bo zameril, da njegovega dopisa ne objavljamo v celoti, ker bi s tem isti dogodek ponavljali. Obema dopisnikoma iskrena hvala. Rojaku Lebanu pa še posebej za poslano fotografijo.

V nedeljo 31. maja v prazničnih Trbovljah

Zastava pri zastavi, praznično razpoloženje, rudarji v črnih paradnih uniformah, pionirji v svojih pisanih krojih, množica sindikalnih praporov, godbe, pevci in velikanska množica, takšna je bila podoba Trbovelj v nedeljo 31. maja letos. Štirideset let je minilo, odkar je trda delavska pest udarila po fašistični Orjuni, ki je 1. junija prišla izzivat v revirje. Tam, kjer je pred 40 leti tekla kri nedolžnih delavskih žrtev pred veličastno zgradbo novega delavskega doma je valovila nepregledna množica.

Mlad fant je držal sindikalni prapor kdove katerega podjetja. Zraven je stal star mož. »Vidiš,« je iztegnil roko, »prav tamle so se spopadli. Padle so žrtve, ampak zmaga je bila naša, delavska.«

Mnogi so obujali podobne spomine. Zdaj že stari možje so prišli iz raznih krajev Jugoslavije, kamor so se po letu 1924 zaradi preganjanja umaknili. Rdeč nagelj v gumbnici in veselje v srcu — to je bil zunanji in notranji izraz njihovega razpoloženja ob tem slovesnem dnevu.

Med rudarje so prišli nekdanji aktivni udeleženci in organizator spopada z Orjuno, sekretar centralnega komiteja ZKS Miha Marinko in drugi predstavniki našega političnega in javnega življenja, Franc Leskošek, Boris Kraigher, Vida Tomšičeva, Lidija Šentjurčeva, Viktor Avbelj in drugi.

Praznično, veselo, tovariško je bilo razpoloženje. Saj sodi zlom fašistične Orjune v Trbovljah pred 40 leti med najsvetlejšo strani revolucionarnega boja slovenskega delavca pred narodno-osvobodilno vojno.

DVA RUDARSKA KRAJA SALLAUMINES IN TRBOVLJE – POBRATIMA

V veliki dvorani delavskega doma je bila slavnostna seja občinske skupščine. Dvorana je bila polna. Med udeleženci so bili najvišji predstavniki Socialistične republike Slovenije in dragi gostje iz Francije: predstavniki rudarskega mesta Sallaumines in delegacija slovenskih izseljencev, ki žive na tem področju, odborniki Združenja Jugoslovanov v severni Franciji Kastelic, Burnik, Čebulj in Filipič.

Dolgoletna želja naših rojakov iz teh krajev in predstavnikov občine Sallaumines po čim tesnejšem sodelovanju je privedla do skupnega podpisa dokumenta o pobratanju med obema rudarskima mestoma.

Podpis zgodovinskega dokumenta o pobratanju med Trbovljami in Sallauminesom

Zapis s slavnostne seje:

Tajnik občinske skupščine Trbovlje Lojze Trpin: »Ta dogovor presega okvir samo Trbovelj in Sallauminesa in daje zgled vsem ljudem našega Zasavja, vsem ljudem dobre volje, vsem, ki so prepričani, da nam razvoj vsakršnih zares prijateljskih odnosov kjerkoli v svetu in s katerokoli državo daje zagotovilo, da se bo človeški um posvetil ne izumljanju uničevalnih sredstev za človeštvo, temveč za napredek in boljše življenje ljudstev sveta.«

Generalni tajnik občine Sallaumines Michel Nonon pa je med drugim dejal, da je delegaciji v veliko čast in zadovoljstvo, da je gost Trbovelj. Sallaumines je izrazito rudarsko mesto, kjer so ideje socializma že nekaj desetletij osvojile mišljenja in srca številnih tamkajšnjih delavcev. Naglasil je pomembno udeležbo jugoslovanske naselbine v Sallauminesu v zadnji vojni, saj so mnogi naši ljudje dali svoja življenja za svobodo Francije. S ponosom je tudi povedal, da so v delegaciji tudi štirje rojaki iz Slovenije: Kastelic, Čebulj, Burnik in Filipič.

»Prebivalci Sallauminesa cenimo napore vaše dežele in še posebej maršala Tita za medsebojno razumevanje med malimi in velikimi narodi, za mirno in razumljivo koeksistenco in mir« je dejal g. Nonon. »Na vaše povabilo smo prišli, da podpišemo dokument o pobratanju, ki bo utrdil vezi med Trbovljami in Sallauminesom, med jugoslovanskimi in francoskimi rudarji, med ljudmi, ki žele združiti napore za mir.«

SLAVNOSTNO ZBOROVANJE PRED DELAVSKIM DOMOM

Na velikem zborovanju pred delavskim domom je govoril aktivni udeleženec spopada z Orjuno, sekretar CK ZKS Miha Marinko, ki je dejal med drugim, da je trboveljski spopad z Orjuno sovpadel v čas, ko so milijonske žrtve štiriletnega klanja na vseh frontah Evrope, žrtve gladu in bolezni med civilnim prebivalstvom, spodbudile revolt širokih ljudskih množic, ki ga je še bolj razplamtela veličastna zmaga Oktobrske revolucije, ne samo v deželah poraženih centralnih sil — Nemčije in Avstro-Ogrske, marveč tudi v nekaterih deželah Antante: v Italiji in Franciji. Vzplamtele so revolucije, širile so se vstaje in delavska gibanja. Izkoriščevalskim razredom je grozila nevarnost izgube oblasti. Tudi v novo nastali versajski Jugoslaviji so vstaje in vrsta zmagovitih štrajkov pognale buržoaziji in njenim strankam strah v kosti. — Dvomesčni štrajk trboveljskih rudarjev leta 1923 se je končal brezuspešno. Posledice tega poraza so bile hude. Veliko število vodilnih in najzavednejših

Na velikem zborovanju pred delavskim domom je govoril aktivni udeleženec spopada z Orjuno, sekretar CK ZKS Miha Marinko.

rudarjev je bilo aretiranih in odpuščenih z dela. Ostala jim je odprta in od režima spodbujana edina pot, pot politične in ekonomske emigracije, ki je vodila zlasti v Francijo. Toda, čeprav so s tem politične sile delavskega gibanja v revirjih ostale oslabiljene, so delavci v treh dolinah kljubovali v svoji elementarni razredni zavesti. Zato je politična reakcija vzela na piko to trdnjavo in jo hotela na vsak način razbiti. To nalogo je pa dobila Orjuna. Tovariš Marinko je nato obširno govoril o namenih te fašistične organizacije, o obrambnih ukrepih delavskega razreda in o spopadu 1. junija 1924, ki se ga je udeležil.

Delegacija Sallauminesa, ki jo je vodil podžupan g. Emil Lefebre in predstavniki Združenja Jugoslovancev v severni Franciji, so si v naslednjih dneh na povabilo trboveljskih rudarjev ogledali Trbovlje, Velenje, dalje počitniške domove zasavskih kolektivov v Crikvenici in na Gorenjskem ter nekdanje taborišče francoskih internirancev na Podljubelju. Na sliki delegacija na obisku pri Slovenski izseljenski matici. Med njimi predsednica matice Zima Vrščajeva

Obiščite Medijske toplice na Izlakah

M. LIPOVSEK

V drugem delu svojega govora se je tovariš Marinko dotaknil današnjega življenja v zasavskih revirjih. Odprava izkoriščevalskega kapitalističnega sistema je spodbudila delovne kolektive v revirjih, da so se z zavestnostjo lotili uveljavljanja samoupravnih pravic, ki so jih sicer v dokaj težkih pogojih v glavnem uspešno izvrševali. Dobro so gospodarili. Čeprav je še vrsta perečih problemov, nam pogled na preteklo obdobje od osvoboditve sem kaže velike, naravnost ogromne rezultate. Popolnoma se je spremenila podoba teh treh nekdaj črnih dolin, spremenili so se pogoji in način življenja delovnih ljudi — naglo se vi sami spreminjate v šoli samoupravljanja. Najbrž se tega niti sami ne zavedate in ne zapažate, zlasti pa ne mlajša, danes aktivno v življenje vstopajoča generacija,

ZA PRAZNIK — DVE NOVI PRIDOBITVI
V TRBOVLJAH

Ob zgodovinski obletnici v nedeljo 31. maja so v Trbovljah začeli z gradnjo nove Termoelektrarne Trbovlje II., ki bo, ko bo dograjena, dajala še enkrat več energije kakor dosedanja termoelektrarna. Isti dan so odprli tudi nove poslovne prostore Zavoda za zaposlovanje invalidnih oseb »Tiki« — kartonažo, tiskarno in književnico.

Posebna turistična privlačnost Zasavja so Medijske toplice na Izlakah pri Zagorju ob Savi. Od Trojan so oddaljene pet, od Zagorja ob Savi pa sedem kilometrov.

Valvasor je v svoji »Slavi vojvodine Kranjske« zapisal, da je tam zdravilni topli vrelec, ki ga domačini uporabljajo za zdravljenje oči in odprtih ran. Pozneje so na Izlakah zgradili zimsko in letno kopališče, ki so ga obiskovali že v letih pred drugo svetovno vojno številni gostje, med njimi tudi iz Avstrije in Madžarske.

V zadnjem času so se začele Medijske toplice razvijati v osrednjo turistično točko Zasavja. Izleti po gozdnati okolici nudijo prijeten oddih, saj je na Izlakah mila subalpska klima. Kraj je najprikladnejše izhodišče za izlete na Partizanski vrh, Zasavsko goro, planinsko postojanko Zaloko, grad Gamberk in najbližjo Čemšeniško planino. Za manj zahtevne izletnike pa so primerni izleti v idilično dolino ob potoku Medija do izvira ali do Mlinškega potoka. Ogleda vredni pa so tudi »okameneli svatje« v soteski Zelenec; o njih pravi legenda, da so okameneli zaradi bogokletstva, vračajoči se s svatbe.

V Zagorju ob Savi že nekaj časa razmišljajo o tem, da bi Medijske toplice kot osrednji turistični objekt Zasavja vključili v rekreacijski in komercialni turizem. Sedanje zmogljivosti Medijskih toplic pa že nekaj časa ne zadoščajo več vse bolj naraščajočemu turističnemu prometu. Zato je skupščina občine Zagorje ob Savi naročila pri Slovenija projektu izdelavo idejnega osnutka razvoja Medijskih toplic.

Zaradi bližine avtomobilske ceste Ljubljana—Maribor, izgradnje nove Zasavske ceste in zaradi idealnih terenov Čemšeniške planine za smučanje, lovni turizem in planinstvo, se obetajo Medijskim toplicam, kjer je vrelec termalne vode s 48 ležišči, weekend naselja, campinga in politrov v minuti, precejšen razvoj. V idejnem projektu za razvoj Medijskih toplic je predvidena izgradnja novega restavracijskega objekta, novih hotelskih zmogljivosti paviljonskega sistema s 48 ležišči, weekend naselja, canpinga in pokritega bazena 12 × 7,5 m. Tako bi bilo mogoče podaljšati turistično sezono v Medijskih toplicah na vse leto; posebna privlačnost bi bilo pozimi najprej smučanje na bližnjih terenih okrog Medijskih toplic, potem pa kopanje v pokritem bazenu.

V Zagorju ob Savi želijo, da bi postale Medijske toplice tudi priljubljeno zbirališče naših izseljencev. Že doslej so se vsako leto izseljenci iz evropskih držav, ki so se rodili v Zagorju ob Savi ali pa imajo v tem slovenskem rudarskem središču sorodnike, zbrali v Medijskih toplicah na sprejemu, ki sta ga njim na čast pripravila pododbor Slovenske izseljenske matice in občinski odbor SZDL Zagorje ob Savi.

JUGOSLAVIJA

dežela sonca in voda,
športa in razvedrila

MILENKO SOBER

Jugoslovani radi letujemo — pravzaprav gremo radi na počitnice pozimi ali poleti. Vendar poglejmo, kam in kako smo šli oziroma bomo šli letos na letni oddih, ki smo si ga po pridnem delu zaslužili. Zvečine odhajamo na morje in kako tudi ne, saj imamo tako dolgo in tako slikovito morsko obalo kot malokje na svetu in morje je tako toplo, da si tega drugod niti misliti ne morejo. Pa ne samo toplo, tudi čisto, prozorno in lepo. Na tisoč petsto kilometrih obale in na nekaj sto otokih ob njej si pač vsakdo lahko izbere kraj za svoj oddih. Izbere tudi glede na žep, na razdaljo od doma, glede na hrup ali mir, glede na to ali se hoče praziti na toplem soncu ali si želi sence ob obali. Izbiramo lahko tudi drugače: ali želimo prebiti dopust v campu; v bungalovu, v počitniški hišici, hotelu, počitniškem domu ali v zasebni sobi. Kuhamo si lahko sami ali pa stopimo v hotelsko restavracijo, restavracijo počitniškega doma ali v samopostrežbo.

Iti na dopust pri nas ni kar tako, zakaj izbiramo lahko med tolikimi možnostmi, da se je res težko odločiti. Jadranska obala nudi najrazličnejše možnosti: mehko mivko v Črnogorskem Primorju, kjer lahko hodimo nekaj sto metrov daleč od obrežja, pa voda še vedno ne bo segla dalje kot do ramen; skalnato obalo, kjer ne moreš drugače v vodo kot s skokom na glavo in kjer še tako dober potapljač ne pride do dna. Večina pa se nas odloči nekje za sredino.

Tako kot povsod pa svetu gredo domači turisti tudi pri nas raje v manjše kraje, razen tistih, ki si želijo več hrupa in nočnega življenja. Ti imajo vse možnosti v Opatiji oziroma ob vsej kvarnerski obali, pa v Splitu, Šibeniku, Zadru in seveda v Dubrovniku in Sv. Stefanu. Zvečine pa naši ljudje odhajajo v mirnejše in manjše kraje, ki so seveda tudi cenejši. Možno-

Domači in tuji avtomobilisti radi obiskujejo otok Krk. Dostop nanj omogoča trajektna proga Crikvenica—Silo. Na sliki: pogled s trajekta proti Crikvenici

Camping v Seči pri Piranu

sti ne primanjkuje. Nova jadranska cesta je letos odprta tja do Makarske. Prav Makarska riviera — ta 43 kilometrov dolga obala — sodi med najlepša področja srednje Dalmacije. Poleg desetih čudovitih plaž, obrobljenih z gozdovi, boste našli tam še najmanj toliko skritih zalivov in zalivčkov, ki pritegnejo vsakega že zato, ker tam ni golega krasa, pač pa je vse poraslo z borovimi gaji, oljkami, smokvami, palmami, granatovci, lovorjem, citronovcem, oranžnimi drevesi in drugimi subtropskimi rastlinami.

Srednja Dalmacija je oživela. Tisoče novih turistov je že v številnih novih in starih hotelih. Poleg tega pa nudi naša obala še veliko cenениh privatnih sob. Te so opremljene zares lepo, sodobno in snažno. Skoraj nikjer ne manjka tekoče vode in kar je najvažnejše, cena je zares primerna, pa naj bo to v Maraski ali v Brelih, v Baški vodi, Promajni, Bratušu, Kravici, Tučepih, Podgori, Drašnici ali v Igranah in Živogošću. Vse te kraje naši turisti že poznajo. Tam so restavracije, prodajalne, majhni in prijetni lokali in veliko drugega.

Kdor bi hotel naštetih vse zgodovinske in kulturne znamenitosti ob naši obali, bi lahko napisal nekaj debelih knjig že samo o Dubrovniku, prav tako o Kotoru, nič manj o Splitu, pa o Šibeniku, o Zadru, o Kopru in o Piranu! Pa tudi o majhnih krajih, ki slove po vsem svetu, kot na primer Hvar, toda, kdo bi to našteval...

Jadranska cesta, ki letos teče tja do Splita, nas popelje na poti proti severu v kraje, ki jih je približala turistom šele ta sodobna prometna zveza. Ob njej je vrsta campingov za motorizirane in druge turiste, tako v Omišu kot v Grijevcu, v Stobreču ali v Krilu, kjer je v teh dneh nadvse živahno. Poleg campingov so vabljive seveda tudi domače gostilne in restavracije, ki jih najdeš na otokih, kot so Hvar, Brač ali Šolta, torej v Jelsi, Vrboski, na Hvaru, Zaglavu, Bolu, Sućuraju, Supetru, Sumartinu ali Mulvici.

Novi moteli ob novi cesti so zrasli kot gobe po dežju, ob njih pa tudi novi campingi. Zelo zanimiv je velik motel s campingom v Vresniku

v Kaštel Lukšiću. Toda že nekaj kilometrov dalje lahko prebijemo čudovit dopust v starem in slavnem mestu Trogiru. Kolikor pa nam ni za zgodovinsko okolje mojstra Radovana, lahko gremo v Rogoznico, Primošten ali Smokvico — v kraje, ki tako vabijo, da je le kaj in smo jih spoznali pravzaprav šele zdaj z novo cesto.

Če se peljemo čez kamnito pokrajino od Šibenika v notranjost dežele, v pokrajino, v kateri bi lahko snemali film o prihodu prvih ljudi na Mesec — tako je kamnita — smo nenadoma presenečeni. Sredi tega razbeljenega kamenja, nenadoma zažari v sočnem zelenju Skradinski bug — slapovi Krke z motelom, restavracijo in avtocampom. Poplačani bomo za ves napor, prah in slabo cesto, ki pa jo že asfaltirajo. Tukaj se lahko kopamo v sladki vodi ali v morju, obe sta enako topli in to je posebnost, prav tako kot ribe, zakaj na mizah tamošnjih gostišč postrežejo z rečnimi in morskimi ribami, kar je vsakakor nenavadno. Zvečer je Skradin nenavadno slikovit. Takrat odpro vrata marsikatere kleti, v kateri točijo vino kar iz soda — in ljudje ga pijejo ter jedo kruh in osoljene ribe. To je tako prijetno in domače vzdušje, da je le kaj.

Z one strani Šibenika so znani kraji, ki jih naši ljudje radi obiskujejo, saj so cene zmerne,

kraji pa lepi in slikoviti. To so Vodice, Tjesno, Murter, Betina in Jadrija — slednji z znanim turističnim naseljem z lepimi hišicami, restavracijo in podobnim. Avtocamp Martinska ob obalah globokega Šibeniškega fjorda je posebnost zase. Tisti v Pirovcu je tik ob novem motelu in ima, kot večina avtocampov ob Jadranu, toplo in mrzlo tekočo vodo, elektriko in vse drugo. V Pirovškem campu so drevesa s smokvami na voljo tistim, ki imajo tam šotore, seveda brezplačno.

Kdo ne pozna znanih turističnih področij okrog Biograda na moru, Pakoštanov, Filipjakova, Turnja, Sukošana in Bibinja. To je že zadrsko področje, ki ga imajo Slovenci posebno radi. Bodisi da gredo na dopust v šotorih, v zasebne sobe ali v počitniške domove. Prav zadrsko področje pa ima zelo dosti zasebnih sob, kajti oljke so dobro obrodile. Le kakšna je zveza med oljkami in turizmom? O, zelo močna. Dobra letina oljk je omogočila prebivalcem, da so se pripravili na turistično sezono, saj so oljke dale olje — to pa denar. Uredili so sobe, kraje same, gostišča in uslužnostne delavnice.

Zadarsko otočje je morda najbolj slikovito otočje v Evropi. Na nekaj deset kilometrov dolžine je razvrščenih sto otokov, grebenov in

Naš starodavni in edinstveno lepi Dubrovnik. Zadaj otok Lokrum

Perast v Boki Kotorski

čeri, morje med njimi pa je tako bistro, da si tega niti misliti ne moremo, hkrati pa bogato rib, da je veselje. Ribiški kraji, vasi in naselja so lepi in nenavadno snažni. Tam lahko letujemo za zmerno ceno med 1100 in 1600 dinarjev. Poleg tega pa lahko s čolni križarimo med otoki in čermi, po zalivih in fjordih.

Posebnost letošnjega letovanja na morju je tudi čolnarsko campiranje po zadrskem otočju. Namesto, da bi z avtomobilom vozili s seboj šotor in drugo opremo, potujemo med otoki s čolni, ki jih dobimo za primerno ceno po kakšnih 1500 din na dan. Izbiramo lahko med čolni z dvema ležišči ali celo takšnimi, ki lahko prepeljejo po 16 ljudi. Vsak večer postavimo v tistem zalivu, ki nam je najbolj všeč, šotor, ali če se nam to ne ljubi, prespimo v zasebni sobi ali v hotelu.

To je seveda samo del možnosti, ki smo jih našli za letošnje dopuste, kajti med Zadrom in Reko je dobrih 180 km nove ceste, ob njej pa na desetine krajev in dolga vrsta hotelov, motelov in campingov, ki so že sprejeli številne turiste. In še vedno nismo opravili z našo obalo, zakaj preostala nam je cela Istra z znanimi kraji, kot so Opatija, Ika, Ičići, Mošćeniška Draga, Lovran, Pulj, Novi grad, Limski fjord, Poreč, Umag, Stari grad, Savudrija, Piran in Koper. Pa še Ankarani in drugi. Samo če bi hoteli naštet vse možnosti, bi nam zmanjkalo prostora, kaj šele, če bi o vsakem kraju hoteli povedati nekaj besed. Morda le še to, da imajo naši ljudje letos na voljo ob Jadranu najmanj 50 tisoč cenjenih, a lepih in dobrih ležišč v zasebnih sobah in ne veliko manj v motelih in počitniških domovih.

Vabijo jezera od gora obdana, vabijo tihe zelene doline, prijazne gorske jase kličejo: Pridi, odpoj si! Na stotine je takšnih krajev in prostorčkov v naši deželi, ki prijazno nudijo cenen prijeten oddih. Gremo. Morda samo čez nedeljo, za nekaj dni ali delj. Vselej se vračamo spočiti in vedri. Oddahnili smo se, pa tudi zapravili nismo veliko. Na slikah od zgoraj: Nedeljski počitek ob blejskem jezeru. Srečanje v Logarski dolini. Camping Zaka pri Bledu. Avto camping na Pivki jami. In slika zgoraj: Ko odhajamo, seveda ne smemo pozabiti spominkov zase in za prijatelje

Tudi ob jezerih in v tihih zelenih dolinah je prijetno letovati

Predvčerajšnjim jezero, danes barje, jutri plodna ravnica

The Bog of Ljubljana soon to exist in name only

F. STELE

The 16.500 — hectare Bog of Ljubljana (Ljubljansko barje) was known as a pile dwelling as far back as the Bronze Age. The green, grassy flat land is now interspersed with ditches and trees with the winding Ljubljanica River flowing lazily among them. Remains of the old river bed between Notranje Gorice and Podpeč prove that it was the ancient Romans who first started draining the Bog and regulating the river.

After the Roman Age the Bog became marshy and flooded again and as such it was an ideal fowling place. No drainage work had then been done until the 18th century when the first settlers made the Bog their home. They earned their livelihood by cutting and selling peat. After it had been exhausted, many of the old settlers left for abroad, especially for America.

Now fields cover about a quarter of the Bog. The agricultural co-operative »Barje« rears about 700 milkers that, last year, provided the market of Ljubljana with over 2 million liters of milk. If the Bog were drained, however, it

Aprila je bil v Ljubljani simpozij o Ljubljanskem barju. Sklep tega strokovnega zborovanja, ki so se ga udeležili strokovnjaki kmetijstva, gozdarstva, vodnega gospodarstva, urbanizma, zdravstva in drugi, je bil: Pripraviti bomo morali regionalni načrt za ureditev vsega kompleksa Ljubljanskega barja ter pri tem upoštevati perspektivni razvoj vseh gospodarskih panog od kmetijstva, turizma, industrije, prometa pa tja do gradnje naselij.

Ker je prav Ljubljansko barje gnezdo tako slavne »ljubljske megle« in ker je mnogo Slovencev odšlo v tujino prav s tega koščka naše zemlje, bo prav, da si nekoliko podrobneje ogledamo nekdanjo, sedanjo in jutrišnjo podobo Barja.

Ljubljansko barje je ostanek jezera, ki se je tod razlivalo še v bakreno-bronasti dobi — prav imenitno in znano je tudi po najdbah naselbin na kolenh tedanjih prebivalcev. Danes meri Barje okoli 16.500 hektarjev ali 163 kvadratnih kilometrov. Če ga gledamo od daleč, je kar lepo.

Kmetijsko posestvo Barje ima nad 700 krav molznic in je lani dalo na trg nad 2 milijona litrov mleka

could feed about 10.000 head of cattle. The co-operative further supplies Ljubljana with vegetables. According to the new project, the Ljubljanica will be tamed by flood dikes and the number of its tributaries diminished to 12 (of the former 40). The excess water will be drawn into the Ljubljanica. Organized drainage work will start at the end of the present, or at the beginning of the future sevenyear plan. After long centuries, the Bog will then finally open up to farming, tourism, new villages — to further economic development.

Zelena travnata ravnica posejana z drevjem in razrezana z jarki, po sredi pa se vije Ljubljanica. Toda trenutno je le nekaj čez 30 odstotkov površin takih, da dajejo relativno dober pridelek (predvsem obrobni in dvignjeni deli ter osameli griči). Dobrih njiv je le okoli 2500 ha, travnikov pa še toliko ne.

Vendar pa moramo zgodovini na ljubo povedati, da je Ljubljansko barje pokrajina, kjer je človek na Slovenskem že do zdaj najbolj posegel v prirodno stanje in v veliki meri spremenil odtok voda in preoblikoval površje. Barje pa je

uporno in kaže, da ga bo šele sedanja generacija popolnoma ukrotila.

Starejši ljudje se gotovo spomnijo, da Barju tedaj še niso rekli Barje, ampak Mah, Na mahu, Blato ali Marost. Tako nam pove tudi pesem o »Marostarjih, ki šote ne prodajo«. No, šote je danes na Barju samo še za primer, gospodarsko ne pomeni nič. Je pa prej dolga leta barjanske kmete reševala iz finančnih težav. Ko je šote pričelo zmanjkovati, je moral marsikateri Barjan oditi drugam ali celo v tujino.

Barje so ponekod (zaradi prometa) osuševali že Rimljani. Ti podjetni organizatorji in zavojevalci so regulirali tudi že samo Ljubljano. Med Notranjimi goricami in Podpečjo še danes vidimo ostanke stare struge. Kaže pa, da so Rimljani preložili strugo Ljubljane še enkrat, to pot bliže kamnolomu v Podpeči, saj so odtod vozili kamen za svojo naselbino Emono.

Po rimski dobi se je Barje spet zamočvirilo, povodnji so včasih tedne in celo mesece zalivale vso kotlino. Takemu stanju so deloma napravila konec osuševalna dela v 18. in 19. stoletju.

Do tedaj in še kasneje pa je Barje bilo idealno lovišče za najraznovrstnejšo vodno perjad in so se plemenitaši prav iz tega razloga tudi upirali osuševalnim delom. Številnim Ljubljancem in drugim pa je Ljubljana s tovrstno plovbo ter ribolovom nudila kos kruha.

Pred 202 letoma pa je ljubljanski podjetnik, upravitelj tobačne režije ali kakor so rekli »Tabakgefälls-Administrator«, Franc Zorn, na pomlad leta 1762 zaprosil dunajski cesarski dvor, da mu prepusti na Barju 215 oralov zemljišča, ki ga namerava osušiti na lastne stroške. Dvor je dovolil in po prepirih s fevdalno gosposko je Zornu podjetje uspelo.

Kdor je doma z Barja ali tod okoli, ve, da še danes pravijo tistemu kosu zemlje Zornovše, kanalu pa Zornovec ali Cornovec. Zornov zgled so začeli posnemati tudi drugi, med njimi samostan v Bistri. Čez 10 let pa so že začeli graditi Gruberjev prekop, ki so ga dovršili leta 1780. (Po Zornovi smrti je zemljišče spet propadlo, ker novi lastniki niso čistili kanalov in jarkov ter jih vzdrževali.)

Francoske vojne so osuševanje zavrle, kongres svete alianse pa ga je spet oživil. Na Barje so se začeli naseljevati številni kolonisti, ki pa so, ko je zmanjkalo šote, množično odhajali v Ameriko, saj jih sama zemlja ni mogla prehraniti.

Da pa Maharji ali Marostarji niso bili kakšni cagavci, nam lepo pokaže naslednji primer: leta 1864 so zaradi poglobitve Gruberjevega prekopa postavili vanj jez. Nihče ni pomislil na deževje in poplave. 11. marca je res prišla taka voda, da je nastarejši niso pomnili. Maharjem ni kazalo drugega in ponoči so izpodkopal veliki jez.

Uradne preiskave niti ni bilo, ker so najbrž odgovorni čutili, kakšno maslo imajo na glavi!

Od začetka 19. stoletja je skrbelo za ureditev Barja več organizacij vse do današnjih dni. Trenutno vodi dela za ureditev Barja kmetijsko posestvo Barje, simpozij pa je sklenil ustanoviti posebno institucijo, ki bo usklajevala vse interese v zvezi z ureditvijo Ljubljanskega barja.

Sedaj pa si oglejmo še nekaj problemov in perspektiv bodočega, vodnogospodarsko urejenega Barja.

Brez dvoma je sovražnik kmetijstva na Barju številka ena — preslica. Preslica, ta krhka rastlina-plevel, je danes razširjena na približno 40 odstotkih vseh njivskih in travnih površin na Barju. Preslica silno zmanjša rodovitnost zemlje, v krmi pa je strupena za krave že v najmanjših količinah, za konje pa v večjih. Poskušali so razne načine in prav sedaj kaže, da je uspešen kombiniran kemično-mehaničen način zatiranja, ki ga uporabljajo v Zahodni Nemčiji.

Posebno vprašanje obdelave zemlje na Barju je mehanizacija. Normalna vozila se namreč pogrezajo, uporabni so le goseničarji. Tudi na urejenem Barju bo morala biti specializirana mehanizacija. Nadalje bo treba mehanizirati čiščenje osuševalnega omrežja saj je ročno delo sila zamudno in drago. Primer Zornovih naslednikov pa nam živo kaže, kako važno je urejeno osuševalno omrežje!

Kaj pa bi pravzaprav imeli, če Barje dokončno osušimo? Danes je tod 4000 ha vseh njiv ali 25 odstotkov. Po ureditvi bi bilo za kmetijsko izkoriščanje primernih 82 odstotkov, ostalo pa bi zasadili z drevjem. Kmetijsko posestvo Barje je dalo lani na ljubljanski trg preko 2 milijona litrov mleka ter mnogo zelenjave in mesa. Če pa bi bilo Barje urejeno, bi lahko nudilo Ljubljani, ki bo čez 30 let imela že okoli 300.000 prebivalcev, četrtno vsega potrebnega mleka. Trenutno je na posestvu 1330 glav goveje živine, urejeno Barje pa bi lahko prehranilo 10.000 glav govedi.

Za vse te perspektive pa je potrebno urediti vodno gospodarstvo Barja. Projekt je že pripravljen. Število pritokov Ljubljane se bo zmanjšalo od 40 na 12, sama Ljubljana pa bo obdana z nasipi. Nasipi bodo meter do poldrug meter visoki, odvišno vodo na Barju pa bodo prečrpavali v Ljubljano ali pa tudi direktno speljali vanjo.

Lahko računamo, da bomo z ureditvijo vodotokov in izgradnjo podrobnega osuševalnega omrežja začeli konec tega ali pa v začetku prihodnjega sedemletnega načrta. Tedaj bo Ljubljansko barje po dolgih stoletjih dokončno odprlo vrata kmetijstvu, turizmu, novim naseljem in sploh vsemu gospodarskemu življenju. Gospodarskemu življenju, ki je doslej nemočno stalo pred močvirnim barjem.

po domači deželi

Ob dnevu borca in prazniku rudarjev

Tudi letos smo 4. julij dan borca lepo proslavili. Že prejšnji večer so po gorah zagoreli kresovi. Na praznik sam pa so bile številne prireditve: odkritje spomenikov, partizanska srečanja in spominske svečanosti. Partizanski kraji so imeli ta dan množične obiske. Znano bolnišnico Franjo v Cerknem je ta dan obiskalo tri tisoč ljudi. Od blizu in daleč so prišli in se pripeljali ter obujali spomine na veliki in težki čas.

Dne 3. julija praznujejo slovenski rudarji svoj praznik. Zlasti slovesno so praznovali letos v zasavskih revirjih. V Hrastniku so izbrali ta dan tudi za svoj občinski praznik. Letos so se spominjali tudi pomembne obletnice — 50 letnice velike gladovne stavke zasavskih rudarjev, ki se je uvrstila v eno tistih junaških akcij rudarskih revirjev, ki so bile krepka vzpodbuda vztrajnem boju našega delovnega ljudstva proti tedanjemu kapitalističnemu režimu. V Hrastniku je bilo več prireditev. Odprli so urbanistično razstavo Hrastnika, na Dolu so izročili namenu novo asfaltirano cesto, v Steklarni pa so na svečan način začeli z deli III. faze rekonstrukcije tovarne po kateri bodo iz Hrastnika izvozili za več kot 1 milijon 500.000 dolarjev votlega in embalažnega stekla letno. Na novem Trgu revolucije v Hrastniku so ta dan odkrili spomenik borcem NOV. Nato je bilo veliko ljudsko zborovanje, na katerem je govoril podpredsednik Zveznega zbora Skupščine SFRJ Sergej Kraigher. Hrastnik so ta dan obiskali številni vidni politični delavci, med njimi Miha Marinko, Lidija Šentjurčeva in drugi.

Nova radijska postaja v Kopru

JOŽE VETROVEC

Maja so v Kopru, sru Primorske, odprli novo radijsko postajo, ki je glede tehnične opreme med najbolj modernimi v Evropi. Čeprav je koprška radijska postaja pravzaprav majhna, saj ima le tri nadstropja in manj kot 50 novinarjev, ki skrbe za italijanski in slovenski program, je zelo pomembna.

Koprsko radijsko postajo so ustanovili v času, ko sta bili okrog Trsta še coni »A« in »B«. Treba je bilo obveščati in pojasnevati našo stvarnost

Nova radijska postaja v Kopru

Slovencem izza meje in Italijanom v Jugoslaviji. Začetki so bili seveda težki zaradi tehnične opremljenosti postaje in zaradi programa. Majhen kolektiv se je trudil, da je skozi eter posredoval resnico prav na območju, kjer se Jugoslavija stika z zahodom. Treba je bilo zadostiti dvema narodoma, dvema družbenima sistemoma. In uspelo je. Pa ne da bi si radijski kolektiv iz Kopra to samo domišljal, to kažejo iskrena pisma poslušalcev, ki jih je v zadnjih letih prišlo več deset tisoč. V njih je majhen delovni kolektiv odkrival svoje uspehe in prilagajal program, ki se je danes že ustalil.

Koprška radijska postaja vsak dan oddaja devet ur lastnega programa, drugega posreduje RTV Ljubljana. Od devetih ur je kar šest namenjenih italijanski manjšini v Jugoslaviji in Italijanom onkraj meje. Le tri ure programa je namenjenih oddajam v slovenščini. Posebno pomembna so poročila in radijski dnevnik. Poročila oddaja koprška radijska postaja v italijanščini šestkrat na dan, v slovenščini pa le trikrat.

Vsak teden se zvrsti preko koprške radijske postaje precej stalnih oddaj, ki so si dobile zaradi pestrosti in neposrednosti ter aktualnosti veliko stalnih poslušalcev na obeh straneh meje.

Doslej so vseh petnajst let novinarji in tehniki koprškega radijskega programa poslušalcem stregli z novicami, kakor so pač mogli, kajti delali so v 500 let stari hiši in se pred vsako oddajo bali, da ne bi kaj odpovedalo. Vse je bilo bolj amatersko kot profesionalno. Šele z novo sodobno hišo in resnično dobro opremo bodo radijski novinarji in tehniki kos neprecenljivi nalogi. Povezujejo dve deželi, dva naroda, dva jezika na zadovoljstvo ljudi tostran in onstran meje.

Poslanke severne svetlobe

Švedske Lucije pozdravlja podpredsednik mestne občine v Ljubljani

Že tretjič je slovenska obala pozdravila na svojih tleh mlade poslanke severne svetlobe — letošnjo švedsko Lucijo in njenih devet prikupnih družic. Pred tremi leti je kronal na Švedskem takrat izvoljeno Lucijo naš Nobelov nagrajenec, pisatelj Ivo Andrić. In naslednje leto so Lucije prvič obiskale daljno, zanje nepoznano Jugoslavijo. Letos so prišle že tretjič. Naša lepa dežela jim je všeč. Vsakoletna izbira Lucij spada med najpomembnejše in najstarejše švedske narodne običaje.

Za letošnje leto izvoljena Lucija je 20-letna tajnica Gunilla Lundberg. Program izbranih deklet je kar naporen. Prisotne morajo biti doma na različnih prireditvah, sprejemih itd. Vključeno pa je tudi potovanje v tujo deželo. Mnogokje si za obiske Lucije zelo prizadevajo, toda izgleda, da jim je všeč pri nas. Letos v juniju smo jih spet pristrčno pozdravili. Na mejnem bloku v Škofijah, kjer so stopile na naša tla, jim je par v istrski narodni noši pripel šopke rožmarina in nageljna. Poslanke severne svetlobe so nato preživele nekaj dni ob naši obali, obiskale so Gorenjsko, pa tudi v Ljubljani so se ustavile, kjer jih je v svečani sprejemnici naše častitljive mestne hiše sprejel in pozdravil podpredsednik mestne občine.

»Lepo je pri vas,« so dejale. »Vaši kraji so čudoviti.«

Gasilci Jugoslavije so slavili stoletnico

Jugoslovanski gasilci se postavijo, saj je letos minilo že polnih sto let od ustanovitve prvega prostovoljnega gasilskega društva pri nas, ki je obenem tudi najstarejše gasilsko društvo v jugovzhodni Evropi. Prvo gasilsko društvo pri nas je bilo pred sto leti ustanovljeno v Varaždinu v SR Hrvatski. Na jubilejnim slavlju so se zbrali v tem mestu gasilci iz vse države.

20 let Rdečega križa Slovenije

V Gradacu v Beli krajini je bila v nedeljo 21. junija pomembna in lepa svečanost. Dvajseta obletnica ustanovitve Rdečega križa Slovenije. Med navzočimi so bili tudi trije ustanovitelji dr. Drago Marušič, dr. Bogdan Breclj in Jaka Avšič. Na svečani seji, ki je bila v isti, zdaj seveda prenovljeni dvorani, kjer je bila tudi ustanovna seja, je govoril dr. Bogdan Breclj, eden ustanoviteljev te organizacije, ki je med drugim dejal, da je bil Rdeči križ v veliko oporo in pomoč našim partizanskim borcem, in je užival izredno popularnost med našimi ljudmi. Tudi po vojni je humano delovanje te organizacije doseglo brezštevne uspehe. Širom po Sloveniji je imela nad 160.000 zdravstvenih tečajev, katerih se je udeležilo nad 7,2 milijona prebivalcev. Med člani RK je bilo nad 477.000 prostovoljnih krvodajalcev, ki so oddali 128.000 litrov krvi. Organizacija RK je prodrla v sleherno vas, vsak najmanjši zaselek in prav povsod pustila vsaj drobno sled svojih prizadevanj za ljudsko zdravje, napredek in mir.

BLEJSKO JEZERO PRED OZDRAVITVIJO. Da bi sanirali bolno jezero, so po skoraj 5 km dolgem cevovodu napeljali svežo gorsko vodo iz Radovne, ki bo očistila stoječo vodo na jezerskem dnu.

NA GOLICI PRAZNUJEJO VSAKO LETO MESEC NARCIS. Letošnje lepo vreme je privabilo na narcisna polja okrog 10.000 izletnikov, nekaj tudi iz Avstrije. Na osrednji prireditvi so izvolili »kraljico narcis«, mlado domačinko Anico Vilmar.

SEJEM ALPE — ADRIA, ki je bil letos že tretjič v Ljubljani, je vnovič pokazal možnosti blagovne izmenjave na obmejnem področju sosednih dežel: Jugoslavije, Italije in Avstrije.

ODLOK O PREŽIVNINSKEM VARSTVU KMETOV V DOLENJSKIH OBCINAH zagotavlja pravico do preživnin vsem nad 60 let starim kmetom in nad 55 let starim kmetovalkam, ki niso več sposobni sami obdelovati zemlje. Na pravico do preživninskega varstva ne vpliva, če kmet zadrži v svoji lasti stanovanjsko hišo, gošpodarsko poslopje in 10 arov zemlje, kolikor je je potrebno za rejo krave in dveh prašičev.

DA BO CESTA METLIKA—ČRNOMELJ čimprej zgrajena, bodo pri delu pomagale mladinske brigade. Cestno podjetje iz Novega mesta bo plačevalo mladino po ekonomskem obračunu. S tem denarjem bodo krili stroške za hrano in stanovanje, ostanek pa so namenili ureditvi mladinskih klubov v Metliki in Črnomlju.

V **PRELOKI**, najjužnejši slovenski vasi ob Kolpi, je kulturna dejavnost zelo razgibana, saj jo vodijo nekateri razgledani izseljenci-povratniki. Letos je igralska skupina naštudirala dve igri. Dobiček teh uprizoritev so dali v sklad za televizor, ki si ga domačini zelo želijo.

V **PRESKI PRI MEDVODAH** so dobili novo šolsko poslopje, ki so ga imenovali po narodnem heroju — domačinu Francu Bukovcu.

NA **BRNIKU** so slovesno krstili letalo **JAT** tipa Caravella s slovenskim imenom »Bled«. To letalo bo vsako nedeljo letelo v London in nazaj.

TRIGLAVSKO BREZNO, ki leži ob vznožju Triglavskega ledenika v višini 2000 m, so že večkrat raziskovali naši jamarji in alpinisti. V letošnjem poletju pa so tudi angleški speleologi pripravili svojo ekspedicijo, ki naj razišče skrivnosti triglavskega sveta.

Skupina slovenskih alpinistov, ki je nedavno odpotovala v Južno Ameriko, kjer se bo povzpela na nekatere še nerasiskane vrhove Cordillierov v Boliviji. V skupini so: Aseksander Blažina kot vodja ter Martin Mihelič, Franci Savenc, Alojz Golob, Alojz Šteblaj in dr. Ivo Valič

Takole so krstili ljubljanske maturante, ki so uspešno dovršili učiteljske. V jeseni bodo pa namesto v šolske klopi že sedli za kateder kot učitelji

ZVEZA PRIJATELJEV MLADINE IZ LJUBLJANSKE OBCINE ŠIŠKA je pri Kropi uredila počitniški dom, kjer letujejo otroci od aprila pa do konca septembra. Posebno najmlajši uživajo v življenju v naravi, saj spoznavajo čudovite stvari, ki jih v mestu redkokdaj vidijo. Oskrbovalnina ni visoka; del sredstev pa prispeva tudi občinska zveza.

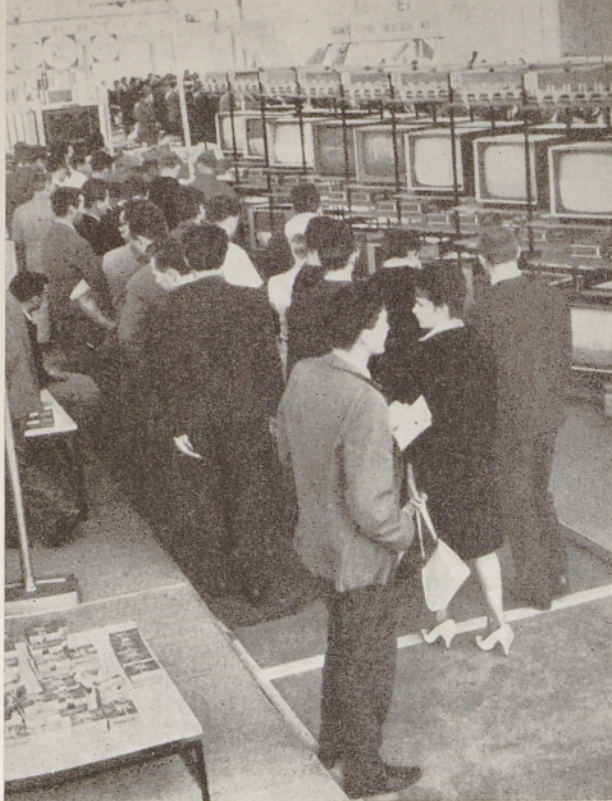
ODBOR ZVEZE SLEPIH SLOVENIJE je izdal prvo številko »zvočnega časopisa«, to je 15 izvodov magnetofonskih zapiskov najzanimivejših dogodkov iz vsakdanjega življenja. Letos bodo izdali štiri številke in jih bodo posojali posameznim organizacijam slepih, pa tudi posameznikom.

TOVARNA JUGOTURBINA V KARLOVCU je izdelala štiri parne turbine po 12.500 konjskih moči za dve termoelektrarni v Indoneziji. Tovarna je dobila tudi naročilo za dobavo 15 turboagregatov za ladijske električne centrale na tankerjih, ki jih bodo naše ladjedelnice zgradile za Sovjetsko zvezo.

LJUBLJANSKA GOSTILNA »PRI VITEZU« na Bregu ob Ljubljani se bo spremenila v »snack bar«, le oprema bo v starem slogu iz kovane železa.

V **ŠMARJU PRI JELŠAH** je tovarna perila »Toper« ustanovila nov obrat za izdelavo moških srajc in tako zaposlila nad 60 delavcev.

Na beograjskem sejmu tehnike je bilo veliko zanimanja za domače televizorje

OB DRAVI IN MURI je približno 3000 ha različnih zemljišč, ki niso ugodna za kmetijstvo. Zato bodo tam začeli gojiti hitro rastoča drevesa, zlasti topole.

V SLOVENJEM GRADCU so slovesno odprli nov kirurško - ginekološki - porodniški oddelek bolnice. Novi blok ima 190 postelj, sodobno opremljene operacijske dvorane, sterilizacijo, fizioterapijo in drugo.

KOPRSKA TURISTIČNA ZVEZA si obeta za letošnjo turistično sezono milijon nočitev in 10 milijonov dolarjev deviznega pritoka.

V VIPAVI SO ZGRADILI MODERNO VINSKO KLET z zmogljivostjo 380 vagonov vina. Iz nje bo šlo šolanu, negovano in tipizirano vino, ki je pogoj za sodobno prodajo. Vinogradniki so je zelo veseli.

JUGOSLOVANSKA ŽELEZNICA je za letošnjo turistično sezono sklenila s potovalnimi agencijami iz Holandije, Zahodne Nemčije in Avstrije dogovor za 488 turističnih vlakov, s katerimi bodo turisti iz teh dežel potovali v naša letovišča.

PREBIVALCI LITIJE, ki jim je lanski potres poškodoval stanovanja, so se pred kratkim preselili v novo zgrajeno naselje montažnih hiš.

NA KMETIJSKEM SEJMU V NOVEM SADU, ki ga je svečano odprl predsednik Tito, je pokazalo svoje proizvode 1332 tujih in domačih razstavljalcev. V osmih dneh si ga je ogledalo okrog 500.000 obiskovalcev, vrednost poslovnih aranžmajev pa cenijo na 37 milijard dinarjev.

DOBAVA NUKLEARNE OPREME ITALIJI. Predstavniki tovarne »Rade Končar« iz Zagreba so te dni sklenili z nacionalnim komitejem za nuklearno energijo Italije pogodbo o dobavi dela opreme za nuklearni laboratorij pri Rimu. Gre za magnete in magnetne leče v vrednosti 365 milijonov lir.

PRVI JUGOSLOVANSKI KANDIDAT ZA DOKTORJA ZNANOSTI ZA PODROČJE PROIZVODNJE SLIVOVKE ing. Božidar Stanković, bo branil doktorsko disertacijo v Franciji pred francoskimi strokovnjaki.

V LETALSKO TEHNIČNEM INŠTITUTU PRI BEOGRADU je začel obratovati 200 m dolg aerodinamični predor za preizkušanje vseh vrst letal in drugih objektov, na katere vplivajo zračni tokovi.

ZADARSKO PODJETJE »AVTOTRANSPORT« je naročilo 15 avtobusov-spalnikov, ki bodo vozili na ekspresnih nočnih linijah, od katerih gre ena tudi skozi Ljubljano. Na teh avtobusih bodo potnikom stregle za to izučene stwardese.

NOVA KOČEVSKA KEMIČNA TOVARNA izdeluje razen drugih proizvodov v velikih količinah melapan plošče, znane pod imenom »ultrapas« Te plošče izdelujejo v najrazličnejših vzorcih; poleg 32 stalnih vzorcev izdelajo na željo kupca tudi posebne vzorce.

V SLOVENIJI so lani registrirali 32.144 osebnih avtomobilov, v Jugoslaviji pa 112.532.

Obsodba v Bonnu

Dne 25. junija se je pred sodiščem v Bonnu zaključil 3 mesece trajajoči proces proti ustaško-križarski skupini, ki je konec novembra 1962 zločinsko napadla jugoslovansko predstavništvo v Bad-Godesbergu. Franja Perčiča, ki je ubil Momčila Popovića, je sodišče obsodilo na 15 let zaporu, glavnega pobudnika takratne akcije, ustaškega duhovnika Rafaela Medića-Skoka na štiri leta.

Ostali obtoženci, ki jih je bilo 17, pa so bili obsojeni na zaporne kazni od treh do enega leta in sedem mesecev.

Mladost v tovarni

IGOR PREŠERN

Inženir Andrej Robič se je na stolu nagnil naprej. Pogled mu je splaval tja proti slemenu Begunjščice, na strma pobočja. Sonce se je pogumno kazalo skozi redke oblake.

Pogovarjali smo se o tovarni »Elan«, ki izdeluje smuči in jih izvaža v 14 držav. O tovarniškem inštitutu, ki išče nova pota in vnaša napredek v tovarno. In še o tem in onem.

»Zdaj nas dela v inštitutu dvanajst. Ampak to je še malo. V nekaj letih bomo rabili vsaj še dvajset novih ljudi. Samo« — pri tem je naredil značilno kretnjo z rokami — »primanjkuje nam strokovnjakov.«

»Kaj pa delavci? Ali razumejo, da so inženirji in ekonomisti potrebni? Ali jim je jasno, da brez raziskovanja ni napredka,« sem vprašal.

Mladi inženir je prikimal. Seveda razumejo. Vsi danes že spoznavajo, da tisti, ki dela v tovarni, nima časa, da bi še študiral probleme proizvodnje in iskal izboljšave, nove in boljše rešitve. Zato so tudi ustanovili inštitut. Šicer pa uspehi sami največ povejo. Ni še dolgo, ko so izdelali 50.000 parov smuči. Lani so se že približali številki 100.000. In kar je glavno — vse svoje izdelke zelo lahko prodajo. Letošnji plan predvideva proizvodnjo 120.000 parov smuči.

Tudi vodja komercialnega oddelka, Vinko Bogataj, je mlad človek. Tako mlad kot inženir Andrej Robič, ki vodi tovarniški inštitut. Oba sta Gorenjca. Bogataj je Radovljčan, inženir Andrej pa je doma v Martuljku pri Kranjski gori.

Pogovor sva napeljala na uspehe tovarne, ki jih šicer tovarna ne obeša na veliki zvon, ki pa jasno pričajo o kvaliteti izdelkov tega podjetja in o uspehih celotnega kolektiva. Mar ni to dovolj velik uspeh, če so na lanskem evropskem prvenstvu v telovadbi, ki je bilo v Beogradu, najboljši telovadci Evrope uporabljali orodje tovarne »Elan«? Švicarski strokovnjak Arthur Gander, ki je član Mednarodne telovadne organizacije, skoraj ni mogel verjeti, da so tako odlično orodje izdelali v tej gorenjski tovarni

pod Begunjščico. Dolgo časa je otipaval in ogledoval orodja in morda mislil, da bo vendarle kje opazil znak, da je bilo to orodje izdelano morda v Švici, Nemčiji, Sovjetski zvezi ali kjerkoli pač. In kaj naj rečemo k uspehu slovenskih kanuistov, ki so lani v Avstriji na svetovnem prvenstvu v kanujih, izdelanih v tovarni »Elan«, osvojili zlato in srebrno kolajno?

»Prav te dni je bil pri nas neki trgovec iz ZDA«, je nadaljeval. »To je bila naša prva stranka, naš prvi kupec iz ZDA. Takrat, pred nekaj leti, je pri nas kupil 600 parov smuči. Te dni, ko je bil spet pri nas, je zahteval, da mu prihodnje leto izdelamo — 150.000 parov...«

»Smučanje je danes po svetu moda. In tudi mi moramo vsako leto doprinesiti nekaj k tej modi,« je razlagal arhitekt Andrej Čufar, ki se v inštitutu ukvarja z oblikovanjem telovadnega orodja in drugih športnih izdelkov.

»Letos smo naše smuči precej spremenili. Precej enostavnejše so, mislim, po zunanji podobi. Zunanji trg je zelo ugodno sprejel to našo novo modno pobudo,« je razlagal mladi, komaj 30-letni arhitekt.

Potem sva govorila še o drugih stvareh. O zaslužku, o stanovanju, o življenju v tovarni. Zdaj gradijo vedno več stanovanj, nekaj v Radovljici in tudi v Begunjah. Imajo tudi svojo stanovanjsko zadrugo. Šicer pa večina delavcev — v tovarni jih je okrog 500 — živi po okoliških vaseh. S svojim zaslužkom, je razlagal, so kar zadovoljni.

Tudi inženir kemije, ki v tovarni proučuje razne lake in barve, še nima niti treh križev na plečih. In seveda — Gorenjec je, Blejčan.

»Kaj pa mi lahko poveste o plastičnih smučeh,« sem pobaral mladega kemika.

»Vsekakor je v plastični smučki bodočnost. Menda veste, da smo tudi v naši tovarni lani izdelali prvih 150 parov plastičnih smuči. Torej, naša zamuda ni prevelika. Tri leta smo v zastanku, saj je komaj leta 1960 prvič presenetil športni svet s plastično smučko avstrijski producent Kneisl.«

»Torej ste nekoliko samozavestni?«

Skomignil je z rameni. »Kakor hočete. Nismo pa domišljavi. Niti malo. Vemo, da nas veliko dela še čaka.«

Življenje utriplje v tovarni pod kopasto Dobrčo in Begunjščico. Mlada je ta tovarna, saj bo šele prihodnje leto dopolnila 20 let in mladi so ljudje, ki v njej delajo. Mladi delavci in delavke, mladi tehniki, komercialisti, inženirji, ekonomisti Petriček, Bogataj, Robič, Čufar, Marinček in drugi. Sami Gorenjci, ki so pred tremi, štirimi, petimi leti zapustili šolske klopi na univerzi.

Izseljenski

Tončka Urbanz iz Chicaga je v imenu slovenskih rojakov pozdravila podpredsednika Republike

Desno: Na četrtkovem večeru ljubljanskega radia.

Spodaj: Skupina rojakov na pikniku. Precej jih je seveda ostalo pri mizah

Slike desno: v imenu prirediteljev so na pikniku rojake pozdravili: predsednik metliške občine Franc Vrščar, predsednica matice Zima Vrščaj in podpredsednik glavnega odbora Socialistične zveze Slovenije Franc Kimovec.

Pa to in ono s piknika

teden 1964

Foto posnetki:

ANDREJ AGNIČ,
FRANC ERJAVEC,
STANE LENARDIČ

Belokranjci so zaplesali in zapeli

Za dobrodošlico šopek in kozarček slivovke

Na pikniku so se srečali mnogi, ki so nas v zadnjih letih že ponovno obiskali

Stari spomini so oživel

Rojaki iz Argentine in Mehike so skupaj zapeli

*L*etošnji izseljenski teden, ki ga je slavila Jugoslavija v prvih julijskih dneh, je bil jubilejni; praznovali smo ga že desetič. V teh prazničnih dneh so izseljenske matice, ki so letos že v začetku sezone na domačih tleh v imenu naše dežele pozdravile rekordno število rojakov, pripravile zanje številne prireditve

Sprejem pri podpredsedniku Jugoslavije

I. S.

Zadnji dan junija dopoldne se je v prostorih Zveznega izvršnega sveta v Beogradu zbralo pri podpredsedniku SFR Jugoslavije Aleksandru Rankoviću okrog 250 predstavnikov jugoslovanskih izseljencev, ki so letos obiskali rojstno domovino. V skupini so bili številni ugledni jugoslovanski izseljenci iz ZDA, Kanade, Mehike, Argentine, Urugvaja, Paragvaja, Čila, Avstralije, Nove Zelandije, iz raznih evropskih dežel itd. Z izseljenci je obiskalo podpredsednika Rankovića tudi več naših ljudi, ki so se po mnogih letih ekonomske emigracije vrnili že pred leti v Jugoslavijo in se spet naselili med nami. Na sprejemu so bili navzoči tudi številni ugledni politični in javni delavci, predstavniki Sveta za izseljenska vprašanja in predstavniki izseljenskih matic.

Skupino iz Slovenije, ki je odpotovala v Beograd z letališča na Brniku, so spremljali predsednica Slovenske izseljenske matice Zima Vrščajeva, podpredsednik matice Mitja Vošnjak in tajnik matice Tone Brožič.

Že v letalu na poti proti Beogradu je vladalo veselo in obenem svečano vzdušje, ki se je še stopnjevalo, ko se je v Zagrebu slovenski skupini priključila še skupina iz Hrvatske.

Na sprejemu je Večeslav Holjevac, predsednik Izseljenske matice Hrvatske, ki ima v izseljenstvu največ svojih rojakov, predstavil tovarišu Rankoviću skupine izseljencev in poudaril, da živi danes v izseljenstvu okrog poldrug milijon naših

državljanov, ki pa so v ogromni večini dokazali, da so sposobni ne samo, da se obdržijo, ampak so tudi v novem okolju postali zelo aktiven in pozitiven faktor na vseh področjih človeške dejavnosti. Naglasil je tudi, da je predsednik Tito na svojih potovanjih najbolj neposredno občutil ljubezen izseljencev do svoje stare domovine.

Podpredsednika Rankovića so nato pozdravili predstavniki naših izseljencev.

V imenu slovenskih izseljencev je na svečanosti govorila podpredsednica Progresivnih Slovenk Tončka Urbanz iz Chicaga. Toplo se je zahvalila za lep sprejem, ki so ga izseljenci deležni v stari domovini. Pred štiriinpetdesetimi leti, ko je morala zapustiti rodni krov in deželo, so ljudje pri nas živeli čisto drugače. Zlasti jo navdušuje življenje naše mlade generacije, ki ima danes vse možnosti za učenje in kolektivno delo. Zaključila je s pomembnim verzom:

*Sejali ste seme dolga leta,
padlo je na zemljo rodovitno,
zalil ga narod je s krvjo,
zdaj gre v klasje zlato žito!*

Njene klene besede so mnoge od navzočih do solz ganile.

Podpredsednik republike Aleksander Ranković se je navzočim zahvalil za tople besede v govoru, katerega objavljamo na uvodnem mestu naše revije. Po zaključku se je zadržal z rojaki v daljšem prisrčnem razgovoru. Toplo, domače vzdušje tega srečanja bo ostalo našim rojakom v trajnem in lepem spominu.

Po sprejemu so si rojaki ogledali Beograd, nato pa so se na povabilo predsednika Sveta za izseljenska vprašanja Djura Stankovića udeležili svečanega kosila v hotelu Metropol.

Prijeten četrtkov večer . . .

V okviru proslav letošnjega izseljenskega tedna je bila tudi izredno uspela prirediteljev, ki jo je našim rojakom v prostorih svojega studija priredila v četrtek 2. julija zvečer Radio-televizija Ljubljana. Izvajalci in izvajana dela, vse je bilo lepo ubrana celota, pester pa skrbno izbran šopek naše lepe narodne pesmi in glasbe, ki je našim ljudem iz drugih dežel tako zelo pri srcu. Harmonika je vriskala, godci so godli in pesem za pesmijo je kakor lahkokrila ptica trkala na srca in budila spomine. Med izvajalci seveda ni manjkalo Slovenskega okteta, ki se je po svojem nedavnem gostovanju v Ameriki našim rojakom še bolj priljubil. Po zaključku svojega programa so morali še eno zapeti. Bil je res prijeten večer.

Direktorja Glasbene matice iz Clevelanda g. Antona Šublja je ujel fotoreporter sredi resnega pomenka

. . . in piknik med belokranjskimi brezami

Nanj smo čakali. Že mnogo prej, že tam v svoji novi domovini so rojaki o njem govorili. Dogovarjali so se s prijatelji za srečanja. Končno smo ga dočakali. Vse dneve prej je strašilo slabo vreme. Za čuda hladni dnevi, plohe, pa spet dež, ki kar ni hotel ponehati. No, 4. julija zjutraj je bilo nebo čisto kakor umito in sonce je grela s pravo poletno močjo. — »To vreme smo naročili že v Ameriki,« se je pošalila rojakinja, ko smo se zjutraj zbirali pred Kompasom. Kmalu sta bila polna dva avtobusa, nato tretji, pa četrti, ljudje so pa še vedno prihajali. Treba je bilo poklicati še en avtobus, pa je bilo še premalo prostora za vse. Pri Kompasom so bili kar v zadregi. Seveda, računali so na osebne avtomobile, pa na sorod-

To so pa tri iz naše tretje generacije: 15-letna Darlene Kristoff, 17-letna Lynn Stich in 16-letna Sandy Polsak, vse iz Clevelanda

nike. Tudi teh je bilo veliko, pa vendar jih je še toliko ostalo. Treba je bilo malo čakati, seveda smo tudi godrnjali. Ko pa smo se končno odpe-
ljali in se po lepi avtomobilski cesti zapeljali med
dolenjske griče, je bilo vse pozabljeno.

Tudi z drugih strani so prihajali tja med bele
breze v Vinomer. S Kočevskega, s Primorske, s
Hrvatske in drugod. Vozili so osebni avtomobili,
avtobusi, pa še celo kamioni.

Vrh Gorjancev, na meji Bele krajine, nas je
prijateljsko pričakal pisan slavolok z napisom:
Pozdravljeni, dragi rojaki! a že nas pozdravlja
Bela krajina sama s svojo prijazno letopo: z zo-
ranimi polji, brezovimi gaji, vinogradi, belimi
cerkvicami in veselimi vinskimi hrami.

Sami ne vemo, kako smo prispeli v Vinomer,
kjer je že živo kakor v čebelnjaku. Izstopamo in
že so okrog nas fantje in dekleta v belokranjskih
narodnih nošah. Eni pripenjajo šopke, drugi na-
takajo žganje — takšen je belokranjski pozdrav.

Srečanja, srečanja, pozdravi, stiski rok, vzkli-
ki, objemi...

Množica valovi tam pod jablanami in hruška-
mi, pa v senci širokovejnate prastare lipe, pa med
brezami, ki so jih prinesli iz gaja in vtaknili v
zemljo ob mizah, da bi delale senco in prijeten
hlad.

Potem vse utihne. Na odru pozdravlja zbrane
predsednik metliške občinske skupščine Franc
Vrvišar. Pozdravlja jih v imenu Bele krajine, iz
katere so nekoč zaradi težkih razmer ljudje tru-
moma odhajali v svet za kruhom. Pozdravlja jih
v imenu nove Bele krajine, ki nenehno in hitro
napreduje. Za njim je povzela besedo predsednica
Slovenske izseljenske matice Zima Vrščajeva:

»Srce vas je najprej vlekle k domači hiši in
spominom,« je dejala med drugim. »Prav je, da
ste poslušali najprej srce. Hkrati pa ste tudi
vedočeljni turisti, pa prijatelji Jugoslavije in do-
bri Slovenci in zanima vas vse, kar pri nas de-
lamo, kako napredujemo, kaj je novega pri nas
v zadnjem času, od gospodarstva do vsakdanje
skrbi za človeka. Kako napredujemo z dobrim
in kako se spopadamo s slabim, o čemer odprto
in kritično razpravljamo naše ljudstvo. Zanima vas,
kako naši ljudje upravljajo družbeno življenje,
od gospodarstva do prosvete in kulture. Zanima
vas, kako se je pri nas spremenila vloga človeka,
ki mu jo daje delavsko in družbeno samouprav-
ljanje. Gotovo ste opazili vse te naše značilnosti
in ugotovili, da je vaša stara domovina nova ne
samo navzven, temveč tudi v svojem najglobljem
notranjem življenju. Oglejte si jo in povejte,
kakšna je, tudi tistim prijateljem, ki še odlašajo
z obiskom. Morda bo prav vaša beseda zalegla,
da se bodo odločili za oddih v Jugoslaviji.«

Za glavni odbor Socialistične zveze Slovenije
je nato rojake pozdravil njen podpredsednik

*Na piknik so prišli tudi naši orli brigadirji. »Na
zdravje« jim je zaklicala rojakinja in jim napila ter
jih pohvalila za lepe ceste, ki so jih zgradili*

Franc Kimovec. Za njim pa so v imenu rojakov
pozdravile še Silvija Nikšič, predstavnica Hrvat-
ske bratske zajednice, Josie Zakrajšek v imenu
Progresivnih Slovenk in Tončka Urbanž za Slo-
vensko narodno podporno jednoto.

Po pozdravih so nastopili Metličani z recitaci-
jami, pesmijo in plesi in z njimi posegli v živopi-
sano narodopisje Bele krajine ter obenem prav v
sredo src posebno rojakom Belokranjcem. Za nji-
mi so Zadovoljni Kranjci zagodli za ples. Polke in
valčki so se vrstili... Kmalu je na plesišču po-
stalo pretesno. Pa so se zavrteli kar po tratinah,
pa med mizami. Godci so godli. Na ražnjih so se
vrteli odojki in janjčki. V kupicah se je isknila
metliška črnina in belo drašičko vino. Pri mizah
je donela pesem. Stare narodne z napol pozab-
ljenimi napevi so kar tekmovalle med seboj, med
smehom so zveneale šale, iz zidanice, skrite med
vinogradi, tam visoko v vrhu pa se je utrgal da-
ljen razigran vrisk...

Bilo je veselo, bilo je prijetno, polno prese-
nečenj, nepričakovanih srečanj. Nešteto dežel iz
vsega sveta si je ta veseli sončni dan na Vino-
meru nad Metliko seglo v roke. Bilo je — in mi-
nilo. Treba se je bilo posloviti. Prezgodaj. Vračali
smo se z avtomobili, z avtobusi in slavolok se je
poslavljal od nas s prijaznim — Na svidenje!

Mnogi so se vračali zadovoljni, nekateri tudi
ne. Postrežba je bila počasna. Prostora — klopi
in miz je bilo premalo —, to in še kaj, so bili
utrinki nejevolje. Toda ti utrinki se bodo utrnili
— v srcu pa bo ostal svetel spomin na letošnje
veselo srečanje 4. julija na naš Dan borca in
ameriški Dan neodvisnosti, med belokranjskimi
brezami na Vinomeru.

Piknik v Vinomeru je bil osrednja prireditel-
letošnjega jubilejnega Izseljenskega tedna v Slo-
veniji. V avgustu, ko nas obišejo naši rojaki iz
evropskih dežel, pa bodo v posameznih občinah
pripravili zanje nekaj prijetnih prireditev.

Progressivne Slovenke v gosteh pri Zvezi ženskih društev

M. S.

Članice glavnega odbora Progressivnih Slo-
venk Amerike so bile v ponedeljek dne 22. VI.
gostje Konference za družbeno aktivnost žena.
Podpredsednica Tončka Urbanc, glavna tajnica
Josie Zakrajšek, glavna blagajničarka Ivanka
Shiffner in Helena Vičič so se rade odzvale pri-
jaznemu povabilu. V prijetnem razgovoru s se-
kretarko konference Marjo Cerkovnikovo, ured-
nico Naše žene Meto Koširjevo, Cito Bole in
predsednico Slovenske izseljenske matice Zimo
Vrščaj, so si izmenjale izkušnje pri delu svojih
organizacij.

Poudarile so, da je za nadaljnji obstoj slo-
venskih organizacij v Ameriki zelo važen dotok
novega članstva. Progressivne so zato sprejele
sklep, da hčerke in vnukinje članic že ob rojstvu
postanejo članice organizacije Progressivnih Slo-
venk. Že v rani mladosti jim nato poverijo na-
loge, za katere so pač sposobne. Tako jih že zgo-
daj navezujejo na organizacijo svojih mamic in
babic. Krožek št. 9 v Chicagu ima med svojimi
članicami že 4 slovenske generacije.

Izreden uspeh so Progressivne dosegle v minu-
lem letu z organizacijo kuharskih tečajev, ki so
se jih v velikem številu udeleževale tudi tujke
poročene s Slovenci. Izdale so tudi Kuharsko
knjigo, lepo opremljeno z rdečim nageljnomo na
naslovnici strani. Progressivne Slovenke so pred
leti izdale prvo slovensko kuharsko knjigo v
Ameriki.

Na konvenciji lani, meseca maja so izvolile
novo predsednico svoje organizacije Avgusto
Slejko. Ena izmed akcij, ki jo vodi njihov pro-
svetno-podporni odbor, pod vodstvom Viki Polj-
šakove, je tudi zbiranje sredstev za spominsko
ustanovo Eleanore Roosevelt.

Da si obdržijo drugo in tretjo generacijo
vedno bolj pogosto vodijo seje v angleškem je-
ziku. Tako pridejo članice na seje tudi po 40
milj daleč, kot na primer v Chicago iz Wauke-
gana in Clarendon Hillsa in sosednih naselbin.
Pripovedovale so nam, da je prav ganljivo vide-
ti starejše članice, ki jim je blizu 70 let in mar-
sikatera že išče oporo palice, kako ljubeznivo
jih sprejemajo in jim pomagajo mlajše članice.
Kljub velikim naporom, da čimdlje obdržijo
slovenstvo v Ameriki, pa članice s strahom od-

ganjajo misel, ki še ni bila izrečena: Koliko časa
še? Kdaj se bo nehalo?

Tudi Progressivne Slovenke Amerike so z vso
odločnostjo podprle in podpisale resolucijo za
zdravstveno zavarovanje upokojenecv. Oboleli
upokojenec mora danes sam plačevati zdravila,
ki so silno draga in mnogi stroškov iz svoje po-
kojnine ne zmorejo. Sedaj čakajo, kaj bodo iz-
glasovali v ameriškem senatu.

Gostiteljice so jih povabile nato na ogled
otroške varstvene ustanove v Mostah, ki nosi ime
Angele Ocepke, velike prijateljice Progressivnih
Slovenk Amerike. Progressivne so se oddolžile
njenemu spominu tudi s šopkom cvetja, ki so ga
položile na njen grob na Žalah. Prižgale so ji
štiri rdeče svečke — tudi v zahvalo za njen živ-
ljenjski boj, da slovenski ženi nikdar več ne bo
treba na tuje, kot so morale one.

*Predstavnice Progressivnih Slovenk fotografirane ob
kipu Angelce Ocepke, pred novim domom, ki nosi
njeno ime*

Od kod smo doma

Z izletov po domovini

Udeleženci prvega letošnjega izleta so se ustavili tudi v Senju

— Od kod ste doma?

— O vsepovsod, z Dolenjske, z Gorenjske, Štajerske, Primorske, Bele krajine...

— Od kod ste prišli?

Prav tako od vsepovsod, iz države Ohio, Michigan, Wyoming, Pennsylvanije, Californije, Illinois in drugih.

— In kam boste šli zdaj, ko ste na obisku v rojstni domovini?

— Po krajih naše lepe Jugoslavije, je odgovoril rojak Frank iz Milwaukeeja. Kar na tri izlete je šel.

— Ne mika me, je dejal, da bi obiskoval narode tistih držav, ki so pred dvajsetimi leti okupirali našo zemljo, rušili in požigali naše domove in ubijali naše ljudi. Zanima me, kako so se po vsem tem dvignili naši domači narodi, kako na-

predujejo. Zanimajo me kraji, iz katerih smo doma.

Pa so šli na pot. Najprej na šestdnevni izlet po Sloveniji in Hrvaški. Samo dvajset jih je bilo, a veljali so za dva ducata, saj so bili sami veseli izletniki, polni zanimanja. In vseh dvanajst je še po petdesetih letih življenja v Ameriki, pa tudi tisti, ki so v Ameriki rojeni, aktivnih. Vsak od njih je član ali odbornik dveh, pa tudi več slovenskih društev.

V drugi skupini, ki je potovala štiri dni po Sloveniji, je bilo kar 65 izletnikov in to od vodilnih rojakinj in rojakov raznih društev, kot so Progresivne Slovenke Amerike, Slovenska narodna podpora, Slovenska ženska zveza, Slovenska dobrodelnica zveza in tako dalje, do dolgoletnih naročnikov naše »Rodne grude« in takih, ki do zdaj niso imeli posebnih stikov s slovenskimi društvi in rojstno domovino. Nepozabno potovanje po ožji domovini in prijetna družina sta jim razgibala rodoljubna čustva.

In spet so šli, ena skupina po Sloveniji, druga po Jugoslaviji, tretja po Avstriji, Švici, Italiji. Vsi so se vračali z izletov zadovoljni, še posebno srečni pa so bili tisti, ki so na potovanjih obiskali kraje, iz katerih so doma sami ali njihovi starši.

v. v.

*Pa še ena slika z letošnjih prihodov na Brniku:
Rojakinji Rakova
Ivanka Shifferjeva
in predstavniki matice*

Nov prispevek SNPJ za Skopje

Joseph I. Culkar, glavni predsednik Slovenske narode podporne jednote, je naslovil na predsednico Slovenske izseljenske matice Zimo Vrščajevo pismo, kateremu je bil priložen ček za 761.68 dolarjev. G. Culkar sporoča, da s tem to akcijo za pomoč Skopju zaključuje. S poslanim čekom znaša zbrana vsota za Skopje 14.352.73 dolarjev. Slovenska narodna podpora jednota je sama prispevala 5000 dolarjev, ostalo pa njeno članstvo. Istočasno sporoča glavni predsednik SNPJ g. Culkar, da organizacija z veseljem pozdravlja sklep Slovenske izseljenske matice, da nagradi štiri zmagovalce v jubilejni kampanji SNPJ. Predlagajo le, da naj bi vse štiri nagrade pripadle zmagovalcem iz oddelka odraslih, kolikor jih ne bi bilo v mladinskih oddelkih. Seveda se s tem sklepom izvršni odbor Slovenske izseljenske matice popolnoma strinja.

O razpisu nagrad Slovenske izseljenske matice za zmagovalca v jubilejni kampanji ob 60-letnici SNPJ smo že poročali v prejšnji številki. Štirje nagrajenci, ki jih bo določil izvršni odbor SNPJ, bodo lahko izbirali med brezplačnim osemdnevnim izletom po Sloveniji oziroma Jugoslaviji, ali štirinajstdnevnim brezplačnim bivanjem v enem izmed slovenskih letovišč.

Z žalostjo smo zvedeli, da nas naš naročnik in dober znanec Anton Buh iz Clevelanda ne bo več obiskal. V aprilu so ga pokopali. Pokojni je doma iz Šentjošta nad Vrhniko. V Ameriki je živel skoraj 60 let. Bil je onet rodoljub in osa leta aktioni član SNPJ. Dvakrat je v zadnjih letih obiskal stari kraj

Vincenta
S. Pinka
ni več

Visoko nad Idrijo v prijaznih zelenih Ledinah smo se v sredo 3. junija poslovili od dragega prijatelja, vedno vedrega, na dobro šalo pripravljene Vincenta Pinka, ki je nenadoma umrl. Stali smo ob odprtem grobu, pa še nismo prav verjeli, da Vincenta Pinka ni več in ga tudi nikoli več ne bo k nam na matico.

Mnogo ljudi v starem kraju in v Ameriki, kjer si je od svojega 17. leta služil kruh, je Vincenta Pinka poznalo, spoštovalo in rado imelo. Bil je široko razgledan, iskren, pravičen in dober. Waukegan, Chicago, Fontana v Kaliforniji so bile njegove ameriške življenjske postaje. Pred trinajstimi leti se je prvič po dolgih letih vrnil v stari kraj. Potem je še nekajkrat »za kratek skok« odšel v Kalifornijo, pa se spet vrnil med svoje domače tam gori nad Idrijo.

Pri Slovenski izseljenski matici smo ga poznali že dolga leta. Če ga je pot zanesla v Ljubljano, se je prav gotovo oglasil pri nas. Ni bilo priveditve, katere se ne bi udeležil. Rad je govoril na piknikih. Iskreno in pošteno je presojal našo današnjo stvarnost in ostro obsojal tiste, ki so brez vzroka zabavljali. Vsako sezono se je veselil znancev in prijateljev iz Amerike. Rad jih je vozil na izlete, jih seznanjal z zanimivostmi naših krajev.

Tudi letos ob svojem zadnjem obisku se je zanimal za prihode skupin. Veselil se je, da bo spet potoval s prijatelji. Pa je moral sam prej oditi.

V imenu ameriških rojakov in Slovenske izseljenske matice mu je v slovo spregovoril Lojze Zdravje.

Ob zaključku redakcije te številke je iz Fontane prispelo pismo, Elizabeth Fortuna, tajnica Slovenskega zavetišča za ostarele nam piše, da so v Fontani z obžalovanjem zvedeli za smrt rojaka Pinka in da ga bodo njegovi prijatelji zelo pogrešali. Bil je dobitnik zavetišča, za katerega je sam prispeval večjo vsoto poleg zbirke, ki jo je v ta plemeniti namen zbral med rojaki in rojakinjami v Waukeganu.

Dragi Vincent! Naj ti bo dobro pri očetu in materi na domačih tleh.

Izseljenci pesniki

Različne so poti, hrepenenje pa je eno samo

Različne so poti, želje in vzroki, ki so vas povedli v svet. Različno je tudi število let, ki vas loči od rodne dežele. Mnogokje so vmes dolga, dolga desetletja, marsikje pa le nekaj let. Hrepenenje po rodni deželi, po stisku domače roke in po domači besedi pa je pri vseh enako.

Vsak dan nam o tem pripovedujejo vaša pisma in vi sami, kadar pridete na obisk ali se za vselej vrnete v domači kraj med svoje. Rojak Zamejski je odšel zdoma pred desetimi leti. Illegalno. Pot ga je vodila skozi razne evropske dežele. Našel si je življenjsko družico. Zdaj že nekaj let živi v južni Afriki. Veliko je doživel in preživel. Zdaj se je nekako ustalil. Svoj poklic ima. Toda hrepenenje je ostalo v srcu in ne da se potešiti, kakor ogenj je, ki žge, žge. Prav močno je rojstna domovina potrkala na njegovo srce, ko mu je sestra z Dolenjskega poslala Prvo berilo za njegovo hčerko. In potem? O drugem srečanju naj sam pove: »Na svoje veliko zadovolšenje sem dobil jugoslovanski potni list in sem klasiran kot izseljenec — po desetih letih brez državljanstva. Zdaj imam možnost, da se vrnem domov, čeprav morda samo na obisk. Včasih sem se bavil malo tudi s pesnikovanjem. Tudi zdaj, čeprav le malo utegnem, še primem kdaj za pero in zlijem v verze, kar čutim v srcu.«

Naj zapoje tudi vam kar je čutil in kar čuti v svojem srcu.

Nekoč

ZAMEJSKI

Nekoč med klasjem naših polj sem hodil,
do pasa gazil skozi modri lan;
posmeh moj z vetrom je med žitom brodil;
o, bil sem mlad, prešerno razigran.
Kaj mar bili so mi plodovi zreli
— saj polna sanj naročja sem imel —
kaj dnevi, ki brezplodni so drseli,
kaj ognjev gmanjskih zapuščen pepel.
Pretesen bil za mé obok neba je,
za ptiči sem strmел jesenski čas,
ko z vetrom jadrati so v daljne kraje
in megla legla je na našo vas.
O, želja mlada se je izpolnila;
v premnogi kraj popotni sem zašél,
o, daleč me je zmotna sled vodila,
na tujih tleh sem truden onemel.
Zdaj razvalina sem ob sinji cesti,
življenje šlo je mimo mojih staj,
usahnilo sokovje je objesti;
nikdar ne bom več našel v rodni kraj.

V planinah

ZAMEJSKI

Zapustil mesta sem, odšel v višine,
tja gori, kjer kraljuje mir vse čase,
kjer nad prepadi le planika rase
in hrup življenja ves v pozabi gine.
V samotni koči sredi tihe jase
pretruden pal na trdno sem ležišče
in kot popotnik, ki miru si išče,
zaprl vrata sem v minule čase.
Že nekaj dni zdaj tavam čez strmine —
prelaz prešel sem Svetega Bernarda
in dalje vse do Svetega Gotharda
pozdravljajo me švicarske planine.
Sanjavo zemlja se pod mano zgrinja,
posuta z biseri iz polne roke;
bleste jezera doli iz globoke
doline se, ki v nedogled izginja.
Jaz pa le dan na dan strmim v daljine,
da pečejo oči me v ognju živem,
ko iščem preko tam v obzorju sivem
obraz čarobni moje domovine.

Zakoljite kozliča

ZAMEJSKI

Zakoljite kozliča za moj dan,
naj kri njegova oškropi mi lice,
naj zamegle v sopari se zenice,
ko bom privriskal čez cvetočo plan.
Pepela vse preveč je v žarah sivih;
preveč zgorelo mi je sončnih dni,
preveč raztrosil dobre sem prsti
in taval vse preveč v poteh zvodljivih.
Razkošje v prsih zdaj se mi košati,
vzcvetelo je vejevje praznih rok,
na ustnicah igra nasmeh otrok.
Ah, skoraj spal bom na domači trati;
zakoljite kozliča za moj dan,
za ves ta čas, ko bil sem v prah teptan.

IGOR BERVAR

Ob košnji

Oj, ptičica

Jack Tomšič, Cleveland

Oj, ptičica, ti drobna stvar,
pozabil te ne bom nikdar.
Ko sem še deček majhen bil
sem rad poslušal spev tvoj mil.

Ko zjutraj se čez našo vas
razlegal je tvoj mili glas,
naznanjala si z njim sladko,
da dan se nov zazoril bo.

Zdaj daleč tu na tujem sem
in ko ptičke drobne kje zazrem,
si zaželim, da zapojo,
da v srcu spet mi bo toplo.

Lepo res ptičke žvrgole
in s petjem dneve mi slade,
a srce prazno si želi,
da bi zapela spet mu ti.

Oh, kdaj doživel spet bom čas,
ko se bom vrnil v rodno vas,
ko z leh domačih glas tvoj mil
srce mi bo razveselil?

Vipavska dekleta

Dr. Janko Grampovčan

Dekleta vipavska so rožnatih lic,
— njih matere bile so take;
v nedrjih nosijo šopek cvetic,
z njim pa budijo — junake.

Na glavi imajo cel venček spleten
las pristnih spletenih v kito,
na ustih imajo smehlaj prirojen
srce jim je vedno odkrito.

Staro Ljubljano odkrivajo

LJUDMILA PLESNIČAR-GEČ

Rimske oljenke

Arheologija je znanost, povezana z vztrajnim in marsikdaj težkim delom, in njen cilj je zbrati čimveč podatkov o življenju, veri, običajih, materialni in duhovni kulturi nekega določenega obdobja. Arheologija nastopi povsod tam, kjer zgodovini odpovedo običajna sredstva za proučevanje preteklosti. Kakor ima zgodovina na razpolago razne pisane vire, da pronica v življenje naših prednikov, tako se arheologija poslužuje izkopanin, da bi z najdenimi predmeti ter ostanki stare arhitekture pomagala zgodovini tam, kjer sama ne more prodreti skozi temo nam neznanе civilizacije in kulture.

Vzporedno s pripravami za gradnjo novega Trga revolucije v Ljubljani so arheologi odkopali v obdobju dveh let enega izmed zadnjih predelov nekoč znamenitega antičnega mesta Emona. Dve leti so Ljubljančani v samem centru svojega mesta sledili zanimivim izkopom pokopanega mesta. Ogromna količina ruševin obrambnega obzidja s stolpi je že v srednjem veku vzbujala mnogo pozornosti. O prvih izkopavanjih na naših tleh poroča že Valvasor. Zanimivo je, da je prvo arheološko lopato zasadil Ludvik Schönleben, takratni ljubljanski župan, in to prav na prostoru, kjer danes gradijo Trg revolucije, in na prostoru, kjer so arheologi dve leti kopali del zadnjih ostankov Emona. Schönleben je naletel na rimsko apsidialno stavbo velikih razsežnosti. To je bila doba humanizma, ko so grški in rimski spomeniki zopet pridobili na pomenu. Pojavljati se prične ime »Emona«. Velika razsežnost razvalin v sami Ljubljani ter predvsem razna antična geografska dela, ki Emona postavijo med Nauportusom (Vrhniko) in Atransom (Trojane), pa so bila dovolj prepričljiv dokaz, da je bila nekdanja Emona predhodnica današnje Ljubljane. Do prvega desetletja 20. stol. pa nimamo nikakršnih poročil o izkopavanjih na področju Ljubljane. Tu pa tam pride na svetlo kakšna slučajna najdba, ki pa vedno konča v privatnih zbirkah ljubiteljev starin.

Zlata doba arheologije nastopi šele s prof. W. Schmidom. Bil je edini, ki je do konca prve

svetovne vojne sistematično raziskoval kos za kosom arhitektonske ostaline rimskih stavb, obzidja in grobišča. Med obema vojnama so bila v Ljubljani le manjša zaščitna izkopavanja. Čeprav je bila v tistem času, ko so najintenzivneje zazidavali najožje emonsko področje, lepa priložnost, da se ohrani katerikoli košček odkopanega mesta, niso ohranili ničesar. Ostalo je le južno emonsko obzidje, ki ga je restavriral arhitekt Plečnik.

V zadnjih dveh letih pa je Ljubljana ponovno zaživela v sijaju antične arhitekture. Namen arheoloških izkopavanj zadnjih let je bil predvsem ta, da se preiščejo vse parcele in predeli, ki so ogroženi z gradnjo. Izkopavanja so bila tako na prostoru novega Trga revolucije, to je na prostoru, kjer je že L. Schönleben našel tloris rimske stavbe in kjer danes v pospešenem tempu gradijo Trg revolucije, na prostoru železniških podvozov, kjer smo odkopali obsežen del rimskega pokopališča, in pa zadnja izkopavanja ob rekonstrukciji nove trase Titove ceste. Vsa ta obsežna izkopavanja so nam ponovno odkrila našo predhodnico Emona. Že po antičnih virih važna postojanka ter kulturno in duhovno središče ozemlja, ki je spadalo pod njeno upravo, se nam ponovno predstavi kot važen člen v verigi proučevanja antične zgodovine.

Iz antičnih virov in arheoloških izkopavanj vemo, da je bila Emona prvotno vojaško taborišče, načrtno zasnovana postojanka, pravokotne oblike in v obsegu 522 m × 432 m. Po odhodu rimskih legij, ki so tu prezimovale, se je v prvi polovici I. stoletja naše ere spremenila v civilno naselje odsluženega vojaštva. Ohranilo pa je pravokotno obliko in prav tako pravokotno se križajoči sistem cestišč. Med posameznimi cestami so zrastle poslopja, tako imenovane »insule« — otoki. Zunanost stanovanjskih zgradb — kakor so potrdila tudi naša izkopavanja — je bila povečini pusta orientalska stena, prostori pa so bili orientirani proti dvorišču. Obrtniška poslopja so imela pročelja razdeljena z vrati in izloženimi okni. Tudi mestna kanalizacija je bila

dobro urejena. Hišni odtoki so bili zidani iz opeke ali velikih kamnitih blokov, pod cestami pa so bili speljani v zbirni kanal, tako imenovano kloako.

Z desetletji je postalo naše mesto domače vsakemu popotniku in prekupčevalcu. Po izkopanem drobnem materialu lahko sodimo, da je imela trgovina mnogo dela s posredovanjem dobrin in razširjanjem kvalitetnega blaga. Predvsem pridobijo na pomenu obrtniška podjetja v Italiji, ki so prodajala vsakovrstne potrebščine, kakor oljenke, keramično posodje in steklenino. Eden izmed najvažnejših predmetov uvoženega materiala pa so brez dvoma oljenke. Razsvetljevale so jim prostore, imele pa so tudi simboličen pomen. Polagali so jih v grobove umrlih kot simbol svetlobe in življenja v onostranstvu. Velik del najdenega inventarja tvorijo tudi luksuzni predmeti. Nekateri so importirani, drugi zopet domače izdelave, kar kaže, da je bila Emona mesto z močno razvito obrtjo. Predmeti zlatarske obrti, uhani, obeski, jantarjevi prstani ter kozmetična sredstva, so bili najljubši nakupi nežnega spola. Sponke, tako imenovane fibule, navadno bronaste, pa so bile praktična dopolnila in obenem okras njihovim oblačilom, kajti bron je bil takrat dobro in poceni nadomestilo za žlahtnejše, a dražje zlato in srebro. Izdelki iz te kovine so bili socialno šibkejšim prebivalcem tudi lažje dosegljivi.

Pomembna, tako za proučevanje življenja emonskega meščana, kakor tudi za proučevanje njihove materialne kulture pa je obilica najdenega steklenega inventarja. Italija ni bila daleč in včasih so uvažali steklo celo iz Galije in renskikh pokrajin, kjer so bili doma najboljše steklarji. Steklenino so radi uporabljali tudi v kulturne namene. Navada je namreč bila, da so mrtveca sežgali in položili njegove ostanke v keramično ali stekleno žaro. Navadno so to žaro s pepelom pokojnika zavarovali s kamnitimi ali opečnatimi ploščami, nikdar pa niso pozabili priložiti »prevoznine« preko reke Smrti ter nekaj simboličnih pridevkov, med katerimi je navadno oljenka, ki naj razsvetljuje večno temo.

Rimski zlatnik

ter seveda pokojnikove najljubše predmete in jedila, s katerimi naj bi v onostranstvu premostil večno samoto. Ostanke umrlih so navadno pokopavali izven mestnega obzidja, navadno ob glavnih cestah, ki so vodile v znane kraje tistega časa: Aquileio, Nevidunum in C. Celeio. Pokopališča, ta mesta mrtvih, naj bi že pred mestnimi vrati poučila popotnika o prebivalcih in njihovem socialnem stanju. Mestna uprava je namreč podeljevala uglednim meščanom še za življenja parcele, na katerih so si lastniki postavljali spomenike ali grobne kapelice s kipi. Siromašni so prejeli le grobni prostor, kamor so položili žare s pepelom svojcev.

V letu 1962, ob gradnji železniških podvozov, so arheologi odkopali preko 700 rimskih grobov in tako še dopolnili znanje o življenju in socialnem stanju emonskega meščana.

Zadnja dveletna izkopavanja v samem antičnem mestu pa so nam odkrila cele komplekse stanovanjskih zgradb in mestnega obzidja. Kakor so pokazala naša izkopavanja, je bila stanovanjska kultura konec II. in v začetku III. stoletja na višku svojega vzpona. Centralno ogrevanje prostorov s tako imenovanim hipokavstom je reden pojav. Hipokavst, ogrevanje s toplim zrakom pod podom in pod stenami, je poznal ves tedanji kulturni svet antike. Že po teh najdbah lahko sodimo, da je bila Emona takrat močno povezana s kulturnimi središči antičnega sveta.

Zadnja izkopavanja pri odkrivanju dela neke rimske stavbe so nam odkrila cele prostore z ohranjenim slikanim ometom v affresco tehniki. Po izdelavi in motiviki lahko te slikarije primerjamo s pompejansko tehniko, vendar s poudarki lokalnih elementov. Najbolj važno dopolnilo za proučevanje vseh teh najdb pa je numizmatični material — to so novci. Najdeni so bili v vseh gradbenih fazah in ustrezajočih plasteh ter dajejo neprekinjeno lestvico skoraj vseh rimskih cesarjev od zametkov vojaškega tabora do vdora Hunov leta 452 — propada antične Emone.

Arheološka izkopavanja se še nadaljujejo. V prihodnjih letih bo treba preiskati in prekopati vse parcele, ki so ogrožene z gradnjo in spadajo pod pomerje antičnega mesta. Novi urbanistični načrt predvideva poleg manjšega lapidarija z vkomponiranimi elementi antične arhitekture na novem Trgu revolucije še velik arheološki rezervat na Mirju, kjer bodo elementi arhitekture ohranjeni in situ in restavrirani. Združiti staro z novim na kraju samem je problem vseh velikih mest, ki so zrasla na antični osnovi. Z ohranitvijo in vključitvijo teh starih elementov bo Ljubljana pokazala svoj odnos do kulturnih spomenikov in preteklosti, iz katere se je razvila v tako pomembno mesto.

kulturni zapiski

Jurjevanje v Črnomlju

Bela krajina je polna starodavnih ljudskih običajev. Da bi jih oživili in pokazali vsem, ki se zanimajo za etnografske značilnosti te deželice, so sklenili, da bodo odslej vsako leto priredili veliko folklorno revijo. In tako so se prvo nedeljo v letošnjem juniju zbrali v Črnomlju folklorni ansambli iz vse Bele krajine in navdušenim gledalcem prikazali bogastvo svoje domače folklore.

Že v soboto zvečer so Kresnice po Črnomlju vabile na kresovanje; na osvetljenem prostoru pod železniško postajo je nastopila folklorna skupina iz Dragatuša, ki jo je spremljal tamkajšnji tamburaški zbor. V sončnem nedeljskem jutru je na istem prostoru prva nastopila črnomaljska skupina v narodnih nošah, ki je pripeljala s seboj zelenega Jurija. Za njo je prikorakala metliška mladina s svojim »turnom« in uprizorila petelinji boj, ki je najbolj navdušil gledalce. Potem so sledili nastopi skupin iz Dragatuša, Adlešičev in Bojancev.

Poseben čar nastopajočim iz Starega trga in Pregrada so dale pestre živo rdeče narodne noše; obe skupini sta pokazali starodavne svatovske običaje, svatovska kola z ženinom in nevesto ter nekaj obrednih kol. Zadnji so nastopili Semičani s svojo ohcetjo. Semiški svatbeni običaj je prav tako posebnost, tako po izvajanju kot po narečju. Oboje je izvirno in prav zato vredno, da se ohrani.

Popevke,
popevke ...

Songs, Songs ...

R. T. — Ljubljana organized the Third Festival of Slovene hit songs in Ljubljana. The program consisted of 18 songs by 9 authors. This year festival introduced a gallery of young singers of both sexes, yet the success was obtained by two renowned singers, Marjana Deržaj and Beti Jurković, who both won the first prize with their song »Summer Night«, text by Elza Budau, composed by Mojmir Sepe. The second prize was awarded to Robežnik's »I Believe In Fairy Tales«, and the third to Vinko Horvat's »Sunshine Over Portorož«. The prize for music arrangement went to the conductor Mario Rijavec, the prize for the best text was shared by Gregor Strniša and Branko Šemen. The young poet Gregor Strniša has also won the highest distinction, the Prešeren Prize for his volume of poetry »Odysseus«.

Ves svet jih poje in žvižga, pojejo in žvižgajo jih tudi pri nas. In če jih že pojejo — zakaj ne bi peli tudi domačih, slovenskih?

Da bi spodbudili skladatelje, naj napišejo čimveč dobrih skladb, ki naj bi skrivale v sebi melodični preblisk domačega napeva, in pesnike, naj napišejo poetične, domače tekste, sta Svet zveze kulturno-prosvetnih organizacij in Radiotelevizija Ljubljana priredila letos že tretji festival slovenskih popevk, to pot v Ljubljani.

Veliko dvorano Gospodarskega razstavišča, kjer je bil festival, so vse tri večere skoraj do kraja napolnili mladi in stari občudovalci slovenskih popevk. Zadnji, finalni večer je prenašala tudi televizija. Slišali smo 18 popevk, dela 9 avtorjev; če je v teh popevkah res navdih domače, slovenske melodike, bodo ugotovili glasbeni strokovnjaki. Gotovo pa je, da je bilo nekatere prijetno slišati, zlasti popevko-zmagovalko: Poletna noč, delo skladatelja Mojmira Sepeta, ki je zmagal tudi na lanskem festivalu.

Drugo nagrado je dobil Jure Robežnik za popevko »Verujem v pravljice«, tretjo pa Vinko Horvat za skladbo »Sonce sije na Portorož«. Nagrado za najbolj vedro popevko je dobil Matija Cerar za skladbo »Dež-noč«.

Letošnji festival je predstavil številne mlade pevce in pevke, vseh skupaj je bilo 19. Toda največ uspeha sta še zmerom poželi izkušeni pevki Marjana Deržaj in Beti Jurkovič, ki sta s svojo doživeto interpretacijo prav gotovo vsaj delno prispevali k zmagi Sepetove »Poletne noči«.

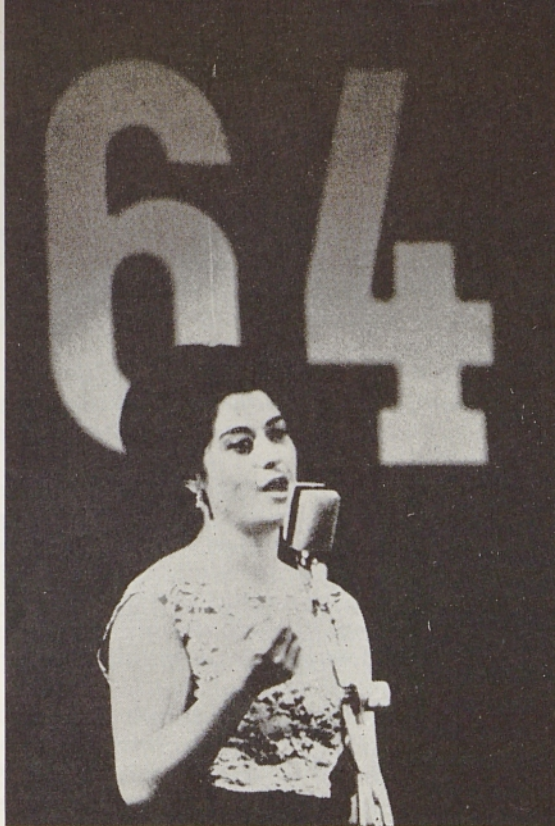
Na festivalu smo slišali nekaj zelo dobrih aranžmajev; nagrado za aranžma je dobil dirigent Mario Rijavec. Nagrado za besedilo pa si delita Branko Šömen in Gregor Strniša.

Gregor Strniša je letos že tretjič dobil nagrado za tekst in zato smo vam pripravili srečanje s pesnikom Gregorjem Strnišo.

Tam, kjer murke cveto

Kdo ne pozna te pesmice, ki sta jo skomponirala brata Vilko in Slavko Avsenik in jo je pred desetimi leti prvič zaigral kvintet Avsenik ter smo jo potem spet in spet slišali v radiu, na ploščah in na nešteti prireditvah

Prav v teh dneh slavi kvintet Avsenik desetletnico svojega obstoja, brata Avsenik pa sta za kompozicijo svojih »Murk« dobila zlato ploščo. Doslej sta skomponirala okrog 150 pesmi. Avsenikov kvintet pa je s svojimi poskočnimi vižami obiskal že vse kraje Slovenije, naše izseljence v Franciji in druge evropske dežele. Na zlato ploščo so zelo ponosni, saj je kvintet Avsenik doslej edini mali instrumentalno-glasbeni ansambel, ki je dobil zlato ploščo.

Pa še dve sliki z junijskega Festivala slovenske popevke v Trstu, ki ga je organiziralo Turistično društvo iz Barkovelj. To je bila prav lepa in izredno dobro obiskana prireditev, kakršnih si tržaški Slovenci še žele. Na sliki zgoraj pevka Nora Jankovič iz Barkovelj, spodaj, popularna pevca popevk Dario in Darko Eden je iz Ricmanj, drugi iz Doline

Pesnik Gregor Strniša

JANA M.

Gregor Strniša je pesnik. Za svojo pesniško zbirko »Odisej« je dobil Prešernovo nagrado. Tako vam predstavljamo hkrati dobitnika Prešernove nagrade in nagrajenca s festivala slovenskih popevk.

»O tem je težko pisati hkrati,« me je popravil pesnik Gregor Strniša. »Pisanje tekstov za popevke — to je moj kruh. Pisanje resnične poezije pa je moje življenje.«

Gregor Strniša je svoboden umetnik. Živi od poezije in za poezijo. Svoj pesniški talent je bržkone podedoval po svojem očetu Gustavu. Čeprav pravi, da oče kot pesnik ni vplival nanj.

Svoje prve pesmi je napisal že kot dvanajstleten otrok in so mu jih tudi objavili v otroški reviji. Z resnim delom je začel šele po dvajsetem letu.

Svoje pesmi je objavljaval v raznih literarnih revijah in ko se jih je nabralo dovolj, jih je zbral v knjigo »Mozaiki«, ki mu jo je leta 1959 izdala založba »Lipa« v Kopru. Štiri leta kasneje je izšel pri Cankarjevi založbi njegov »Odisej«.

Strniša ne piše mnogo in za vsako ceno. Šele ko pride pravi navdih, napiše pesem oziroma ciklus petih, šestih pesmi v nekaj dneh zapored.

Pesnik Gregor Strniša prejema nagrado za najboljšo besedilo na letošnjem festivalu slovenske popevke

Njegove pesmi so sodobne, moderne, vendar najmodernejših, takih, ki ne povedo ničesar, ne mara. Rajši se zgleduje po slovenski narodni pesmi.

Zdaj spet pripravlja novo zbirko; eden od ciklusov nosi naslov »Zvezde«, verjetno bo to tudi naslov knjige.

In kdaj se je odločil za pisanje besedil za popevke? Ko je bil še študent germanistike mu je njegov študijski kolega Jure Robežnik dejal: »Čas bi bil, da bi tudi za popevke dobili kvalitetne, pesniške tekste. Zakaj se ti ne lotiš pisanja takih besedil?« In tako je začel, čeprav ne pozna ne not in ne igra nobenega instrumenta. Preden napiše besedilo, mu nekdo zaigra ali zapoje skladbo in ker ima dober posluš, si jo brž zapomni. Potem mu pisanje ne dela težav. Njegovi teksti so kvalitetni in to dokazujejo nagrade, ki jih je dobil na vseh treh festivalih slovenskih popevk.

GREGOR STRNIŠA

Dom

*V večernem soncu so gorele šipe
samotnih hiš daleč na drugem bregu,
oblaki so viseli kot bele slike
stolpov in mest na temno modrem nebu.
Ko si počasi prihajal po ozki poti,
je v bližnjem gozdu pela kukavica.
Njen klic je glasno odmeval od pobočij.
Iz globeli je kot črna grmada vstajala hiša.
Ko si prišel, si se še enkrat ozrl okoli.
V večernem soncu so gorele šipe.
Dolgo si stal in gledal. Potem si vstopil.
Z visokih sten so se ozrle temne slike.*

Iz zbirke »ODISEJ«, ki jo je izdala Cankarjeva založba v Ljubljani in je dobila nagrado Prešernovega sklada v letu 1964.

Tatjana Remškarjeva v baletu »Nina«

Dvajset let na baletnem odru

Dvajset let truda in dela — dvajset let uspehov in slave — to je umetniška pot Tatjane Remškarjeve, prve baletke ljubljanske Opere.

Pred dvajsetimi leti je mala balerina prvičkrat stopila na oder ljubljanske Opere in tako začela svojo umetniško pot, o kateri je sanjara že kot osemletno dekletce. Najprej je nastopala kot plesalka v baletnem zboru, kmalu je priplesala do solistke in končno je postala prima balerina slovenskega odra.

Prvo večjo solistično vlogo je zaplesala kot Biserka v »Ohridski legendi«; tej je sledila naslovna vloga v »Danini«, kneginja v »Srednjeveški ljubezni«, Marija v »Bahčisarajski fontani«, Odette in Odile v »Labodjem jezeru«. Največji dosežek in uspeh tedanjega ustvarjanja je bila vloga Pepelke; tej pa je sledilo oblikovanje zrelih in najzrelejših plesnih likov, ki so nadrasli tudi milo in dekliško Pepelko. Za svoj jubilej je odplésala naslovno vlogo v najnovšem slovenskem baletu »Nina« in pravijo, da je z njo dosegla vrhunec svoje umetniške ustvarjalnosti in obogatila slovensko baletno umetnost z novo, odlično in nepozabno interpretacijo.

Ljubljanski narodni muzej vas vabi

Če vas bo v teh dneh zanesla pot v Ljubljano, si vzemite uro, dve časa in obiščite zanimive razstave, ki jih je letos pripravil Narodni muzej za vse tiste, ki se zanimajo za zgodovinske in etnografske posebnosti našega naroda. Iz mestnega vrveža se boste umaknili v tišino muzejskih prostorov in se za kratko dobo preselili v davno preteklost.

Stoletja so že minila od tistih časov, ko so preganjali čarovnice in jih sežigali na grmadah. Na porumenelih listih starih knjig boste lahko prebrali, kako je potekal čarovniški proces, kako so mučili uboge osumljenke, izsilili priznanja in jih obsodili na sramotno smrt na grmadi. Videli boste vseh vrst amulete, ki naj bi odvrnili bolezen in nesrečo od hiše, originalne fotografije starih žensk, ki v odročnih krajih Pohorja, Prekmurja in Dolenjske še zdaj odganjajo uroke, zarečejo bolezen in mešajo čarobne pijače, ki naj pričarajo ljubezen, rodovitnost in blagostanje.

To razstavo pod naslovom »Vražjeverstvo na Slovenskem« je pripravil Etnografski muzej. Prav tam pa boste našli tudi stojnico, kjer si boste lahko izbrali in kupili izvirne narodopisne predmete: originalne lesene maske cerkljanskih laufarjev, kurentove maske, majhne figurice kurentov, belokranjske slamnate lestence, pisanice, prístne izdelke dolenskih, štajerskih in pohorskih lončarjev, pa obredne kruhke, kopije panjskih končnic na lesu in podobno.

V zgornjem nadstropju pa se bo obiskovalec vrnil v dobo pred 150 leti, v dobo Ilirskih provinc, ko so Francozi vladali v naših krajih in je Valentin Vodnik v svoji pesmi zapel: »Napoleon reče, Ilirija vstan...«

Več kot eno leto so trajale priprave, da so iz velike množine zgodovinskega materiala izbrali najpomembnejše listine in predmete in jih potem tako uredili, da si lahko obiskovalec nazorno in čimbolj živo predstavi takratno obdobje. Med zanimivimi eksponati boste našli na primer nemško-slovenski razglas o ustanovitvi Ilirskih provinc, doslej edini znani izvod, potem medaljo, ki so jo kovali Francozi ob ustanovitvi provinc, dragoceni portret Napoleona, prav tako edini znani portret pri nas...

Razstava zanimivo ilustrira vse dogodke in novosti, ki jih je k nam prinesla francoska okupacija (v šoli se je takrat prvič uveljavil slovenski jezik, obveze kmetov so se zmanjšale, odpravili so upravo in sodstvo zemeljskih gospodov) in daje precej podrobno sliko o dobi Napoleonovih Ilirskih provinc.

SMRT SLOVENSKEGA IGRALCA LOJZETA POTOKARJA

Ljubljanska Drama je spet izobesila črno za-
stavo — umrl je, star šele 64 let, naš veliki igra-
lec Lojze Potokar, ki je v gledališču odigral
nešteto edinstvenih likov, s filmom pa so njegove
igralske stvaritve zaslovene po vsej Jugoslaviji
in tudi izven naših meja. Za svoje vloge je do-
bil več priznanj in nagrad, med drugimi tudi
Prešernovo nagrado za vlogo Sokrata v istoimen-
ski drami.

BALET BEOGRAJSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA

je na VII. mednarodnem glasbenem festivalu
v Osaki doživel velik uspeh. Po treh nastopih v
Osaki je s štirimi predstavami gostoval še v
Tokiu.

IX. STERIJINO POZORJE V NOVEM SADU

je letos potekalo v znamenju Nušičevega ju-
bileja. Največji uspeh so poželi igralci Jugoslov-
vanskega dramskega pozorišta iz Beograda z
uprizoritvijo Nušičeve komedije »Žalujoči ostali«,
s katero so ob nedavnem gostovanju v Parizu
navdušili francosko občinstvo in kritike.

GOSTOVANJE SLOVENSKE FILHARMONIJE V CELOVCU

— že sedmo po zadnji vojni — se je spreme-
nilo v uspešno manifestacijo kulturne izmenjave
med Slovenijo in Koroško. Kritika je soglasno
pohvalila vse izvajalce, zlasti pa dirigenta Le-
skovica, solista-violinista Klopčiča in skladatelja
Uroša Kreka.

NA DRŽAVNI SLOVENSKE GIMNAZIJI V CELOVCU

je letos maturiralo 20 dijakov in se pridru-
žilo prvim maturantom, ki so lani končali sred-
nješolski študij na slovenski gimnaziji.

DRUŠTVO NOVINARJEV SLOVENIJE

je svečano proslavilo 20-letnico ustanovitve
in ob tej priložnosti priredilo razstavo v Muzeju
ljudske revolucije.

PETNAJST LET LEVSTIKOVIIH NAGRAD

Založba Mladinska knjiga že petnajst let na-
grajuje najboljše literarne, likovne in poljudno-
znanstvene stvaritve v domači mladinski knji-
ževnosti. Doslej je 60 nagrajencem podelila 90
nagrad. Letošnje nagrade so prejeli pesnik Ka-
jetan Kovič, mlada pisateljica Breda Smolnikar,
ilustratorja Štefan Planinc in Ivo Seljak-Čopič

in glasbenik Ciril Cvetko za svoj operni priroč-
nik. Za prihodnje leto je založba razpisala ra-
zen običajnih še nekaj izrednih nagrad, med
njimi tudi nagrade za diplomske naloge za diplo-
mante na srednjih in visokih šolah.

V MURSKI SOBOTI JE BILA ŠESTA REVIJA DRAMSKIH SKUPIN MARIBORSKEGA OKRAJA

Obenem so odprli likovno razstavo »Naš člo-
vek — naša zemlja« in priredili več predavanj
in razgovorov o amaterskem dramskem delu.

MOŠKI PEVSKI ZBOR »FRANCE PREŠEREN« IZ KRANJA

je priredil 10-dnevno turnejo po Italiji, Fran-
ciji in Švici in imel 7 samostojnih koncertov in
2 snemanji za francoski radio.

ZAVOD ZA GLASBENO IN BALETNO IZOBRAŽEVANJE V LJUBLJANI

je dobil na novo adaptirano in povečano
zgradbo, ki bo lahko sprejela več kot 1000 učen-
cev.

MLADI MATEMATIKI — MOJSTRI ENAČB

so se letos že osmič pomerili v tekmovanju.
Najboljši slovenski tekmovalci so nato odšli še
na zvezno tekmovanje v Beograd in tam dosegli
lepe uspehe. Dve izmed štirih prvih nagrad sta
dobila Ljubljančan Stane Vrščaj, ki je že lani
osvojil prvo mesto, in Kranjčan Marjan Seliškar.
Ljubljančan Josip Globevnik, ki je bil lani dru-
gi, je tudi letos dobil drugo nagrado. — Tekmo-
vanju matematikov je sledilo tekmovanje mladih
fizikov, med katerimi so se najbolj odrezali
dijaki iz Nove Gorice — od devetih so štirje
dobili nagrade.

Letošnji nagrajenci z Levstikovimi nagradami. Druga od leve: Breda Smolnikar

Mlada pisateljica Breda The young authoress Breda

JANA MILČINSKI

Breda Smolnikar, a textile technician from Domžale, is but 23 years old. Being a good worker is by no means her only distinction. Recently she was awarded the Levstik Prize for her volume of essays »Kids, Life is Going On«, published by Mladinska knjiga in Ljubljana.

Mlada pisateljica Breda Smolnikar je za svojo knjigo črtic »Otročki, življenje teče dalje« dobila eno letošnjih Levstikovih nagrad. Doma je blizu Domžal, šolala se je na tehnični tekstilni šoli in zdaj dela kot tekstilni tehnik v domžalski tovarni. To delo je, kajpak, zelo daleč od literature.

»Včasih sem že pomislila, da bi pustila službo in šla študirat slavistiko,« pripoveduje, »pa se nisem mogla odločiti. Štiri leta že delam v tovarni, privadila sem se na službo in ne morem si misliti, da bi morali spet starši skrbeti zame.«

Pa saj sploh ni treba, da bi študirala naprej; tudi brez višjih šol je odlično uspela. S pisanjem je začela že v osnovni šoli. Kar tako, za zabavo, je pisala kratke zgodbe o svojih sošolkah in profesorjih. Potem so jih s prijateljicami brale in se zabavale. V srednji šoli ni utegnila pisati. Šele potem, ko je prišla v službo in je imela več časa, je spet začela s pisanjem.

»Svoje črtice sem objavljala v raznih mladinskih revijah in potem, ko sem jih že nekaj spisala, so mi rekli: No, Breda, zdaj je že čas, da

zbereš vse, kar si napisala, in ti bomo natisnili knjigo.«

Vse to pripoveduje čisto vsakdanje, kot bi ne bilo nič posebnega pisati črtice in jih pri trindvajsetih letih izdati v knjigi. Končno celo prizna, da ji je nerodno, ker piše in da domačim sploh ni povedala, da ji bodo natisnili knjigo.

»Saj veste,« pravi, »sestrici se mi smejita in sploh me je sram, da bi doma kaj več govorili o mojem pisanju. Celó o Levstikovi nagradi so izvedeli od drugih, jaz bi bila najrajši vse zamolčala, če bi le mogla.«

Pri vsem tem pa čutiš, kako zelo je navezana na dom in domače.

»Pri nas je petero otrok in sploh si ne morem misliti, kako bi živela v družini brez bratov in sestic. Veste, zelo radi se imamo, čeprav se včasih stepemo, tudi še zdaj, ko smo že veliki.«

No, tega ji niti ne bi bilo treba pripovedovati: vse to razbereš iz njenih črtic, ki so napisane tako naravno in prirčno, da jih hočeš — nočeš, prebereš na mah.

Med mladimi literati, ki nam v svojih delih opisujejo življenje, kot bi ga gledali skozi najtemnejša očala — med temi literati je Breda Smolnikar prijetna izjema.

»Moderno je pisati v slogu Saganove in jeznih mladeničev,« pravi, »tudi jaz včasih poskušam pisati tako. Toda kako bi se človek venomer jezil in dolgočasil, saj je v življenju toliko lepega in veselega!«

Nekateri začnejo s pisanjem v jeseni. Breda pa piše spomladi in čez poletje; pozimi ima premrzlo sobo, da bi mogla pisati. Mogoče so njene črtice prav zato tako sveže in sproščene, ker je v njih ujeta vesela pomlad in toplo poletno sonce.

Zdaj se je lotila daljšega teksta, toda o tem zdaj še noče kaj več povedati.

Otročki, življenje teče dalje

BREDA SMOLNIKAR

Narisa! Božo Kos

Tedaj je trikrat pozvonilo. Čisto na kratko: cin, cin, cin. Tako zvoni samo naš oče.

Vseh pet se nas je pognalo v vežo. Odklenili smo vrata. Na pragu je stal oče s kravato, ki jo je imel nekoliko postrani, in se smehljal.

»Otročki,« je rekel, »življenje teče dalje.«

Te besede reče naš oče vedno, kadar je dobre volje.

Vsi smo vedeli, kakšen bo očetov naslednji stavek.

»Če to ni res, sem lahko na mestu milijonar,« je rekel in se potrkal po žepu. — »Vidite, da se nisem zlagal,« je rekel in pokazal prazen žep. Zasmejali smo se in ga peljali v jedilnico.

»Ali se mami jezi, ker me ni bilo tako dolgo domov?« je vprašal s tihim glasom, da bi ga mama ne slišala.

»Seveda,« smo rekli. Potem smo mu slekli suknjič in mu obuli copate.

»Veliko opravkov sem imel,« se je oče opravičeval. »Zato sem se res nekoliko preveč zamudil. — Kje pa je mami?« je vprašal.

»V kuhinji,« je rekla Andrejka. »Z nami se sploh noče pogovarjati. Toda mi nismo nič krivi, saj nas ni bilo doma. Primož je imel predavanje, Tomaž tudi, Dragica in jaz sva bili v šoli...« je razlagala Andrejka.

»...jaz pa v službi,« sem rekla.

»Otročki,« je rekel oče, »sedite k meni! Nekaj vam bom povedal.«

Posedli smo okrog njega in napeto čakali. Iz kuhinje se je slišalo ropotanje posode.

»Otročki, ko bi bil jaz še enkrat mlad,« je začel oče, »bi šel po svetu. Potoval bi iz dežele v deželo, hotel bi videti ves svet. Vi imate to možnost, jaz je nisem imel. — Študirajte otročki, študirajte jezike! Kdor zna jezike, zna vse. Jaz vam bom pomagal, kolikor časa bom mogel. —

Takrat, ko sem bil jaz mlad, so bili drugačni časi. Imel sem samo ene čevlje in eno obleko. Ko sem hotel študirati, mi je oče rekel, da bom krojač kot moj brat. In postal sem to, kar sem danes. Saj mi ni žal, otročki; še danes sem hvalen svojemu očetu. — Ko sem bil star osemnajst let, mi je umrl na rokah...« Očetu so prišle solze v oči. — »Ali veste, otročki, kaj se to pravi, izgubiti očeta?!«

»Ati, to je minilo. Tako pač mora biti,« smo rekli in tudi mi smo imeli solzne oči.

»Da, to je minilo,« je rekel oče in si obrisal oči.

Tomaž je prižgal radio. Zaslišali smo star francoski šansón izpred tridesetih let.

»Otročki, ali slišite?« je rekel oče in vstal. »Ko sem bil v Karlovcu, smo plesali na to glasbo. Bil sem najboljši plesalec. Najraje sem plesal z Ružo. Imela je ravno take kite kot ti,« je rekel in se dotaknil svojih las.

»Povej, povej o Ruži,« smo vzkliknili v en glas.

»Vsi so naju gledali, tako lepo sva plesala. — Takole, poglejte!« je rekel oče in se mi priklonil. Zaplesala sva. Neslo naju je malo postrani, zadevala sva se ob kamin in mizo, ob vrata in ob stole.

»Kako se ti zdi, da plešem?« me je vprašal, ko sva sedla.

»Odlično,« sem rekla.

»Krasno sta plesala!« je z narejenim vzdihom pritrdila Andrejka.

Oče si je popravil pramen sivih las, ki so mu med plesom padli na čelo. Smehljal se je od ponosa in oči so se mu svetlo lesketale.

»Najlepše pa je bilo, ko smo plesali četvorko. — Otročki, ali znate četvorko?«

»Ne,« smo odkimali.

Dvajset tisoč članov ima v Sloveniji taborniška organizacija

». . . Ko človek raste in se razvija, srečuje mnogo ljudi in spozna marsikaj, kar zapusti v njem določen vpliv. Največji vpliv name je ime- lo doslej taborništvo, saj me je naučilo ljubiti naravo . . .«

To in še marsikaj je v svoji šolski nalogi napisal fant šestnajstih let in že iz tega drob- nega odlomka lahko spoznamo, kaj pomeni otro- ku in pozneje doraščajoči mladini taborniška organizacija.

Taborniška organizacija šteje v Sloveniji okrog 20.000 članov, v vsej Jugoslaviji pa pri- bližno 135.000.

Vsako leto pripravlja za svoje člane tabor-jenja, potovanja, izlete, razna športna in tabor- niška tekmovanja. Lani so slovenski taborniki preživeli pod šotori skoraj 100.000 noči. Tudi za letos pripravljajo več akcij, ki jih taborniki že željno pričakujejo. Ena najpomembnejših so tabori bratstva in enotnosti. Na take tabore, ki jih organizira vsaka posamezna republika, pri- dejo taborniki iz drugih republik, hodijo na iz- lete in pri tem spoznavajo ljudi, kraje in kul- turo bratskih republik.

Zadnje čase so slovenski taborniki navezali stike s sorodnimi organizacijami v inozemstvu: s taborniško organizacijo na Poljskem, v Avstri- ji, Belgiji in Italiji. V Italiji deluje samostojna taborniška organizacija »Modri val«, ki vklju- čuje slovensko manjšino v Italiji.

Slovenski taborniki bodo letos potovali v Bol- garijo, na Poljsko, v Belgijo in Avstrijo. V Slo- veniji pa bodo taborile taborniške enote iz Fran- cije, Avstrije, Italije in Poljske.

»Pokazal vam bom,« je rekel oče in nas po- stavil v dve vrsti.

»Kako ste neumni!« je rekla mama, ki je sto- pila v jedilnico s polno skledo žgancev. — »Naj- bolj pa ti!« je rekla in grdo pogledala očeta.

»Mami, nikar se ne jezi!« jo je skušal oče potolažiti.

In tedaj se je v radiu spet zaslišal valček iz časov, ko sta bila naš oče in naša mama mlada.

»Mami, zaplešiva!« je oče zaprosil mamo, ki je medtem postavila žgance na mizo. Prijel jo je za roko.

»Pusti me, pijan si!« je rekla mama.

»Ne,« je oče odkimal. »Opravke sem imel. Bil sem pri Lojzetu in Ani, pa v trgovini in sploh . . .« Zmanjkalo mu je besed.

»Prosimo, zaplešita!« smo vsi v en glas zav- pili.

»Prosim vas za ples, gospa Štiblja!« je oče sramežljivo zaprosil mamo.

»Ne bodi neumni!« je rekla mama. — »Večer- ja je na mizi. Vse se bo shladilo.«

Pa sta le zaplesala. Ta njun valček je bil tako lep, da tako lepega še nikoli nisem videla.

Toda nisem imela časa, da bi ju opazovala.

Tomaž me je zagrabil čez pas in me zavrtel. Primož, Dragica in Andrejka pa so zaplesali v troje.

Zaželela sem si, da bi ta trenutek, ko so nam vsem oči žarele od sreče, nikoli ne minil.

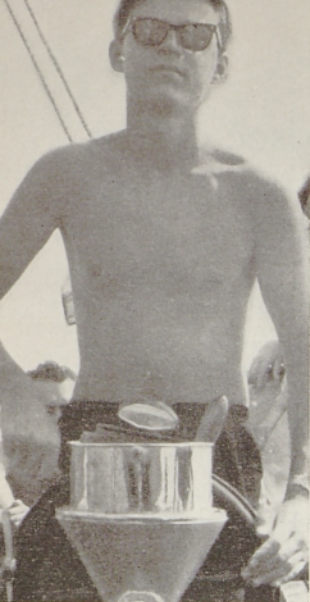
Toda, otročki, življenje teče dalje. Če to ni res, sem lahko na mestu milijonar.

Potem smo jedli žgance, zabeljene s tropina- mi, ki smo jih zalivali z mlekom.

Iz knjige črtic, za katero je mlada avtorica letos prejela Levstikovo nagrado. Knjigo je izdala Založba Mladin- ska knjiga v Ljubljani

Zaplula, zaplula
je barčica moja ...

My boat went
asailing

JANA

Redemption of a part of Slovene coast has since the war helped many sailing clubs develop. There are two in Ljubljana, one in Maribor, and others in Koper, Izola and Piran. The sailing club in Ljubljana was among the first to be founded. Its first sailing boat was launched in 1952. Since then the club has given full swing to its activities one of which is organization of yearly regatta races on the Lake of Zbilje and participation in other important regattas.

V dneh naše mladosti je bila to samo lepa pesmica, samo nedosanjani sen. Kdo bi si mogel tedaj privoščiti jadrnanje po sinjem morju? Hrvatsko je bilo daleč, našega, slovenskega pa nismo imeli. Odkar pa smo po vojni dobili del slovenske obale, rastejo jadrnalna društva kot gobe po dežju. Dve imamo v Ljubljani, eno v Mariboru in po eno v Kopru, Izoli in Piranu.

Eno prvih je bilo ustanovljeno Ljubljansko brodersko društvo. Začelo je zelo skromno. Leta 1952 so spustili v Ljubljano prvo jadrnico; pred desetimi leti pa, ko nam je bila dokončno priključena slovenska obala, se je društvena dejavnost močno razmahnila. Mnogi mladi in starejši člani se navdušujejo za ta prelepi šport. Med tednom hodijo jadrat na bližnje Zbiljsko jezero pri Medvodah, kjer imajo tri svoje jadrnice; čez nedeljo pa se z društvenim kombijem odpeljejo v Piran, kjer imajo svojo klubsko sobo in 14 jadrnic; dve pa si bodo letos še zgradili.

V društvo se lahko vpiše vsak, ki ga veseli jadrnalni šport, da je le izpolnil 16 let. Čez zimo poslušajo strokovna predavanja in delajo izpite:

za mornarja, za krmarja in končno izpit za po-veljnika broda. Na poletje pa začnejo s praktičnim delom. Za začetek sezone prirede Zbiljsko regato, ki je postala tradicionalna in bo letos že sedma po vrsti. Konec poletja pa imajo v Piranu regato za slovensko prvenstvo.

Udeležujejo pa se tudi vseh drugih regat in so na tekmovanjih vedno med prvimi. Tako so predlanskim na istrski regati, ki poteka od Pulja do Kopra, dobili dva pokala od treh, lani pa so zasedli eno prvih mest.

Najlepša so ob tem številna večdnevna potovanja, ki jih deloma za trening in deloma za zabavo prirejajo člani vzdolž naše obale. Mlajši, manj izkušeni jadranci jadrajo ob istrski obali, pogumnejši in izkušenejši pa objadrajajo Istrski polotok in se potem vzdolž hrvatske obale podajo do Splita, Makarske in še dalj. Rekord ima ekipa, ki je z jadrnico priplula do Dubrovnika in nazaj.

Samo pomislite, koliko vtisov in nepozabnih doživljajev si nabere mladi jadrlec na takem potovanju! Dneve in dneve živi na soncu in ob vodi, spoznava male in velike kraje ob naši lepi obali, preživlja vesele, v viharjih dneh pa tudi napete trenutke. Za vso zimo si nabere zdravja in moči, prelepih spominov pa vse do konca življenja.

Lepo je jadrati po Zbiljskem jezeru

Na velikanski površini pod hotelom Bellevue se skoro do samega centra mesta razprostira ogromna površina — športni park ing. Stanka Bloudka. Ime je dobil po mednarodno znanem športnem delavcu, konstruktorju in graditelju velikih smučarskih skakalnic, prvih na svetu, ki so dale svetovno slavo Planici in Jugoslaviji.

Športni park, tak kot je danes, je bil dograjen leta 1961. Na njem je vrsta odprtih igrišč za rokomet, košarko, odbojko, tu sta dve betonski plošči za kotalkanje in hokej na kotalkah, nogometno igrišče in atletska steza. To je le del odprtega športnega parka, ob katerem so še velike površine, ki so z vrtiljaki, peskovniki in manjšimi otroškimi igrišči namenjene našim najmlajšim.

Odprti del parka, o katerem smo pravkar govorili, je namenjen vsem Ljubljanačanom kot rekreativna površina, na kateri se lahko razvedrijo v katerem koli športu, kar jim je nujno potrebno po zahtevnem delovnem dnevu. Ta igrišča pa so od zgodnje pomladi do pozne jeseni tudi preporna šolske mladine, ki izkoristi vsak trenutek, da se v igri z žogo sprostijo. Poletni meseci pa privabijo v odprti športni park tudi starejše ljudi, ki se radi za krajši čas izpostavijo toplim sončnim žarkom in uživajo ob pogledu na razigrano mladež.

V ograjenem delu parka, ki je namenjen vrhunskemu športu, pa so teniška igrišča in pa velika betonska plošča, ki služi poleti za velike aktivne prireditve, pozimi pa je tu umetno drsališče, na katerem tekmujejo graziozni umetni drsalci in moško grobi hokeisti. Na tej ploskvi smo v zadnjih dveh letih videli že najboljša košarkarska moštva iz vse Evrope, najboljše boksarje Evrope in številne odlične tekmovalce drugih športnih panog.

Stremljenja ljubljanskih ljubiteljev športa pa s tem še niso bila zadovoljena. Minulo jesen so v tem športnem parku začeli z gradnjo ogromne športne hale. Dvorana, ki bo dolga 100 metrov, široka 60 m in visoka 10 m bo pokrila sedanje hokejsko igrišče, razen tega pa bo v drugem delu dvorane še prostor za veliko parketno igrišče, na katerem bodo lahko tekmovali košarkarji, tenisači, orodni telovadci in še športniki najmanj desetih drugih športnih panog.

Ta velika dvorana, ki bo lahko sprejela okoli 15.000 gledalcev, bo dograjena že letošnjo jesen. To pa je tudi nujno potrebno, saj bo Ljubljana v kratkem organizator dveh svetovnih prvenstev.

V aprilu 1965 bo v Ljubljani svetovno prvenstvo v namiznem tenisu. To je nedvomno eno največjih svetovnih prvenstev, saj računajo prireditelji, po dosedanjih izkušnjah, da se bo takrat v Ljubljani zbralo okrog 700 tekmovalcev iz vsega sveta, najmanj toliko funkcionarjev in

Športni park ing. Stanka Bloudka

MARKO ZVOKELJ

okoli 1000 novinarjev. K temu je treba dodati seveda še desetisoče gledalcev z vsega sveta, ki si bodo želeli ogledati to eklatno prireditev.

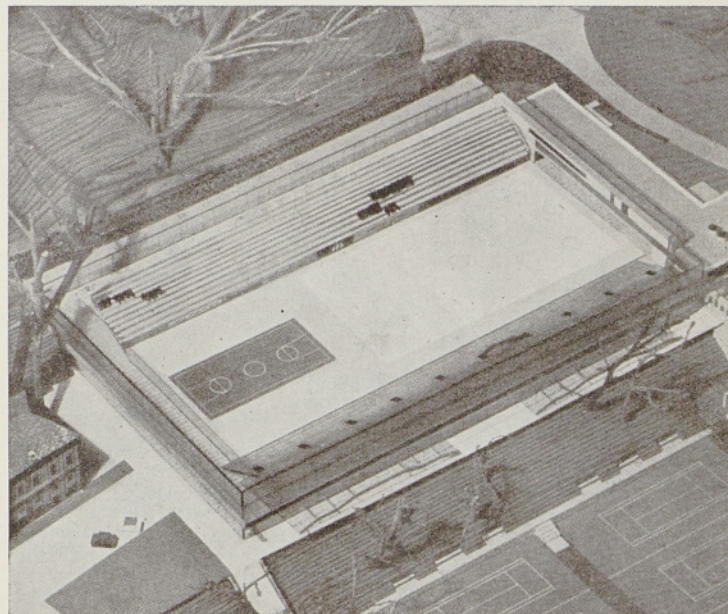
Drugo svetovno prvenstvo, ki bo prav tako v novi pokriti dvorani, bo komaj leto dni kasneje. To bo svetovno prvenstvo v hokeju na ledu. Na tem prvenstvu, ki je za ljubitelje športa še zanimivejši, bosta imeli odločilno besedo kot vselej tudi moštvi Kanade in ZDA.

Do teh prvenstev pa bodo v športnem parku začeli najbrž tudi že z gradnjo velikega zimskega plavalnega bazena. Tako bodo na istem prostoru združeni športni objekti za mnogo športnih panog. Pregraje med zimo in poletjem bodo izginile, ko se bodo športniki iz letnih prostorov lahko preselili na treninge in tekmovanja v zaprte zimske dvorane in bazen.

Že sedaj so bili številni tuji gostje v Ljubljani navdušeni nad našim športnim parkom, ko pa ga bomo letos, in čez nekaj let še dopolnili z omenjenima objektoma, bomo imeli v Ljubljani športni park, ki nam ga bodo lahko zavidali povsod in ki nas bo uvrstil med ugledne športne narode.

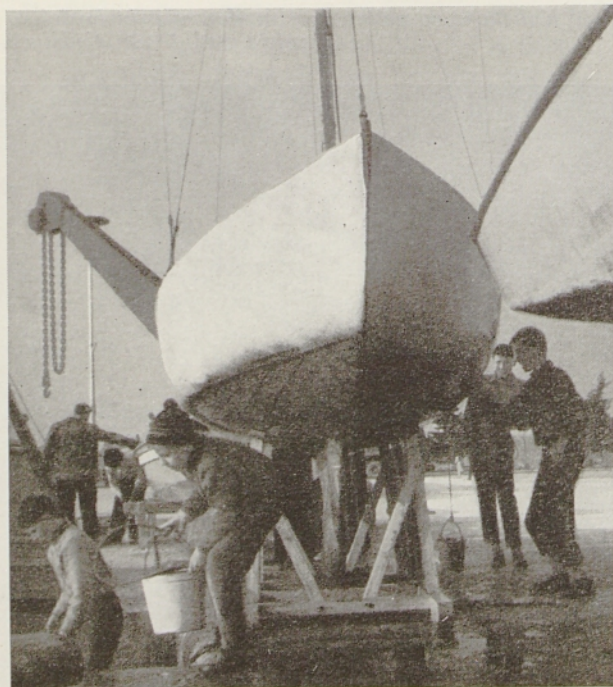
Na obe svetovni prvenstvi v prihodnjih dveh letih pa ste vsi vabljeni in si boste lahko že sami ogledali naše objekte.

Maketa nove velike športne dvorane, ki bo lahko sprejela nad 12.000 gledalcev

V lepih pomladnih dneh lahko vidimo pionirje in mladince iz Kopra, ki v koprski luki navdušeno negujejo svoj »voz«, lepo šolsko jadrnico »L-5«, na kateri se učijo jadranja. Vso zimo je njihova »račka« počivala, zdaj pa bi jo radi čimprej izplovili, čimprej zajadrali na njej. Ujeli smo jih v objektiv. Poglejte, kako hite z ribaricami drgniti njen trup, polivajo jo z vodo in še prebarvali jo bodo, vse po pravilih, ki se jih v zimi nauče v svojem pionirskem jadrlnem tečaju. Tečaj so si pred tremi leti sami izprosili. Skoraj 50 članov — pionirjev in mladincev je v njem. Prijavilo se jih je seveda še dosti več, toda izmed njih izberejo le najvnetejše, tiste, ki so disciplinirani in resni pri delu. Pionirji in mladinci radi povedo: »Naš inštruktor Mario Fafangel je jugoslovanski prvak v jadrnju.« Silno so ponosni nanj in radi ga imajo, kakor tudi on nje. Ne uči jih le jadranja, temveč tudi zgodovino brodarstva, pa gradnje jadrnic in čolnov. O vsem tem morajo opraviti izpit, če si hočejo pridobiti naslav »mornar«. Radi vsakogar povabijo: »Ko vas pot spet zanese v Koper, si oglejte naše izdelke, modele majhnih jadrnic.« In še nam zapajo, da bodo tudi letos ob letošnjem dnevu mladosti konec maja tekmovali — pa ne samo mladinci, tudi pionirji-tečajniki »Jadrokluba«, učenci I. osnovne šole Janka Premrla-Vojka iz Kopra. Nadebudni mladi »mornarji« v Koprú nimajo njiv, da bi jih orali, »zato pa smo se spomnili, da lahko orjemo morje,« so rekli.

otroci berite

STANA VINŠEK

Na paši

RASTI RASTI TRAVICA,
DA BO DALA KRAVICA
KO SE BO NAPASLA,
MLEKA NAM IN MASLA!

PILI BOMO MLEKO BELO,
MASLO PA BO ZA ZABELO,
ZA POGAČE IN POTICE
ZA VSE TETE IN VSE STRICE
IN ZA TEBE IN ZA NAS,
KADAR PRIDEŠ V NAŠO VAS!

KRISTINA BRENKOVA:

Nova mama

NOVA MAMA JE PRIŠLA SMEHLJAJE. NALAHNO JE ODPRLA IN KUHINJA JE ZASIJALA KOT ZJUTRAJ, KO ODGRNEŠ ZELENO ZAVESO, DA POSIJE RADOVEDNO SONCE SKOZ OKNO.

PRIJELA JE MARJANA ZA OBE ROKI IN REKLA: »MARJAN, MARJAN. LEPO IME IMAŠ. ŽE DOLGO SEM SI ŽELELA SINA S TAKO LEPIM IMENOM.«

MARJAN JE NEKAJ ČASA MOLČAL, NATO PA JE POČASI DVIGNIL GLAVO IN POGLEDAL NOVO MAMO, KI MU JE ZRLA V OČI. RAHLO GA JE PRIVILA K SEBI.

NOVA MAMA JE BILA VELIKA IN MOČNA, DIŠALA JE PO NEČEM PRIJETNEM. MARJANOVA DROBNA PEST JE NAŠLA ZAVETJE V NJENI TOPLI, HRAPAVI ROKI.

OČE SE JE DELAL KOT DA JIH NE VIDI.

KADAR IMA MARJAN POPOLDNE ŠOLO, KAKO HITI ZJUTRAJ, DA BI ČIMPREJ NAPISAL NALOGO. RAD BI ŠEL Z NOVO MAMO NA TRG NAKUPOVAT. MAMA MU VSELEJ KUPI BANANO ALI POMARANČO, VČASIH TUDI RDEČE KAKIJE. KAKIJE IMATA OBA RADA. ČE SO PRETRDI, JIH POLOŽITA V KOŠARICO, DA SE ZMEHČAJO IN ZMEDE. ŽARIJO NA KUHINJSKI MIZI KOT SVETLORDEČE LUČKE. MARJAN JIH NEŠTETOKRAT POTIPA, ČE SO ŽE MEHKI.

NOVA MAMA KUHA, LIKA, POSTILJA, POMETA.

»ZA DAN MRTVIH BOVA NESLA RDEČE NAGELJNE NA GROB,« PRAVI NOVA MAMA.

MARJAN VE, NA ČIGAV GROB. NA GROB MAME, KI JE ODŠLA IN MU NE BO NIKOLI VEČ ODPRLA VRAT, KO SE BO VRNIL IZ ŠOLE.

»BOVA. NESLA BOVA NAGELJNE. ZDAJ IMAM DVE MAMI, KAJNE?«

Risal: Milan Bizovičar

»DVE MAMI IMAŠ, SINKO. ZATO MORAŠ BITI TUDI PRISRČEN ZA DVE MAMI,« SE NASMIHA NOVA MAMA IN HITI POMIVATI POSODO.

»DESET NAGELJNOV BOVA NESLA NA GROB, KAJNE?« VPRAŠUJE MARJAN.

»PETNAJST NAGELJNOV: ZATE PET, OČKOVIH PET IN MOJIH PET,« PRAVI MAMA. PETNAJST RDEČIH NAGELJNOV NA MAMIN GROB.

»KAKO BO DIŠALO NA GROBU,« SE ZAMISLI MARJAN. SAMÁ SREČA JE V NJEGOVEM SRCU.

»NESLA BOVA MAMI TUDI KAKIJE,« ZAPROSI.

NOVA MAMA SE TIHO SKLANJA NAD SVOJIM DELOM IN PRIKIMA.

SPOŠTOVANO UREDNIŠTVO!

Z veseljem sem prejel Vaše pismence in se zanj prisrčno zahvaljujem. Veseli me, da sem pravilno rešil križanko in mi je žal, da rešitev nisem poslal pravočasno. Tudi pri križanki v aprilski številki se bom potrudil, da jo bom prav razvozlal in Vam čimprej poslal rešitev. Vnaprej se Vam pa zahvaljujem, da boste res upoštevali tudi mojo pravilno rešitev prve križanke, ki ste jo prepozno prejeli.

Zelo se veselim objave mojega pismenca v Rodni grudi. Pošiljam Vam tudi svojo fotografijo, da me spoznate v uredništvu in vsi bralci Rodne grude. Na sliki mi druguje moja ljuba kitara, na kateri se že eno leto učim brenkati. Zraven tudi pojem.

Hvala za obvestilo, da ste Zvezi prijateljev mladine posredovali mojo željo, da bi si rad dopisoval s svojimi mladimi rojaki iz Slovenije. Tukaj obiskujem argentinsko šolo in je pouk seveda v španščini, doma pa me moji ljubi starši uče slovensko. Hvaležen Vam bom, če boste v pismencu popravili moje napake.

Tudi moj očka in mamica se zahvaljujeta za pozdrave in jih vračata, kakor tudi naši prijatelji. Vsem najlepše pozdrave od

Carlitosa Gutmana iz Buenos Airesa

Dragi prijateljček Carlitos!

Prav lepa hvala za pismence in fotografijo. Veseli bomo, če nam kdaj mimogrede še poveš kate-re pesmi poješ, ko igraš na kitaro. Najbrž jih znaš kar precej in med temi tudi dosti lepih slovenskih, ki sta te jih naučila očka in mamica. Veselo jih poj in s ponosom, saj lepa slovenska pesem slovi po vsem svetu.

Prav gotovo te bomo razveselili z obvestilom, da smo izbrali za nagrado za Tvojo pravilno rešitev prve križanke gramofonsko ploščo otroških ljudskih pesmic, ki jih je zapel otroški zbor ljubljanskega radia. Ko pa prejmemo od Tebe pravilno rešitev druge križanke, bomo priložili še eno lepo mladinsko knjigo.

Prisrčne pozdrave Tebi, Tvojemu očku in mamici.

Uredništvo

Zahvali za poslano zgodovinsko gradivo

Direktorij Slovenskega narodnega doma v Clevelandu, ki se je požrtvovalno zavzel za zbiranje gradiva za zgodovino slovenskega izseljenstva je odposlal v Slovenijo že drugo pošiljko zbranega gradiva. Objavljamo zahvali Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani in Slovenske izseljenske matice za prejeto dragoceno pošiljko.

Direktoriju Slovenskega narodnega doma, Cleveland

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani je po posredovanju Slovenske izseljenske matice letos spomladi prejela novo pošiljko 15 zabojev publikacij, ki jih je za našo institucijo požrtvovalno zbral Direktorij Slovenskega narodnega doma v Clevelandu.

Tudi ta pošiljka vsebuje za našo knjižnico in za našo domovino sploh celo vrsto dragocenih publikacij, katerih še nismo imeli in brez katerih bi bilo nemogoče misliti na pisanje zgodovine slovenskega izseljenstva.

Naša knjižnica se iskreno zahvaljuje Direktoriju, posameznim sodelavcem pri tej akciji kakor tudi vsem darovalcem za dragoceni dar. Obenem bi se radi opravičili, da se zahvaljujemo tako pozno: vmes je prišla smrt ravnatelja dr. Mirka Rupla in vrsta nujnih neodložljivih opravkov; tako smo šele sedaj dokončno pregledali in evidentirali celotno obsežno pošiljko.

Prilagamo vam sumaričen pregled prejetega gradiva.

Prejmite izraze našega iskrenega spoštovanja in prisrčne pozdrave!

Ravnatelj:

Jaro Dolar

Iz zahvale Slovenske izseljenske matice Direktoriju SND povzemamo:

Izrekamo prisrčno zahvalo za vaše požrtvovalno delo, ki ste ga imeli z zbiranjem in odpošiljanjem tako dragocenega gradiva. To je za slovenski narod velik dar in Slovenska izseljenska matica se vam zahvaljuje ne le v svojem imenu in v imenu današnje generacije, temveč tudi v imenu bodočih rodov, ki bodo imeli zaradi vašega požrtvovalnega prizadevanja pri tej akciji vso možnost spoznati preteklost ameriških Slovencev. Ta vaša požrtvovalna akcija je toliko bolj pomembna, ker ste dali kot prvi zgled vsem drugim

izseljencem po vsem svetu za zbiranje zgodovinskega gradiva. Tudi v drugih delih sveta, kjer žive naši izseljenci, se je namreč začelo zbiranje in prav je, da povemo, da je zasluga v prvi vrsti vaša, kajti besede vlečejo, zgledi pa mičejo. To je star pregovor, ki prav za ta primer drži. Zato še enkrat članom direktorija, ki ste imeli toliko skrbi, dela in organizacije pri zbiranju, odpremi in odpošiljanju gradiva, naša prisrčna zahvala! Naša zahvala tudi vsem drugim darovalcem, ki so pripomogli k tako dragoceni obogatitvi zgodovinskega gradiva o slovenskem izseljenstvu.

Slovenska izseljenska matica
Predsednica:

Zima Urščaj

Prispevki za tiskovni sklad

Anton Okolish 1 \$, Krist Stockel 1 \$, R. J. Grahek 1 \$, Joe Durjava 1 \$, Alojzij Rink 5 \$, Jakob Cerar 1 \$, Antony Babich 1 \$, John Tomsic 1 \$, Ivanka Sifrer 1 \$, Rozi Kern 1 \$, Andy in Theresa Gorjanc 1 \$, Jože Okorn 1 \$, Mary Matyazich 2 \$ v spomin Jožeta Herzoga, Jakob Marinich 2 \$, Jennie Korce 1 \$, Joseph Zrimec 1 \$, Antonia Champa 2 \$, Alojz Štefanič 5 \$, Filip Godina 3 \$, John Darovič 1 \$, Lojzka Muha 1 \$, Marica Lokar 1 \$, Vinko Ločniškar 2 \$, Franc Orovič 1 \$, John, Mary Korošec 1 \$, Joseph Britz 1 \$, Louis in Rose Novak 4 \$, Frank Setina 1 \$, Jakob in Frances Mele 1 \$, Frank Cesen 2 \$, Vinko Daničič 3 can. \$, Louis Mauser 3 can. \$, Mary Babitch 1 can. \$, Joe Sheryak 2 can. \$, Toni Vršič 1 can. \$, Ludvik Dermaša 1 can. \$, Franc Tevc 1 can. \$, Martinšek Jože 100 bolg. fr., Franciška Mlakar 10 blg. fr., Severin Berginc 4 NF, Justin Čebulj 1 NF, Justina Kramberger 500 din, John Petach 2150 din, Ivanka Frey 1000 din, Franc Alif 500 din, Ivanka Nasy 1000 din, Rozi Merlak 1000 din. Iskrena hvala!

naši ljudje po svetu

Obisk iz domovine

Prav veselo nas je presenetil tovariš Miha Marinko, ki nas je z našim konzulom iz Pariza Jankovičem obiskal v Lensu in Sallauminesu 19. maja.

Tovariš Miha Marinko se je kot predstavnik Jugoslavije udeležil XVII. kongresa KP Francije in ob tej priložnosti obiskal tudi nas, jugoslovan-ske izseljence. Seveda je obiskal tudi naselje, kjer je leta 1924 živel, ko je bil med nami in delal kot rudar v rudniku Compagnie Lens, fosse No 8.

Veselilo nas je, ko smo videli, kako dobro se še vsega spominja. Kraja, ulic, hiš, ljudi, kakor da je šele včeraj odšel od nas. Imeli smo štiri srečanja: pri županu mesta Sallaumines in našem velikem prijatelju g. Jullesu Tellu, ki je bil tudi v Lensu, pri tamkajšnjem komiteju KP, ki je dragemu gostu poklonil rudarsko svetilko, dalje pri županu mesta Lens, ki je tudi velik prijatelj Jugoslavije in Jugoslovanov E. Schaffnerju ter na sedežu našega društva Združenja Jugoslovanov, kjer so bili navzoči poleg odbornikov številni rojaki in rojakinje. V skoraj dvehurnem razgovoru smo se veliko pomenili. Prijetno srečanje smo zaključili na občini v Sallauminesu pri županu. Udeležila sta se ga tudi generalni sekretar federacije podzemskih delavcev in sekretar sindikata CGT Dellfosse Leon in Joseph Legrande.

Jože Martinčič

V MERLEBACHU ZDRUŽENI PEVSKI ZBOR SAVA-TRIGLAV

Malokdaj se oglasimo iz našega zakajenega Merlebacha. Vendar vam napišem na kratko o društvenem delovanju naše Save, da ne bi morda mislili, da smo zaspali. Sicer tudi pozimi nismo mirovali, zdaj na pomlad pa zglada, da je zaživelo tudi naše društveno delo. Prejeli smo precej vabil tukajšnjih društev za udeležbo na njihovih kulturnih prireditvah. Žal se vseh ne bomo mogli udeležiti, ker se pripravljamo na lastne prireditve. Med prvimi je bila gozdna veselica dne 24. maja v gostilni Gross, kjer smo po našem domačem običaju spekli prašička na ražnju ter ga brezplačno razdelili med naše člane. Tudi za nedeljo 28. junija pripravljamo v tej priljubljeni gostilni podobno prireditev, o čemer pa vam bom podrobneje še poročal.

Smo že tudi sredi priprav za skupni obisk domače dežele. Čeprav odpelje naš izletniški vlak šele 9. avgusta, se je treba prijaviti že do konca junija. Zato

Odborniki Združenja Jugoslovanov in drugih društev v pomenku s tovarišem Miho Marinkom v Sallauminesu letos 19. maja

pozivamo vse, ki žele letos obiskati z našo skupino svoj rojstni kraj, naj se pravočasno prijavijo, da ne bo pozneje razočaranj. Pri društvu Sava se prijavljajte pri predsedniku Antonu Jazbinšku — rue Savoy 202 Merlebach ali pa pri Francu Abramcu, rue Concorde 42, Freyming.

Pevske vaje združenega pevskega zbora Sava-Triglav

Dolga leta se je tu pri nas precej razpravljalo o združitvi ali vsaj skupnem kulturnem delovanju naših tukajšnjih društev. Z namenom da se o tem podrobneje in dokončno dogovorimo, smo se zbrali v nedeljo 15. marca v gostilni Poisson predstavniki društev Sava, Triglav, in Sv. Barbara iz Jeanne d'Arc. Podrobno smo o vsem razpravljali in končno sklenili, da se pevci društev Save in Triglava združijo. Odslej bomo imeli skupne pevske vaje in tudi skupne nastope. Nastopali bomo kot Združeni pevski zbor Sava-Triglav.

Menim, da smo s tem naredili prvi in odločilni korak k tesnejšemu sodelovanju in boljšemu medsebojnemu razumevanju. Prijateljsko vabimo vse naše tukajšnje izseljence prijatelje naše lepe pesmi, da se vključijo v pevski zbor. S pesmijo si bomo pripravili marsikatero prijetno urico, s skupnimi nastopi in medsebojnim razumevanjem bomo pa tudi utrdili pri domačinih ugled naše izseljenske naselbine.

Zdaj naj pa še sporočim žalostne novice. Letos smo izgubili dva člana našega društva Sava. Dne 25. februarja smo v Creutzwaldu pokopali najstarejšega člana našega društva 90-letnega Alojza Razpotnika. 27. aprila smo pa zapeli žalostinko v zadnje slovo Mariji Sodec prav tako v Creutzwaldu. Na njenem grobu smo prvič skupno peli pevci Save in Triglava.

Franc Abram

OBČNI ZBOR UDRUŽENJA JUGOSLOVANOV V SEVERNI FRANCiji

Dne 10. maja je imelo Udruženje Jugoslovanov v severni Franciji v Sallauminesu občni zbor. V odboru so ostali prejšnji odborniki. Na novo je bila izvoljena le rojakinja Nežka Jež, ki bo zamenjala Ivana Berceta iz Winglesa, ki je odstopil.

Jurij Artič
v imenu Udruženja Jugoslovanov
v severni Franciji

Slovenski pevski zbor »Jadran« v Charleroi, Belgija, ki je letos aprila slavil 10-letnico. V sredi pevovodja Ivan Kodeh

JUBILEJ SLOVENSKE RADIJSKE URE V MILWAUKEE

Letos mineva že trinajsto leto slovenske radijske oddaje v Milwaukee, ki jo vodita Louis Ivanchich in njegova sestra Dolores na postaji WMIL vsako nedeljo od 10. do 11. dopoldne. Oddaja je med našimi ljudmi zelo priljubljena, saj s svojim dobro sestavljenim programom, v katerem je obilo naše lepe narodne glasbe in pesmi, prinaša ne le lepo razvedrilo temveč tudi budi tople spomine na domače kraje.

LEPA PRIREDITEV V PITTSBURGHU

Naš naročnik in marljivi poverjenik naših publikacij rojak Filip Progar, nam je pisal o lepi prireditvi, ki so jo imeli v Pittsburghu. Takole pravi: »V tukajšnjem Slovenskem domu smo imeli upokojenci dne 5. maja prav lepo prireditev. Dramski klub je priredil igro. Potem smo pripravili tudi dobro večerjo. Peli smo in plesali — skratka imenitno smo se zabavali. Dvorana je bila polna in vsi so bili zadovoljni. Hvala odboru, dramskemu klubu in izvrstnim kuharicam za lep večer.

NOV GLAVNI ODBOR PROGRESIVNIH SLOVENK

Na svoji letni konferenci, ki je bila letos ob 30. obletnici organizacije združena z dnevom Progresivnih Slovenk in z zborovanjem celotnega glavnega odbora, so članice te naše pomembne organizacije na ameriških tleh izvolile tudi nov odbor. Za glavno predsednico je bila izvoljena Avgusta Slejko, za prvo podpredsednico Mary Kobal, za drugo podpredsednico Tončka Urbanz, za tretjo podpredsednico pa Marion Bachel. Tajniške posle bo odslej vodila Josie Zakrajškova, blagajničarka bo Ivanka Schiffererjeva, zapisničarka pa Theresa Gorjanc. Urednica Prosvetne priloge Progresivnih Slovenk bo kakor doslej Mary Ivanusch, v nadzorni odbor pa so bile izvoljene: Mary Durn, Betty Matko, Marica Lokar, Betty Nadyornik in Angie Starich. Ker so se razmere spremenile, je bil na priporočilo glavnega odbora relifni (podporni) odbor združen s prosvetnim odborom, ki bo odslej deloval kot prosvetni in dobrodelni odbor in bo povečan za dve članici. Ob spominskem dnevu bodo v prostorih clevelandske federacije SNPJ vzdali spominsko ploščo v spomin umrlih članic PSA.

ROJAK F. J. CHESAREK POVIŠAN V ČIN GENERALMAJORJA

Na priporočilo predsednika ZDA Lyndona Johnsona je zvezni senat ZDA potrdil predlog za povišanje generala F. J. Chesareka v čin generalmajorja. Generalmajor F. J. Chesarek je sin slovenskega rojaka Josepha Chesarka, ki je bil pred leti predsednik slovenske podporne zveze v Calumetu, potem pa do upokojitve urednik slovenske rubrike glasila Hrvatske bratske zajednice v Pittsburghu. Generalmajor Chesarek je dovršil vojno akademijo v West Pointu v ZDA leta 1938, med drugo svetovno vojno pa se je udeležil vojaških operacij v Evropi.

NAŠI MLADI TALENTI V TUJINI

V Buenos Airesu je nedavno diplomirala v likovni umetnosti 17-letna Sonja Marta Gregorič. Njeni starši so slovenskega rodu, doma iz Prvačine pri Novi Gorici in so se v Argentino izselili leta 1928.

*Starec z mačko. Lesorez. Izvirno delo
Sonje Marte Gregorič, za katero je bila
nagrajena*

Mlada umetnica, ki namerava svoj slikarski študij nadaljevati na višji šoli, je dosegla svoje prve slikarske uspehe že kot otrok. Ko ji je bilo sedem let, je na razstavi dosegla prvo mesto in prejela za nagrado pokal. Pozneje je še večkrat uspešno sodelovala na umetniških razstavah, kjer je osvojila več prvih in drugih nagrad in častnih priznanj. Ponovno je razstavljala tudi na dijaških razstavah. Najljubša ji je posebna slikarska tehnika, imenovana »manchas«. V prvih letih študija se je specializirala v gravuri (lesorez, pločevina, steklo), risanju, slikarstvu in kiparstvu. Doma ima že lepo zbirko svojih stvaritev.

Kot umetnik in navdušen ljubitelj vsega lepega, je več let obiskovala baletno šolo in glasbeno šolo. Zdaj se je vpisala v natečaj za učiteljico risanja. Želimo ji mnogo uspehov v poklicu in na njeni nadaljnji umetniški poti.

IZ AVSTRALIJE

USTANOVILI SO »DRUŠTVO PRIJATELJEV IZSELJENSKIH MATIC JUGOSLAVIJE«

V Sydneyu v Avstraliji je bilo ustanovljeno Društvo prijateljev izseljenskih matic Jugoslavije. Ustanovni sestanek je bil 24. maja. V prvem odboru je dvajset jugoslovanskih rojakov. V začasno upravo so izbrali: za predsednika P. Salečića, podpredsednika Mata Katića, tajnika Ivana Ivanova Duhovića, njegovega namestnika Ivana Protića, blagajnika Ivana Radaića, člana izvršnega odbora Andrija Silića. V nadzornem odboru pa so: Petar Pecotić, Anton Čurac in Ivan Pasalić.

Društvo je povabilo k sodelovanju vsa jugoslovanska društva in klube v Avstraliji. S skupno dejavnostjo namerava okrepiti vezi z rojstno deželo kakor tudi naše društveno delo v Avstraliji. Toplo pozdravljamo novo društvo in mu želimo obilo uspehov.

O vštevanju zaposlitev v tujini v delovno dobo po predpisih jugoslovanskega socialnega zavarovanja

(Nadaljevanje in konec)

Dr. LEV SVETEK

IZPLAČEVANJE JUGOSLOVANSKIH POKOJNIN V TUJINO

Pri obravnavanju vprašanja, ali in kdaj se lahko izplačujejo jugoslovanske pokojnine v tujino, moramo razlikovati dvoje primerov:

a) primer, ko se uživalec jugoslovanske pokojnine izseli v tujino za stalno ali tudi samo začasno, ne da bi bil tam zaposlen;

b) primer, ko se uživalec jugoslovanske pokojnine zaposli v tujini.

ad a) Načelo jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja je, da se te dajatve ne izplačujejo v tujino, razen določenih izjem, ki so naslednje:

1. V tujino se izplačujejo pokojnine ter dajatve invalidskega zavarovanja (dodatek za pomoč in postrežbo ter invalidnina) **tujemu državljanu**, ki je pridobil v Jugoslaviji pravice iz jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, pa se je potem za stalno izselil v svojo državo, katere državljanstvo ima, ali v državo, v kateri je poprej prebival. Pogoji je le eden: da ravna tista država enako tudi z jugoslovanskimi državljanji (to je načelo reciprocitete). Po dosedanji jugoslovanski praksi so takšne države Združene države Amerike, Brazilija in Grčija. Kolikor ravna tuja država z jugoslovanskimi državljanji v tem oziru slabše, to se pravi, da jim ne priznava iste pravice za primer, če se vrnejo v Jugoslavijo, potem tudi Jugoslavija ne prizna takšne pravice njenim državljanom (po načelu retorizije). Izjema je le v primerih, ko izda za izplačevanje dajatve v takšno državo v vsakem posameznem primeru dovoljenje Zvezni sekretariat za finance.

2. V tujino se nadalje izplačujejo pokojninske in invalidske dajatve **jugoslovanskim državljanom** in državljanom tiste države, s katero je Jugoslavija sklenila meddržavno pogodbo (konvencijo) o vzajemnosti v socialnem zavarovanju in v takšni pogodbi izrecno predvidela tudi izplačevanje teh dajatev v tujino. Zaenkrat je takšna klavzula predvidena v vseh konvencijah, ki jih je sklenila Jugoslavija z različnimi državami o vzajemnosti v socialnem zavarovanju, razen v dveh: to je z Italijo in Veliko Britanijo. Tu mora izplačevanju pokojninskih in invalidskih dajatev v tujino odobriti v vsakem posameznem primeru jugoslovanski zvezni sekretariat za finance.

V drugih primerih izven zgoraj navedenih se upokojencu — jugoslovanskemu državljanu, ki se za **stalno** izseli v državo, s katero Jugoslavija ni sklenila pogodbe o socialnem zavarovanju, izplačevanje dajatev iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja **ustavi**. Če se pozneje vrne v domovino, se te dajatve izplačujejo naprej, vendar samo od tistega meseca dalje, v katerem se je vrnil v domovino. Kolikor tak uživalec, ki je sicer za stalno zapustil našo državo, prihaja v Jugoslavijo samo prehodno (na primer na dopust, počitnice in podobno), se mu izplačuje dajatev za tisti čas, ko biva v Jugoslaviji.

V nasprotnem primeru, ko pa jugoslovanski državljan — uživalec dajatev iz pokojninskega ali invalidskega zavarovanja odide v tujino samo **začasno**, se lahko izplačuje dajatev njegovemu pooblaščenцу, ki si ga je uživalec postavil z veljavnim pooblastilom. V takem primeru se dajatev lahko izplačuje največ eno leto, potem pa se izplačevanje ustavi. Kolikor se tak uživalec pozneje vrne domov v Jugoslavijo, lahko uveljavi izplačevanje dajatve največ za tri leta nazaj, druge dajatve za nazaj pa zapadejo.

Na koncu tega poglavja je še pojasniti, da se v tujino v nobenem primeru ne izplačujejo nekatere izredne dajatve iz jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, in sicer varstveni dodatek (to je razlika do določenih minimalnih pokojninskih oziroma invalidskih zneskov, ki je vezana na premoženjsko stanje užívalca), ter posebni dodatek na pokojnine, to je določen odstotek povečanja pokojnin, ki je bil vpeljan s 1. januarjem 1962.

Za izplačevanje pokojninskih in invalidskih dajatev v tujino mora uživalec vložiti prošnjo na jugoslovanski zvezni sekretariat za finance in ji priložiti državljansko izkaznico. Prošnja gre najprej na pristojni komunalni zavod za socialno zavarovanje, ki priloži prošnji likvidacijski list in tri izvode zadnje odločbe ter dostavi prošnjo republiškem zavodu za socialno zavarovanje, ta pa posreduje vse skupaj zveznemu sekretariatu za finance.

DOVOLJEVANJE ZAPOSILITEV V TUJINI

V tem članku smo večkrat navedli, da morajo imeti osebe, zaposlene v tujini, zaradi vštetja teh zaposlitev, dovoljenje za zaposlitev v tujini od pristojnega jugoslovanskega organa. Po nedavno izdanem navodilu jugoslovanskega zveznega sekretariata za delo so ti organi zavodi za zaposlovanje delavcev oziroma organi, pristojni za vprašanja dela in delovnih razmerij, v določenih primerih pa posebne komisije pri zveznem oziroma pri republiških jugoslovanskih sekretariatih za delo.

Bistvo novih predpisov o zaposlovanju jugoslovanskih državljanov v tujini je v tem, da to

zaposlovanje — kolikor gre za pridobivanje pravic iz jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja — ni več svobodno, temveč vezano na predhodni — oziroma za že dovršene in še tekoče zaposlitve v tujini na naskladni — pristanek občinskega zavoda za zaposlovanje delavcev. Ta pristanek dajejo zavodi za zaposlovanje le v primerih, kadar je prosilec izpolnil svojo vojaško obveznost v Jugoslaviji in mu je zaposlitev v tujini zagotovljena vsaj ob enakih pogojih, kakor so zajamčeni drugim delavcem pri tujem delodajalcu. Ali je ta drugi pogoj izpolnjen, se presodi po obstoječih mednarodnih konvencijah s tisto državo oziroma po pogodbi s tujim delodajalcem. Kolikor take pogodbe ni, je treba predložiti zavodu za zaposlovanje potrdilo tujega delodajalca o delovnih pogojih, ki ga potrdi pristojno jugoslovansko predstavništvo v tisti državi. Poleg tega mora prosilec priložiti tudi pismeno izjavo, da bo redno plačeval predpisane prispevke in izpolnjeval druge zakonske obveznosti do družine in do družbene skupnosti po veljavnih jugoslovanskih predpisih, in sicer v valuti tiste države, v kateri se namerava zaposliti.

Po drugi strani mora zavod za zaposlovanje pri izdaji napotila za zaposlitev v tujini upoštevati koristi domačega gospodarstva in družbenih služb ter potrebe po kadrih. S tem v zvezi mora prosilec predložiti tudi pristanek delovne organizacije, pri kateri je zaposlen, da je soglasna s prekinitvijo delovnega razmerja prosilca pri njej. Kolikor gre za kvalificirane in visoko kvalificirane kadre, mora dati predhodno soglasje k napotilu občinskega zavoda za zaposlovanje celo republiški zavod za zaposlovanje, razen v primeru, če take kadre pošlje v tujino na pouk ali specializacijo delovna organizacija sama.

Poseben postopek je predviden v primeru, kadar zahteva napotilo za zaposlitev jugoslovanskih delavcev v tujini sama tuja organizacija ali delodajalec: tako prošnjo mora vložiti neposredno pri pristojnem jugoslovanskem republiškem zavodu za zaposlovanje delavcev, ki pa mora o taki prošnji obvestiti še zvezni jugoslovanski sekretariat za delo. V takih primerih se mora s tujim delodajalcem skleniti obvezno splošna pogodba o pogojih, ob katerih bodo zaposleni jugoslovanski delavci v tujini. Napotilo se ne sme v nobenem primeru dati za zaposlitev pri tujem delodajalcu, čigar delavci so v stavki, ker je očitno, da bi hotel tuji delodajalec v takem primeru uporabiti jugoslovanske delavce kot stavkokaze proti stavkujočim domačim delavcem.

Navedeno navodilo je stopilo v veljavo z dnem 31. oktobra 1963. Vsi jugoslovanski državljanji, zaposleni na ta dan v tujini, morajo v

Bral sem v Rodni grudi, da imajo jugoslovanski izseljenci pri nakupu raznih predmetov v Jugoslaviji 20% popust, neki moj tovariš pa mi je rekel, da to ne velja za vse. Kdo vse ima pravico do te ugodnosti.

I. M., ZDA

V »Vodniku po pravnih predpisih za jugoslovanske izseljence« je pojasnilo o kupovanju s tujimi plačilnimi sredstvi in z 20% popustom preko podjetja Jugoexport v Beogradu. V navodilu so navedene vse podrobnosti postopka, katere predmete je mogoče kupiti na ta način in katere devize pridejo v poštev kot plačilno sredstvo.

Ugodnost 20% popusta pri kupovanju preko podjetja Jugoexport imajo vsi jugoslovanski državljani doma in na tujem in tudi tisti naši ljudje, ki dobivajo devizna sredstva z nakazili od svojcev kot darila ali podporo. Koristijo pa jo lahko tudi vsi tuji turisti.

S tujimi plačilnimi sredstvi pa je mogoče kupovati razne predmete tudi po vseh večjih mestih v za to pooblaščenih trgovinah. Pri tem imajo pravico do 20% popusta samo tisti naši izseljenci, ki pridejo v Jugoslavijo s stalnim jugoslovanskim potnim listom. Tisti naši državljani, ki se začasno nahajajo v inozemstvu in pridejo za krajši čas v Jugoslavijo z našim navad-

enem letu od tega datuma — to je do 31. oktobra 1964 — urediti svojo zaposlitev v tujini v skladu z obravnavanimi določili, kolikor hočejo iz te zaposlitve uveljaviti ustrezne pravice iz jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Isto velja tudi za tiste jugoslovanske državljane, ki so se vrnili iz tujine pred 31. oktobrom 1963, ko navedeno navodilo še ni veljalo in torej zaposlitve v tujini še niso mogle biti urejene v skladu s temi navodili. Za te delavce velja celo olajšava, da lahko plačajo prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za zaposlitev v tujini — o čemer smo razpravljali zadnjič — v jugoslovanski valuti in ne v valuti države, kjer so bili zaposleni. Jugoslovanski državljani, ki so še zaposleni v tujini, uredijo svojo zaposlitev preko jugoslovanskega predstavništva — diplomatskega oziroma konzularnega — v tujini. O prošnji teh oseb pa odloča v vsakem primeru republiški zavod za zaposlovanje delavcev po predhodnem mnenju republiškega zavoda za socialno zavarovanje.

Želeti bi torej bilo, da se vsi jugoslovanski državljani, zaposleni v tujini, seznanijo z obravnavanimi določili in tako uveljavijo velike ugodnosti, ki so jim jih prinesli novi predpisi v zvezi s pravicami iz jugoslovanskega pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Vprašanja in odgovori

nim potnim listom oziroma jugoslovansko vstopno in izhodno vizo, ne morejo koristiti te ugodnosti.

POSLJITE MI VODNIK PO PRAVNIH PREDPISIH ZA IZSELJENCE

Pri svojem znancu sem videl rdečo knjižico s predpisi za izseljence. Prosim za en izvod in za sporočilo, koliko stane.

A. Z., Belgija

Prva naklada »Vodnika po pravnih predpisih za jugoslovanske izseljence« nam je hitro pošla, ker smo jo poslali vsem naročnikom Rodne grude brezplačno. Mnogi, ki so knjižico naročili kasneje, so morali čakati, da smo jo ponovno natisnili. Pošiljamo vam jo in upamo, da boste v njej našli vse, kar vas zanima. Če pa ne boste česa razumeli, pa kar vprašajte, radi vam bomo še kaj pojasnili. Za knjižico samo nam ne dolgujete ničesar, pač pa vas prosimo, da nam povrnete za poštnino in odpremo stroške v znesku 200 din oziroma protivrednost v vaši valuti.

POIZVEDBE

Alojzija Janežič iz Kočevja, Stolpnica I/VI, in njen sin Mirko, star 28 let, iščeta očeta oziroma moža Feliksa Janežiča, naslov od leta 1959, ko se je družini zadnjikrat javil, je bil: Bucheron, Nantean sur Lunain par Nemours (Sr. T. M.) Francija. Prosimo vsakogar, ki imenovanega morda pozna in ve za njegov sedanji naslov oziroma se je kdaj kje srečal z njim, da to sporoči njegovi ženi na zgoraj navedeni naslov ali Slovenski izseljenski matici v Ljubljani, Cankarjeva 1/II.

Imam v Chicagu edinega brata, ki se mi že več let ni oglasil. Bojim se, da je morda umrl. Vse mogoče sem že poskusila, da bi kaj zvedela o njem, toda brez uspeha. Z zadnjim upanjem se obračam še na vas. Če on sam ne živi več, bi vedel kaj o njem povedati morda kdo, ki ga je poznal. Vem, da je imel tam nekega prijatelja s priimkom Težak. Iščem ga zato, ker je to moj edini brat, edini še živeči sorodnik. Ako bi se želel vrniti v domovino, bi ga z veseljem sprejela k sebi. Njegov zadnji naslov je bil: JOSIP MAVRIČ, 120 W 120 St. Chicago, Illinois, še poprej pa je več let živel na št. 11917 Mormal Ave.

Kornelija Okorn, Zagreb, Prevoj 26

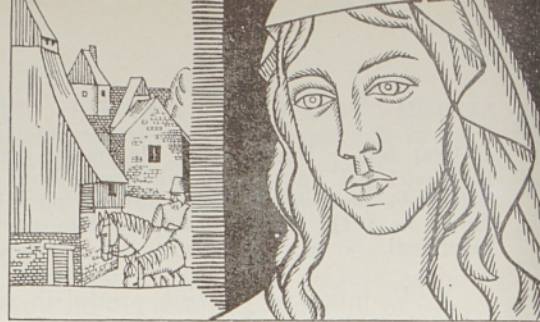
ZAHVALA

Podpisana se odboru društva Udruženja Jugoslovčanov v severni Franciji iskreno zahvaljujem za prejeto podporo 5000 starih frankov kot pomoč ob težki bolezni mojega sina. Pomoč mi je bila zelo dobrodošla. Zato še enkrat iskrena hvala!

Wingles, 12. maja 1964.

Odbornica Udruženja
Nežka Jež

24. Dober teden po očetovi smrti sem odšel z Visokega. Najprej sem se ustavil v Loki, kjer sem dobil od gosposke potrebne papirje, potem pa čez hrib in dol proti Nemški deželi. Ni mi bilo treba dolgo stikati za dekletom, našel sem jo v tistem kraju, kakor mi je povedal oče. Razjokala se je, ko sem ji povedal, kako in kje je umrla njena babica, stara Pasaverica. Brez odlašanja je bila pripravljena iti z menoj, čeprav so ljudje, kjer je bila varovanka, lepo ravnali z njo.

25. Poslovila sva se in z Agato odrinila proti domu. Jezdila sva naglo. Ko sva šla od Loke proti domu, se je pred hišami zbiralo staro in mlado ter se radovedno vpraševalo, kdo je prelepa neznanka na konju. Doma se naju vsi presrečni sprejeli in bili Agate zelo veseli. S seboj sicer ni prinesla nobenega bogastva, prinesla pa je dobro voljo in delavnost, poštenost in pa srečo. Jaz pa sem bil zadovoljen, da sem izpolnil očetovo zadnjo željo in da sem mu s tem olajšal dušo.

24. I left Visoko a week or so after father's death. First I stopped at Loka where I got the necessary papers and then I made my way over hill and dale to the German country. I did not have to search for the girl long, I found her in the place my father had told me about. She burst into tears when I told her how and where her grandmother, the old Pasaver woman, had died. She did not hesitate to go with me, although her foster-parents looked after her well.

25. Agatha and I took leave and set out for home. We rode at a good pace. On our way between Loka and Visoko, the old and the young gathered in front of their houses wondering who the mounted, unknown beauty might be. At home we received a warm welcome and everyone seemed to be happy to see Agatha. It is true that she did not bring any wealth, but instead she brought a sweet temper, industry, honesty and happiness. I was pleased because I carried out my father's last will and thus set his soul at rest.

24. Una semana después de la muerte de mi padre salí de Visoko. Me detuve en Loka, donde recibí de los señores feudales los do-

cumentos necesarios. Después atravesé montes y llanuras arribando a Alemania. No tuve que preguntar mucho por la muchacha; la encontré en el lugar donde mi padre me indicó. Lloró al saber cómo y dónde había muerto la vieja Pasaver, su abuelita. Aunque la gente que la había adoptado se portó bien con ella, sin pensarlo estaba conforme a salir conmigo.

25. Nos despedimos y nos encaminamos hacia casa. Cabalgamos sin parar. Cuando de Loka íbamos hacia casa, delante de los horages se reunía la gente preguntándose curiosa, quién era la bella desconocida que iba a caballo. En casa nos recibieron felices, muy contentos con Agata. No trajo riqueza, pero traía, eso sí, alegría, laboriosidad, honradez y felicidad. Yo me sentía contento, por haber podido cumplir el último deseo de mi padre y que su alma descansase en paz.

24. Une bonne semaine après la mort de mon père, je quittai Visoko. Je m'arrêtai d'abord à Loka, où j'obtins des magistrats les pièces nécessaires, puis je partis par monts et par vaux vers l'Allemagne. Je n'eus pas à fureter long-

temps pour trouver la jeune fille; je la trouvai à l'endroit indiqué par mon père. Elle pleura quand je lui eus dit comment et où sa grand-mère, la vieille Pasaverica, était morte. Sans nul retard elle fut prête à me suivre, bien que les gens qui veillaient sur elle l'eussent bien traitée.

25. Nous prîmes congé et nous nous mîmes en route vers chez moi. Nous chevauchions rapidement. Lorsque nous allions de Loka vers chez nous, jeunes et vieux se rassemblaient devant les maisons, se demandant curieusement qui était la jolie inconnue à cheval. A la maison tous nous reçurent avec un vif plaisir, témoignant une grande amitié à Agathe. Elle n'apportait certes nulle richesse avec elle, mais de la bonne volonté et de l'assiduité, l'honnêteté et le bonheur. Moi, j'étais content d'avoir accompli le dernier vœu de mon père, soulageant par là son âme.

suchen, ich fand sie in jenem Ort, den mir der Vater genannt. Sie zerfloß in Tränen, als ich ihr erzählte, wie und wo ihre Großmutter, die alte Passaverin, gestorben war. Ohne Verzug war sie bereit, mit mir zu gehen, obgleich ihre Pflegeeltern sie gut behandelt hatten.

25. Wir nahmen Abschied und machten uns auf den Weg. Wir ritten schleunigst. Als wir von Loka aus unserem Heim entgezogen, sammelte sich vor den Häusern jung und alt und man befragte neugierig, wer die schöne Unbekannte auf dem Pferde wäre. Zu Hause wurden wir von allen aufs herzlichste empfangen, und alle freuten sich über Agatas Ankunft. Zwar führte sie keinen Reichtum mit, aber sie brachte guten Willen, Arbeitsamkeit, Ehrlichkeit und Glück mit. Ich war zufriedengestellt, daß ich des Vaters letzten Wunsch erfüllt und dadurch dessen Seele erleichtert habe.

24. Eine gute Woche nach des Vaters Tode zog ich von Visoko. Zuerst hielt ich in Loka an, wo ich von der Obrigkeit die nötigen Papiere erhielt, dann ging ich aber über Berg und Tal nach den deutschen Landen. Ich brauchte nicht lange nach der Maid zu

ZGODOVINSKI
ROMAN

Napisano po

IVANU TAVČARJU

Ilustriral Ive Subić

26 27

26. In življenje je poslej mirno teklo dalje. Toda v še tako mirnem času se vedno kaj zgodi... Pri meni na kmetiji je bil za hlapca Jeremijin sin Marks. Sprl se je z očetom, pa je odšel zdoma. Pozabil sem na »klado« in ga sprejel. Bil je dober delavec. Pri sosedu je bila preja. Bila je zima, da je drevje pokalo v hosti. In plesalo je mlado in staro, peli so, jedli in pili. In, kakor ponavadi so malo preveč spili. Marks je bil najbolj ošaben, silil je v Agato med plesom in pretep je bil tu...

27. Kaj takega se je že večkrat primerilo. Marks pa je le vzela stvar resno in jo popihal od mene. Pozabili smo že nanj, v deželo je že prihajala pomlad, ko so nekega dne prišli biriči iz Loke in odpeljali s seboj Agato. Spremili smo jo do mestnih vrat in se venomer vpraševali, česa neki jo le dolže, saj je vedno doma, nikamor ne hodi in nikoli nikomur ni storila nič žalega. Dekle je jokalo, a se ni upiralo. Vsem nam je bilo silno težko, ko smo tako nenadoma ostali brez naše drage deklice.

26. From then on life was tranquil for a while. Yet things may happen even in the most peaceful time... My helping man on the farm was at the time Jeremiah's son Marks. He had quarreled with his father and had to leave home. I had forgotten the »stocks« and hired him. He was a good laborer. One day there was a spinning bee at my neighbor's. The frost was so severe that trees cracked in the woods. The old and the young danced, sang, ate, and drank. And as it usually happens, people drank too much. Marks was full of arrogance, he constantly annoyed Agatha during the dance and so it soon came to blows...

27. It was not the first time that such a thing had happened. Yet Marks took the matter seriously and made off. By the time spring came, we had already forgotten him. One day, a group of bailiffs came from Loka and took Agatha with them. We saw her to the town gate wondering what she was accused of, since she was always at home and did not harm anyone. The girl was weeping but she did not resist. We were all heart-broken when we remained behind without our dear girl.

26. Y la vida después transcurrió normalmente. Pero aún en la mayor tranquilidad siempre ocurre algo... En mi hacienda había un peón, Marx, el hijo de Jeremías. Discutió con mi padre y se fué de casa. Me olvidé del asunto y lo tomé. Era buen trabajador. Los vecinos organizaron la fiesta de la ruca y el hilado. El invierno era tal, que hasta los árboles se resquebrajaban. Todos, viejos y jóvenes, bailaban, cantaban, comían y bebían. Y como de costumbre bebían demasiado. Marx se hacía el aspaentoso; durante el baile molestó a Agata y se inició la pelea...

27. Algo similar ocurrió repetidas veces. Marx tomó la cosa en serio y se marchó de casa. Le olvidamos. A la región ya llegaba la primavera, cuando un día vinieron de Loka unos esbirros y se llevaron a Agata. La acompañamos hasta las puertas de la ciudad preguntándonos qué es lo que había hecho, habiendo estado siempre en casa, no yendo a ningún lugar y sin haber ofendido o hecho jamás nada a nadie. La muchacha lloraba sin ofrecer resistencia. A todos nos apenaba al quedar, de repente, sin nuestra querida muchacha.

26. Puis la vie continua à s'écouler tranquillement. Mais... il arrive toujours quelque chose... Chez moi à la ferme nous avions pour valet le fils de Jérémie, Marx. Il s'était brouillé avec son père et avait quitté la maison. J'avais oublié la »cangue« et je le reçus. C'était un bon travailleur. Chez le voisin, on filait. C'était l'hiver et les arbres en craquaient dans les bois. Jeunes et vieux dansaient, chantaient, mangeaient et buvaient. Et, comme de coutume, on avait un peu trop bu. Marx était le plus arrogant; il importunait Agathe au cours de la danse et une rixe éclata...

27. Pareille chose est déjà arrivée mainte fois. Marx, cependant, la prit au sérieux et quitta notre maison. Nous l'avions déjà oublié et le printemps arrivait déjà au pays lorsqu'un beau jour les sbires vinrent de Loka et emmenèrent Agathe avec eux. Nous l'escortâmes jusqu'aux portes de la ville, nous demandant sans cesse de quoi on l'accusait, puisqu'elle était toujours à la maison, qu'elle n'allait nulle part et qu'elle n'avait jamais fait de mal à personne. La jeune fille pleurait, mais n'opposait pas de résistance. Tous nous avions le cœur gros quand nous restâmes soudain seuls sans notre chère Agathe.

26. Nun nahm das Leben wieder friedlich seinen Lauf. Mögen aber die Zeiten noch so ruhig sein, es kann doch immer etwas vorkommen... Auf meinem Bauernhof war Marks, Sohn von Jeremias als Knecht bedienstet. Er hatte sich mit dem Vater zerworfen und zog von dannen. Ich vergaß schon auf den »Stock« und nahm ihn auf. Er war ein tüchtiger Arbeiter. Beim Nachbar gab es Spinnengesellschaft. Jung und alt tanzte und sang. Und wie es oft zu geschehen pflegt, trank man ein bißchen zuviel. Marks war der vorwitzigste von allen; während des Tanzes drängte er auf Agata und die Rauferei war da...

27. Etwas Ähnliches eignete sich schon öfters. Marks hat aber die Sache ernst genommen und ist ausgerissen. Wir vergaßen ihn bereits; der Frühling zog ins Land, da eines Tages die Schergen aus Loka daherkamen und Agata mitnahmen. Wir begleiteten sie bis zum Stadttor und befragten uns, wessen man sie zeihen könnte, da sie sich doch immer zu Hause aufhielt und niemandem etwas zuleide getan hätte. Das Mädchen weinte, widersetzte sich jedoch nicht. Es war uns allen traurig zumute, da wir so plötzlich ohne unser teures Mädchen verblieben.

SESTA VAJA

Vprašalnice:

Kdo? — za osebe: Kdo je to? To je učitelj.
 Kaj? — za stvari: Kaj je to? To je strop.
 Kakšen? — za lastnosti: Kakšen je deček? Deček je majhen.

SIXTH LESSON

Question Words:

Who? — for persons: Who is this? This is the teacher.
 What? — for things: What is this? This is the ceiling.
 What...like? — for qualities. What is the boy like? The boy is small.

SEXTA LECCIÓN

Palabras interrogativas:

¿Quién? — para las personas: ¿Quién es este? Este es un maestro.
 ¿Qué? — para objetos inanimados: ¿Qué es esto? Esto es el techo.
 ¿Cómo?, ¿de qué? — para las cualidades y particularidades: ¿Cómo es el muchacho? El muchacho es pequeño.

V sobi

Čigava je ta soba? Ta soba je naša.
 Kaj je v kotu? V kotu je umivalnik.
 Miza ni sredi sobe, ampak pri oknu.
 V naši sobi ni peči, ampak centralna kurjava. Radiatorji so pri oknu.
 V naši sobi je miza, stoli, postelja in omara.
 John je v moji sobi.
 Kje so vaše knjige?
 Moje knjige so na mizi.
 Obleke so v omari, perilo je v predalu.
 Njegova soba ni zelo velika, ampak svetla.
 Mary je moja sestra.
 Njena soba je majhna, ampak lepa.
 Moji prijatelji so tudi v sobi.
 Njihovi plašči so na obešalniku.
 Mojega brata ni doma, on je v šoli.

In the room

Whose is this room? This room is ours.
 What is in the corner? The wash-basin is in the corner.
 The table isn't in the middle of the room, but by the window.
 There is no stove in our room, but central heating. The radiators are by the window.
 In our room there are a table, chairs, a bed and a wardrobe.
 John is in my room.
 Where are your books?
 My books are on the table.
 The clothes are in the wardrobe, the linen is in the drawer.
 His room isn't very large, but light.
 Mary is my sister.
 Her room is small, but beautiful.
 My friends are in the room too.
 Their coats are on the coat-stand.
 My brother isn't at home, he is at school.

En el cuarto

¿De quién es esta habitación? Esta habitación es nuestra.
 ¿Qué hay en el rincón? En el rincón hay un lavamanos.
 La mesa no está en medio del cuarto sino junto a la ventana.
 En nuestra habitación no hay estufa, sino calefacción central. Los radiadores están junto a la ventana.
 En nuestra habitación hay una mesa, sillas, cama y armario.
 Juan está en mi habitación.
 ¿Dónde están sus (de Ud.) libros?
 Mis libros están sobre la mesa.
 Los trajes (vestidos) están en el armario, la ropa blanca en el cajón.
 Su (de él) habitación no es muy amplia, pero es clara.
 María es mi hermana.
 Su (de ella) alcoba es pequeña, pero bonita (linda).
 Mis amigos están también en la habitación.
 Sus (de ellos) abrigos están en el perchero.
 Mi hermano no está en casa, (él) está en la escuela.

Svojlilni zaimki

Po svojlilnem zaimku vprašamo: čigav, a, o

Possessive Pronouns

We ask for the possessive pronoun: čigav, a, o

Pronombres

Para los pronombres, nos debemos hacer las preguntas: čigav, a, o

Moški spol

moj   naš
 tvoj   vaš
 njegov   njihov
 njen

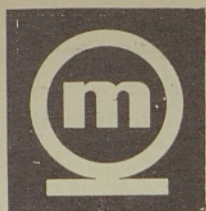
Ženski spol:

moja   naša
 tvoja   vaša
 njegova   njihova
 njena

Srednji spol:

moje   naše
 tvoje   vaše
 njegovo   njihovo
 njeno

metalika

TRGOVSKO UVOZNO IN IZVOZNO PODJETJE Z ŽELEZNINO, TEHNIČNIM IN GRADBENIM MATERIALOM

LJUBLJANA, TITOVA 24

Svoja predstavništva imamo:
v BEOGRADU, ZAGREBU, SARAJEVU, NOVEM SADU, SKOPJU,
SUBOTICI in na RIJEKI

POZOR
NOVOST

Renault R8 1100

COSMOS

1108 cm — 50 KM, lahko dobite TAKOJ s konsignacije v Ljubljani za 1191 USA dolarjev in 925.000 dinarjev

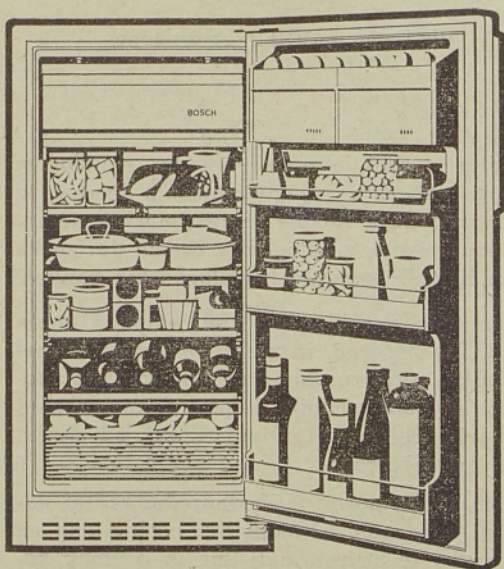
Stalno v zalogi tudi drugi modeli R4, Dauphine, Gordini, Caravelle

Informacije nudi zastopnik:

Ljubljana, Celovška cesta 34 — Telefon 33-141 — Lastna servisna delavnica v Ljubljani na Dolenjski cesti 114, telefon 20-045 — Servisne delavnice in nadomestni deli po vsej Jugoslaviji

ŽELITE PODARITI VAŠIM SORODNIKOM V JUGOSLAVIJI HLADILNIK - POTEM SAMO

BOSCH

BOSCH s posebno ojačenim strojem, primernim za električno napetost v Jugoslaviji

BOSCH s petletno garancijo za trajnost stroja

BOSCH s tovarniškim servisom v Zagrebu in servisi v Beogradu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu, Skopju in na Rijeki

Vplačilo s čekom ali nakazilom v Nemčijo na:

Deutsche Bank A. G., Filiale Stuttgart,
v korist firme Robert Bosch GmbH Stuttgart

Na nakazilu prosimo za navedbo vrste hladilnika in naslova prejemnika v Jugoslaviji

Zahtevajte cene in ponudbo

Dobava promptna s skladišč:

ZASTOPSTVO TUJIH FIRM

avtotehna

LJUBLJANA, TITOVA 25

ZAGREB, PETRINJSKA 51

BEOGRAD, GALSWORTHYEVA 23

Jugoslovani doma in tujini, ki razpolagajo s tujo valuto, lahko kupujejo s posredništvom JUGOEXPORTA vse blago v naših trgovinah z 20 % popustom.

Prav tako lahko kupujejo blago z istim popustom tuji državljani, ki imajo tuja plačilna sredstva.

Z 20 % popustom kupite lahko naslednje proizvode:

Gradbeni in ves drugi material za zidanje stanovanj in hiš. Gotovo nova stanovanja, nove montažne in druge hiše, vse vrste turističnih hiš in to takrat, če so koristniki deviznih sredstev naši državljani, ki gradijo ali kupujejo za svoje potrebe ali potrebe svoje družine. Prav tako se lahko plačajo gradbene in obrtniške usluge v zvezi z izgradnjo stanovanj ali hiš, kakor tudi transport gradbenega materiala do gradbišča.

Vse vrste pohištva, preproge, tekstil, usnjene in gumijaste proizvode in usnjeno galanterijo.

Umetniške slike, glasbene instrumente, gramofonske plošče, knjige, časopise, šolske in risarske potrebščine.

Vse vrste električnih naprav, tehnično in industrijsko blago za gospodinjstvo, pisalne stroje, lovske in zračne puške s priborom.

Motorje, mopede, skuterje, kolesa in dele.

Motorne in druge čolne.

Vso poljedelsko opremo, poljedelske stroje in naprave z deli.

Vse vrste motorjev.

Pri navedenem blagu je mišljeno vse, kar je na našem tržišču, razen prehranske industrije, tobaka in goriva za motorje in avtomobile.

JUGOSLOVANSKE PROIZVODE JE MOGOČE KUPITI NA TA NAČIN V NASLEDNJIH VALUTAH:

ameriški dolar, kanadski dolar, angleški funt, francoski frank, nemška marka ZRN, italijanska lira, holandski gulden, belgijski frank, švedska krona, avstrijski šiling, danska krona, švicarski frank, norveška krona, iraški dinar.

Izdali bomo KATALOGE s cenami, fotografijami in tehničnim opisom blaga.

Zahtevajte KATALOGE, ki jih bomo pošiljali brezplačno.

Način plačila:

Preko banke — Z vplačilom preko inozemske banke, z nalogom (virmanom) v breme deviznega računa pri jugoslovanskih bankah, z nalogom (virmanom) v breme deviznega računa jugoslovanskih državljanov s stalnim bivanjem v inozemstvu, z nalogom v breme deviznega računa inozemskih pravnih in fizičnih oseb pri jugoslovanskih bankah.

Preko čeka — S čeki in to: z inozemskim bančnim čekom, ki mora biti naslovljen na JUGOEXPORT, Beograd, in mora na njem biti napisano ime in priimek koristnika, njegovo stanovanje in kraj. Z inozemskim travelers čekom, če ima oba podpisa kupca. S turističnimi čeki Narodne banke na dinarje, če so izstavljeni v eni od držav, katerih valute so upoštevane pri tej prodaji.

Preko pošte — Z vplačilom preko pošte po mednarodni poštni nakaznici ali po telefonski poštni nakaznici, ki mora biti naslovljena na JUGOEXPORT, Beograd. Obvezno je navesti tudi ime in priimek koristnika in točen naslov.

Nakazila preko pošte veljajo za sedaj samo za naslednje države: Zahodna Nemčija, Švica, Italija, Belgija, Francija, Švedska in Avstrija.

JUGO EX PORT

BEOGRAD, Kolarčeva 1/I
JUGOSLAVIJA

Tovarna avtomobilov in motorjev Maribor

Naši izdelki:

Kamion »TAM 4500«, nosilnost 4,5 tone, z vgrajenim zračno hlajenim Dieslovim motorjem

Prekucnik »TAM 4500 K«, s trostransko »kip« napravo, primeren za delo na gradbiščih in cestah

Kamion - hladilnik »TAM 4500 HS«, primeren za prevoz hitro kvarljivih stvari

Gasilski avtomobil »TAM 4500 G«, hiter in izredno praktičen gasilski avtomobil z vgrajeno cisterno in drugim gasilnim priborom

Kamion »TAM 4500 P«, vozilo za polivanje ulic in cest

Kamion »TAM 4500 F«, vozilo za odvoz fekalij, primerno za komunalno dejavnost

Avtobus »A 3000«, v standardni in turistični izvedbi, primeren za izlete in druge prevoze potnikov, 32 sedežev

Kamion »TAM 2000« lastna konstrukcija TAM, vozilo, ki odlično služi v mestnem prometu za prevoz manjših tovorov

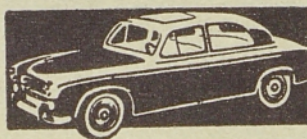
*Za prijetna potovanja
po Evropi ali povratek
v domovino
vam podjetje nudi
avtomobile svetovno
znanih zahodnonemških
znamk*

Mercedes

*tovarne Daimler-Benz
A. G. Stuttgart in*

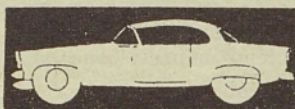
DKW

*tovarne Auto-Union
G. m. b. H., Ingolstadt*

AUTO COMMERCE

LJUBLJANA
Trdinova 4

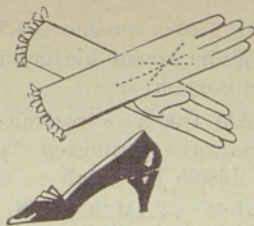

*Zahtevajte prospekte
in pojasnila*

VSE ZA DOM,
SLUŽBO,
IZLET ALI DOPUST

vam nudi

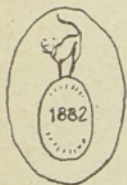

PRODAJNI SERVIS

Modna hiša

LJUBLJANA · MARIBOR

Pri nakupu za devize ali čeke dajemo
20 % popusta

Tovarna kleja

LJUBLJANA, ŠMARTINSKA C. 50

Telefon: direktor 53-621

komerc. vodja 53-564

centrala 50-568

Proizvajamo:

kostni klej v biserih (perle) znamke
»Maček« odlične kvalitete, kožni klej
raznih kvalitete, tehnično in prečiščeno
želatino, tehnične maščobe, razne
kostne moke

Komunalna banka

Maribor, Orožnova 2

in njeni ekspozituri

Mestna hranilnica

Maribor, Trg svobode 6
ter Lenart v Slov. goricah in Ormož

sprejemajo hranilne vloge in odpirajo
žiro račune privatnim osebam

hranilne vloge se obrestujejo po 5 %
do 7 % letno

tajnost hranilnih vlog je zajamčena
za obveznosti iz hranilnih vlog jamči
federacija

Gozdno gospodarstvo Maribor

Z GOZDNIMI OBRATI:

Ruše, Lovrenc na Pohorju, Podvelka,
Ožbalt ob Dravi, Maribor-Center,
Reka-Pohorje, Ptuj, Ormož, Slovenska
Bistrica in Oplotnica

OBRATOM ZA GRADNJE
OBRATOM ZA UREJANJE GOZDOV in
OBRATOM ZA LOV IN RIBOLOV

ureja, neguje, vzgaja in gospodari z goz-
dovi SLP ter z gozdovi v državljanski last-
nini, samostojno gradi gozdne komunika-
cije in gozdarske stavbe, goji divjad in
izvaja lovski in ribolovni turizem

metalka

TRGOVSKO UVOZNO IN IZVOZNO PODJETJE Z ŽELEZNINO, TEHNIČNIM IN GRADBENIM MATERIALOM

LJUBLJANA, TITOVA 24

Svoja predstavništva imamo:
v BEOGRADU, ZAGREBU, SARAJEVU, NOVEM SADU, SKOPJU,
SUBOTICI in na RIJEKI

POZOR
NOVOST

Renault R8 1100

COSMOS

1108 ccm — 50 KM, lahko dobite TAKOJ s konsignacije v Ljubljani za 1191 USA dolarjev in 925.000 dinarjev

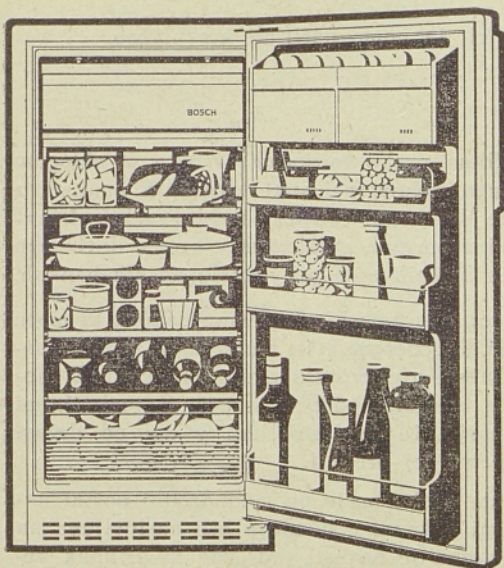
Stalno v zalogi tudi drugi modeli R 4, Dauphine, Gordini, Caravelle

Informacije nudi zastopnik:

Ljubljana, Celovška cesta 34 — Telefon 33-141 — Lastna servisna delavnica v Ljubljani na Dolenjski cesti 114, telefon 20-045 — Servisne delavnice in nadomestni deli po vsej Jugoslaviji

ŽELITE PODARITI VAŠIM SORODNIKOM V JUGOSLAVIJI HLADILNIK - POTEM SAMO

BOSCH

BOSCH s posebno ojačenim strojem, primernim za električno napetost v Jugoslaviji

BOSCH s petletno garancijo za trajnost stroja

BOSCH s tovarniškim servisom v Zagrebu in servisi v Beogradu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu, Skopju in na Rijeki

Vplačilo s čekom ali nakazilom v Nemčijo na:

Deutsche Bank A. G., Filiale Stuttgart,

v korist firme Robert Bosch GmbH Stuttgart

Na nakazilu prosimo za navedbo vrste hladilnika in naslova prejemnika v Jugoslaviji

Zahtevajte cene in ponudbo

Dobava promptna s skladišč:

ZASTOPSTVO TUJIH FIRM

avtotehna

LJUBLJANA, TITOVA 25

ZAGREB, PETRINJSKA 51

BEOGRAD, GALSWORTHYEVA 23

Jugoslovani doma in tujini, ki razpolagajo s tujo valuto, lahko kupujejo s posredništvom JUGOEXPORTA vse blago v naših trgovinah z 20% popustom.

Prav tako lahko kupujejo blago z istim popustom tuji državljani, ki imajo tuja plačilna sredstva.

Z 20% popustom kupite lahko naslednje proizvode:

Gradbeni in ves drugi material za zidanje stanovanj in hiš. Gotovo nova stanovanja, nove montažne in druge hiše, vse vrste turističnih hiš in to takrat, če so koristniki deviznih sredstev naši državljani, ki gradijo ali kupujejo za svoje potrebe ali potrebe svoje družine. Prav tako se lahko plačajo gradbene in obrtniške usluge v zvezi z izgradnjo stanovanj ali hiš, kakor tudi transport gradbenega materiala do gradbišča.

Vse vrste pohištva, preproge, tekstil, usnjene in gumijaste proizvode in usnjeno galanterijo.

Umetniške slike, glasbene instrumente, gramofonske plošče, knjige, časopise, šolske in risarske potrebščine.

Vse vrste električnih naprav, tehnično in industrijsko blago za gospodinjstvo, pisalne stroje, lovske in zračne puške s priborom.

Motorje, mopede, skuterje, kolesa in dele.

Motorne in druge čolne.

Vso poljedelsko opremo, poljedelske stroje in naprave z deli.

Vse vrste motorjev.

Pri navedenem blagu je mišljeno vse, kar je na našem tržišču, razen prehrabene industrije, tobaka in goriva za motorje in avtomobile.

JUGOSLOVANSKE PROIZVODE JE MOGOČE KUPITI NA TA NAČIN V NASLEDNJIH VALUTAH:

ameriški dolar, kanadski dolar, angleški funt, francoski frank, nemška marka ZRN, italijanska lira, holandski gulden, belgijski frank, švedska krona, avstrijski šiling, danska krona, švicarski frank, norveška krona, iraški dinar.

Izdali bomo KATALOGE s cenami, fotografijami in tehničnim opisom blaga.

Zahtevajte KATALOGE, ki jih bomo pošiljali brezplačno.

Način plačila:

Preko banke — Z vplačilom preko inozemske banke, z nalogom (virmanom) v breme deviznega računa pri jugoslovanskih bankah, z nalogom (virmanom) v breme deviznega računa jugoslovanskih državljanov s stalnim bivanjem v inozemstvu, z nalogom v breme deviznega računa inozemskih pravnih in fizičnih oseb pri jugoslovanskih bankah.

Preko čeka — S čeki in to: z inozemskim bančnim čekom, ki mora biti naslovljen na JUGOEXPORT, Beograd, in mora na njem biti napisano ime in priimek koristnika, njegovo stanovanje in kraj. Z inozemskim travelers čekom, če ima oba podpisa kupca. S turističnimi čeki Narodne banke na dinarje, če so izstavljeni v eni od držav, katerih valute so upoštewane pri tej prodaji.

Preko pošte — Z vplačilom preko pošte po mednarodni poštni nakaznici ali po telefonski poštni nakaznici, ki mora biti naslovljena na JUGOEXPORT, Beograd. Obvezno je navesti tudi ime in priimek koristnika in točen naslov.

Nakazila preko pošte veljajo za sedaj samo za naslednje države: Zahodna Nemčija, Švica, Italija, Belgija, Francija, Švedska in Avstrija.

JUGO EX PORT

BEOGRAD, Kolarčeva 1/I
JUGOSLAVIJA

Tovarna
avtomobilov
in
motorjev
Maribor

Naši izdelki:

Kamion »TAM 4500«, nosilnost 4,5 tone, z vgrajenim zračno hlajenim Dieslovim motorjem

Prekucnik »TAM 4500 K«, s trostransko »kip« napravo, primeren za delo na gradbiščih in cestah

Kamion - hladilnik »TAM 4500 HS«, primeren za prevoz hitro kvarljivih stvari

Gasilski avtomobil »TAM 4500 G«, hiter in izredno praktičen gasilski avtomobil z vgrajeno cisterno in drugim gasilnim priborom

Kamion »TAM 4500 P«, vozilo za polivanje ulic in cest

Kamion »TAM 4500 F«, vozilo za odvoz fekalij, primerno za komunalno dejavnost

Avtobus »A 3000«, v standardni in turistični izvedbi, primeren za izlete in druge prevoze potnikov, 32 sedežev

Kamion »TAM 2000« lastna konstrukcija TAM, vozilo, ki odlično služi v mestnem prometu za prevoz manjših tovorov

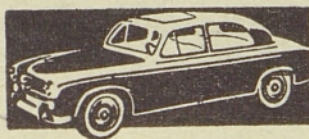
*Za prijetna potovanja
po Evropi ali povratek
v domovino
vam podjetje nudi
avtomobile svetovno
znanih zahodnonemških
znamk*

Mercedes

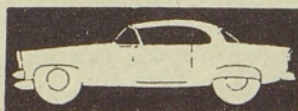
*tovarne Daimler-Benz
A. G. Stuttgart in*

DRW

*tovarne Auto-Union
G. m. b. H., Ingolstadt*

AUTO
COMMERCE LJUBLJANA
Trdinova 4

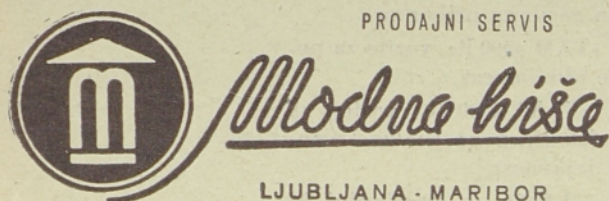
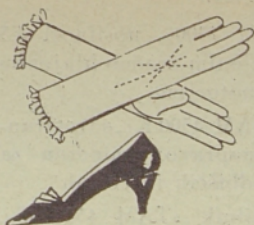

*Zahtevajte prospekte
in pojasnila*

VSE ZA DOM,
SLUZBO,
IZLET ALI DOPUST

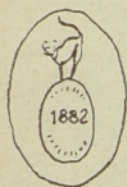
vam nudi

PRODAJNI SERVIS

LJUBLJANA · MARIBOR

Pri nakupu za devize ali čeke dajemo
20 % popusta

Tovarna kleja

LJUBLJANA, SMARTINSKA C. 50

Telefon: direktor 33-621
komerc. vodja 33-364
centrala 30-368

Proizvajamo:

kostni klej v biserih (perle) znamke
»Maček« odlične kvalitete, kožni klej
raznih kvalitete, tehnično in prečiščeno
želatino, tehnične maščobe, razne
kostne moke

Komunalna banka

Maribor, Orožnova 2

in njeni ekspozituri

Mestna hranilnica

Maribor, Trg svobode 6
ter Lenart v Slov. goricah in Ormož

sprejemajo hranilne vloge in odpirajo
žiro račune privatnim osebam

hranilne vloge se obrestujejo po 5 %
do 7 % letno

tajnost hranilnih vlog je zjamčena
za obveznosti iz hranilnih vlog jamči
federacija

Gozdno gospodarstvo Maribor

Z GOZDNIMI OBRATI:

Ruše, Lovrenc na Pohorju, Podvelka,
Ožbalt ob Dravi, Maribor-Center,
Reka-Pohorje, Ptuj, Ormož, Slovenska
Bistrica in Oplotnica

OBRATOM ZA GRADNJE
OBRATOM ZA UREJANJE GOZDOV in
OBRATOM ZA LOV IN RIBOLOV

ureja, neguje, vzgaja in gospodari z goz-
dovi SLP ter z gozdovi v državljanski last-
nini, samostojno gradi gozdne komunika-
cije in gozdarske stavbe, goji divjad in
izvaja lovski in ribolovni turizem

Številne skupine rojakov smo letos pozdravili na našem novem letališču Ljubljana v Brniku pri Kranju

Srečanja na domačih tleh

Dopisnik slovenske rubrike v Jedinstvu, Jože Šerjak iz Toronta, se je prisrčno objel s svojo sestro

Rojakinji Kristina Podjavoršek in Vera Faletič sta pripeljali iz Amerike 64 slovenskih upokojencev. Na sliki poleg tajnik matice Tone Brožič, ki je rojakom ob prihodu izrekel dobrodošlico

Objemi, solze in smeh — vsega je dosti ob srečanjih po dolgih letih

PRIHOD PRVE SKUPINE ROJAKOV NA LETALIŠČE V BRNIKU

Foto: Stane Lenardič